زایەڵەی شێخێکی دیکەی ڕاپەڕیو:

چەند لاپەڕەیەك لە ژیانی سیاسی
ماموستا شێخ عیزەدینی حوسێنی

ناوی کتیب: زایەڵەی شێخێکی دیکەی ڕاپەڕیو:
چەند لاپەڕەیەک لە ژیانی سیاسی
مامۆستا شێخ عیزەدینی حوسێنی
وەرگێڕانی: حەکیم مەلا ساڵح
بابەت: بایوگرافی
مۆنتاژی کۆمپیوتەر: بەختیار ئەورەحمان
هەڵەچنی: زانا سامان
تیراژ: ٧٠٠ دانە
نرخ: ٢٠٠٠ دینار
ژمارەی سپاردن:(١٥٤٨)ی ٢٠٠٩
چاپخانەی: دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم
چاپی: یەکەم ساڵی ٢٠٠٩
کوردستان - سلیمانی

www.serdam.org

مافی لە چاپدانەوەی پارێزراوە بۆ دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

زایەڵەی شێخێکی دیکەی ڕاپەڕیو:

چەند لاپەڕەیەك لە ژیانی سیاسی مامۆستا شێخ عیزەدینی حوسێنی

ئامادەکردن و وەرگێڕانی لە فارسییەوە:

حەکیم مەلا ساڵح

سلێمانی - ٢٠٠٩

زنجیرەی کتێبی دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

کتێبی سەردەم ژمارە (٥٠٢)

سەرپەرشتیاری گشتیی زنجیرە

ئازاد بەرزنجی

ناوەرۆک

پێشەکی	٧
ژیاننامە	١١
ورەت بەرزە وەکو باڵات	١٤
من هەمیشە دژی ستەم و چەوسانەوە خەباتم کردووە	١٧
کوردەکان هەمیشە پارێزەری سنووری ئێران بوون	١٩
دەستوور	٢١
لەبارەی ڕاپۆرتەکەی ئایەتوڵڵا ڕەببانی و دەستوورەوە	٢٦
بەیاننامەی دامەزراندنی زانکۆی کوردستان	٢٩
عیزەدین حوسێنی دەستی لە کار کێشایەوە	٣١
گەلی کورد زۆر نیگەرانن	٣٣
پەیامی عیزەدینی حوسێنی بۆ جوتیارانی کورد	٣٨
شێخ عیزەدین مەرجە تازەکانی گفتوگۆی ڕاگەیاند	٤٠
ئێمە خوازیاری شەڕی ناوخۆ نەبووین و نین	٤٥
گفتوگۆ لەگەڵ دەستەی نیازپاک	٤٦
جیاوازی لە بیروڕاماندا نییە	٤٧
ئێمە نیازمان پاکە	٤٨
گەشبین نیم	٤٩
ڕۆڵی سوپا	٥٠
دیداری فروهەر لەگەڵ عیزەدینی حوسێنی	٥٢

شێخ عیزەدینی حوسێنی مەهابادی بەجێهێشت	٥٤
نامەکەی شێخ عیزەدینی حوسێنی بۆ دەستەی نیازپاک	٥٥
یەکەمین خولی گفتوگۆ لە مەهاباد دەستی پێکرد	٥٩
دیداری دەستەی تایبەت لەگەڵ شێخ عیزەدیندا	٦٤
هێرشی عیزەدین حوسێنی بۆ سەر حیزبی دیموکرات	٦٥
ناوەڕۆکی بەیاننامەکە	٦٥
چەککردنی ستوونە سەربازییەکە	٦٨
حسابی جەردەکان جیایە	٧٠
هاوئاهەنگی کردنی هێزە سیاسییەکان	٧٢
مەسەلەی ڕابەرایەتی حیزبی دیموکرات	٧٤
پەیام بۆ مانگرتووانی شاری سنە	٧٧
مانگرتووان، مانگرتنیان لە خواردن دوایی پێ هێنا	٧٩
عیزەدین حوسێنی سەرلەنوێ داوای یارمەتی لە ئیمام کرد	٨١
چاوەڕێ دەکەین ئیمام بۆ خۆی بڕیار بدات	٨٩
لە شاری نەغەدە چەکدارانی گێرەشێوێن کۆنترۆڵ بکەن	٩٢
گەلاڵەی دەستەی نوێنەرایەتی گەلی کورد	٩٤
پەیامی ئیمام خومەینی بۆ گەلی کورد	١٠٢
کوردەکان، ئێران، شۆڕشی ئیسلامی	١٠٥
پاشکۆی وێنەکان	١٦٥

پێشەکی:

خوێنەری خۆشەویســـت: هەموو دەزانین کە ژیانی مامۆستا شێخ عیزەدین لە ڕووی سیاســـییەوە زۆر لەمە زیاترە کە ئێمە لێرەدا پێش چاوتانی دەخەین، هەر بۆیەش ناومان ناوە (چەند لاپەڕەیەک لە ژیانی سیاســـی) ئەو کەڵە مێردە، بەڵام بەندە لە ئەنجامی سۆراخی خۆمدا هەر هێندەم هات بە دەســـتەوە و بە پێویستم زانی کە تاکو جەنابی مامۆســـتا خۆی لە ژیاندا ماوە چاوی پێی بگەشـــێتەوە و کەســـێک هەبێت لە خزمەتیدا ئەو چالاکییانەی دیکەی تۆمار بکات کە دەســـت ئێمە نەکەوتوون، کە بەوەش خەرمانی سووری تێکۆشانی مامۆستامان بەفەرتر دەبێت و خەبات و تێکۆشـــانی مەلا و شێخێکی خەباتگێڕی دیکەی نەتەوەکەمان دەچێتە ئەرشیفی شۆڕشگێڕیمانەوە.

مامۆستا شێخ عیزەدینی حوسێنی قەرزی زۆری بەسەرمانەوە هەیە، چونکە بە دڵێکی پاک و گیانێکی لێبوردەی ماندوونەناســـەوە پتر لە شەست ساڵ خەباتی نهێنی و ئاشکرای کردووە، کە ئەمەش ئەوپەڕی شـــایانی ئاوڕلێدانەوەیە و هیوادارم ئەم هەوڵە بچکۆلەی ئێمە کە بە ئەندازەی وەنەوشـــەیەک دەبێت لەژێر سایەی دارگوێزێکدا هەنگاوێک بێت بۆ پتر لاپەڕە هەڵدانەوە لەسەر ژیاننامەی سیاسی ئەم مامۆستا هێژایە.

مامۆســـتا خوا پایەداری کات، ئێستەش لە ژیاندا ماوە و بە هیچ

جۆرێک هەســـتی کوردایەتی وەلا نەناوە و ئێستەش بەو هەوایە ئەژی کە کوردســـتانێکی ئازاد و ســـەربەخۆ پێک بێت، کوردســـتانێک کە خاوەنی جوگرافیا و پارە و ســـامان و هەموو شتە جوانەکانی دیکەی خۆی بێت.

ئەز خوا ئەو خەڵاتەی پێ بەخشیم کە ماوەیەک لە گوندی گەڵاڵەی ناوچەی شینکایەتی و گوندی گاپیلۆنی دۆڵی جافایەتی لە خزمەتیدا بم و هەر ئەودەمەش ڕاستەوخۆ لە زاری خۆیانەوە بە کورتی ژیاننامەیم نووسیوەتەوە لە ڕێکەوتی١٩٨٥/١٢/٢٧دا.

مامۆســـتا جگە لەوەی کە ئاگادرییەکی تەواوی لەســـەر مێژووی کورد بەگشـــتی و مێژووی سیاسی نەتەوەییمان هەیە، هۆشیارییەکی تەواویشی لەسەر شەرع و زانستە ئیسلامییەکان هەیە و لەمبارەشەوە بە یەکێـــک لە مەلا باش و زاناکانی کورد ئەژمێـــررێ. ئەم زانایییەی هەمـــوو کاتێک دیار و لەبـــەر چاو بووە، بەتایبەتـــی ئەودەمەی کە حکومەتی جمهوری ئیســـلامی لە ئێران دادەمەزرێ و ئەمیش دەبێتە سەردەستەی گرووپی کورد بۆ هێنانەدی مافی ئۆتۆنۆمی کە لە هەموو ڕوویەکەوە، لەسەر هەموو کێشە و گرفتەکان بە لۆژیکی ئیسلامییانە داکۆکی لە گەلەکەی کردووە و بەرامبەر هەموو ئەو ئاخوندانەی ئێران وەستاوە کە نەیانویســـتووە و نایانەوێ دان بە کێشەی ڕەوای گەلی کورددا بنێـــن و وازۆی مافەکانی بکەن. دیارە ئەو ڕۆژانە مامۆســـتا ڕووبـــەڕووی دەیان باس و لێکۆڵینەوە بۆتـــەوە لەگەڵ ئەو ئاخوندە فارســـە ڕەگەزپەرستانەدا، بەڵام چونکە هەمیشە هەگبەکەی پڕ بووە لە زانســـتی ئیســـلامی لەو بوارەدا دەمی ئەوانی کـــردووە بە تەڵەی تەقیو، ئەوانیش لە ئەنجامی بەزیندا هەڵدەســـتن بە پڕوپاگەندەکردن

لە دژی و ناوی دەنێن مەلای ســـوور واتە مەلای کۆمۆنیســـت، ئەمە لەلایەک و لەلایەکی دیکەوە کەسێکی وەکو (ئەحمەدی موفتی زادە) لە بەرامبەریدا قوت دەکەنەوە و ناکۆکی دەخەنە نێوانیانەوە.

مامۆســـتا بۆیە پێی دەگوترا مەلای ســـوور لـــەو ڕووەوە بوو کە پشـــتیوانی لە (کۆمەڵەی زەحمەتکێشـــان) دەکرد، بەتایبەتی ئەو ســـەرەتایەی کە شەهید فوئادی ســـوڵتانی ڕابەری کۆمەڵە بوو. لەم ڕوانگەیەوە مامۆستا ئەوکاتە بە یەک چاو سەیری لایەنە سیاسییەکانی نێو کوردســـتانی دەکرد و بڕوای بە شۆڕشێکی پانوپۆڕی جەماوەری فـــرە ڕا و بۆچوون هەبوو- ئێســـتەش هەر وایـــە — وە پێی وایە کە کوردســـتان موڵکی حیزب و ڕێکخراوێک نییـــە، بەڵکو موڵکی گەلی کوردە بە هەموو جیاوازییە سیاسی و چینایەتییەکانییەوە.

ســـەبارەت بە شـــەهید ئەحمـــەدی موفتی زادەش، ئـــەم پیاوە ڕابردوویەکـــی پاکی کوردی- دینی- هەبـــووە، بەڵام بەداخەوە هێندە سەری لە سیاسەت دەرنەدەکرد، هەر بۆیە لە ڕووی دڵسافی خۆیەوە باوەڕی بە بەڵێنی ئیمام خومەینی هێنا، کە پاداشتەکەی چەند ساڵ زیندانی تاریک و پاشان خواردنی سەری بوو.

مامۆستا شێخ عیزەدین لە بەرامبەر ئەم کێشانەشدا هەر ڕاوەستا و هیچ باکی نەبوو، چونکە دەیزانی خۆی لەســـەر حەقە و بەشـــێکی فراوانی جەماوەری گەلی کوردیش لە پشتی هەڵوێستەکانی بوون.

بێینەوە ســـەر بابەتەکەمان کە وەرگێڕانی بەشـــێک لە چالاکییە سیاســـییەکانی مامۆستا شێخ عیزەدینە لە ڕووی چەند ڕۆژنامەیەکی فارسیدا.

ئەو ســـاڵانەی کە لە کوردســـتانی ڕۆژهەڵات بووم، زۆر بەدوای

ئەم بەڵگەنامانە و بەیاز و دەفتەری دەستنوسی شیعر و کەشکۆڵدا دەگەڕام، باش بوو هەندێک لـــەو ئاواتە گەورەیەم هاتەدی و برێکم دەســـتگیر بوو کە کاریان لەسەر دەکەم بە هیوای خزمەتێک بن بە گەلەکەمان.

لەم بەرهەمەدا بۆم دەرکەوت کە دەبێ دەیان ڕۆژنامە و گۆڤاری دیکە مابن کە بەڵگەنامەی لەم شێوەیان تێدا بێت، بەڵام بەداخەوە دەســـت من نەکەوتوون. ئاواتم ئەوەیە کەســـێکی دیکە بەدەستیان بێنێ و بە کوردی پێش چـــاوی خوێنەرانی کوردی بخات، تا چەند لاپەڕەیەکی تری مێژووی سیاسی گەلەکەمان ڕوون بێتەوە و ئەرشیفی سیاسی و شۆڕشگێڕیمانی پێ دەوڵەمەند بکەین.

ژمـــارەی ڕۆژنامەکانی ســـەبارەت بە ڕووداوەکانی کوردســـتانی ڕۆژهـــەڵات لەمانە زیاترم لەلایە کە لـــە دووتوێی ئەم کتێبەدا وەرم گێڕاون، ئەوانی دیکەم هەڵگرتووە بۆ هەلێکی تر، کە هەموویان باس لە تێکڕای چالاکی سیاسی کورد دەکەن، ئەم بەشەیم لێ جیاکردەوە کە بێ ئەوەی لە ناوەڕۆک دوورکەومەوە گۆڕان بەسەر هەندێ وشەدا بێنـــم و بابەتەکان وا لێبکەم کە وەک ڕۆژنامەی کوردی لەســـەری نووسیبێ وابێت، ئەوەشی بیەوێت بەراوردی هەردوو زمانە (کوردی و فارسی) یەکە بکات تێدەگات کە بەندە دەستی خاوێنم تێوەرداوە، نەک دەستی خیانەت.

ژیاننامە

مامۆستا شێخ عیزەدین کوڕی مەلا شێخ ساڵحی بانەییە کە نازناوی بنەماڵەکەیان (حوسـێنی)ە، لە ساڵی ١٩٢٢ لە شارۆچکەی (بانە) چاوی بە ژیاندا هەڵێناوە. پشتا و پشت بنەماڵەکەیان خوێندەواری لێ نەبڕاوە، بەتایبەتی مەلا شـێخ ساڵحی باوکی خوێندەوارێکی پلە بەرزبووە و چەند دانراوێکی هەیە لەسـەر (فرائث) و (علم البیان) و هەروەها شـارەزاییەکی تەواوی لە (مێژووی ئیسـلام) و (فقه)دا هەبووە. دیارە کەسـێک لە بنەماڵەیەکی وەها هاتبێتە دنیاوە دەبێ ڕوو لە خوێندن بکات، بۆیە مامۆستا لە تەمەنی شەش حەوت ساڵیدا بە سەرپەرشتی باوکی دەسـت دەکات بە خوێندنی قورئانی پیرۆز و پاشـان وردە کتێبەکانی سـەرەتای دینی ئیسـلام. ئەم قۆناغی سوختەییەی خوێندن بە هۆشـیارییەوە تەواو دەکات و دوای ئەمە بۆ ئەوەی باشـتر چاوی بە دنیا بکرێتەوە لە ساڵی١٩٣٩دا دەچێتە حوجرەی شـوێنەکانی دیکـە و درێژە بە حوێنـدن دەدات. زۆرتر خوێندنی ئەم تەمەنەی لای هەردوو زانا (مەلاحوسـێنی مەجدی) و (مەلا باقری بالک) بووە.

شایانی باسە هەر لەم دەورانی فەقێیەتییەدا ساڵی١٩٤٤ پەیوەندی دەکات بە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (ژ.ک)ەوە و بە ناوی نهێنی (هەوێن)، ئیتر لەم سـەرەتایەوە دەست لە چەمکی کوردایەتی بەر نادات و بە درێژایی تەمەن لەگەڵیدا دەژی. ساڵی١٩٤٩ لە گوندی (کانییە ڕەش) دەبێتە مەلا. ماوەیەک لەم گوندەدا سەرگەرمی بەرنوێژی و دەرسبێژی

دەبێت پاشـــان دەگوێزرێتەوە گونـــدی (گۆلێی مەرزنگ) کاتێک کە مەلای ئەم گوندە دەبێت بزوتنەوەکەی (د. مصدق)[1] لە ئێراندا لە ماوەی ســالآنی (١٩٥١-١٩٥٣) ڕێگای سیاسی خۆی دەگرێتەبەر. مامۆســتا شــێخ عیزەدین بە گەرمی لایەنگیری لــەم بزووتنەوەیە دەکات و لە سنووری کاری خۆیدا دەکەوێتە چالاکی نواندن. واتە لە هەوڵ و کۆششــێکی دڵسۆزانەدا دەبێت بۆ کۆکردنەوەی خەڵکی لە دەوری مەشــخەڵانی ئەم بزووتنەوەیە. دوای ئەوەی بزوتنەوە کە لە شۆڕشەکەیدا ســەرکەوتن بەدەست ناهێنێت، مامۆستاش بە تاوانی لایەنگیــری ئەو بزوتنەوەیە لە مەلایەتــی گوندی (گۆلێی مەرزنگ) لا دەبرێ و پــاش ماوەیەک بە مەلایەتی دەچێتە گوندی (قاراوا)ی نزیکی شاری (بۆکان). چەند ساڵێکیش لەم گوندە بەسەر دەبات و پاشان لە ساڵی١٩٥٩دا ڕوو دەکاتە شاری (مەهاباد).

ســاڵی١٩٦٤ بە نهێنی لەلایەن حیزبی دیموکراتی کوردســتانی ئێرانەوە پەیوەندی پێوە دەکرێت، ئەمیش بە دڵسۆزییەوە پەیامەکە بــە دڵ وەردەگرێ و دەکەوێتە بەجێهێنانــی ئەرکی پیرۆزی خۆی. ســاڵی١٩٦٨ لەلایەن دەزگای سیخوڕی (ســاواک)[2] ەوە دەستگیر دەکرێت. لەم ساڵەدا ڕژێمی شاهەنشاهی هەڵمەتێکی فراوان دەست پێ بکات بۆ گرتــن و ڕاوەدوونانی ئازادیخوازانی کورد و خەڵکێکی زۆر دەســتگیر دەکات، ئەمەش بــە تاوانی ئەوەی کە ئەو خەڵکانە

١- دکتور محەمەدمصدق(١٨٧٩-١٩٦٧) سیاسەتمەدارێکی لێوەشاوەی ئێرانی بوو، بە توندی دژایەتی حکومەتی دیکتاتۆریی ڕەزاشای دەکرد و سەرباشقەی ئەو بزووتنەوەیە بوو کە داوای خۆماڵی کردنی نەوتی ئێرانی دەکرد.

٢- ساواک = کورتکراوەی-سازمان اگلاعات و امنیت کشور-ە بە واتای «دەزگای زانیاری و ئاسایشی وڵات».

پشتگیری له شۆڕشه چەکدارییه سیاســییەکەی حیزبی دیموکرات دەکــەن، ئەو بزووتنەوەی که (عەبدوڵڵای موعینی) و (ســلێمانی موعینــی) و (مــەلا ئــاواره) و (نەحــو شــکاک) و هاوڕێکانیان ڕابەرایەتییان دەکرد.

مامۆستا که لەلایەن ساواکەوه دەستگیر دەکرێت پاش ماوەیەک ئــازاد دەبێت، ئەمەش به بێ ئەوەی که کۆڵ له کوردایەتی بدات و له گۆڕەپانەکەدا بێت.

ساڵی١٩٦٩دەکرێته پێش نوێژ و گوتارخوێنی مزگەوتی (سوور) ی مەهاباد. تا ســاڵی١٩٧٩ لەسەر ئەم کارەی دەمێنێتەوه، واته تا شۆڕشی گەلانی ئێران دەستی پێکرد، ئیتر دوای ئەمه به ئاشکرا وەک یەکێک له ڕابەرەکانی گەلی کورد خۆی دەنوێنێ و دەبێته سەرۆکی (دەســتەی نوێنەرایەتی گەلی کورد). لەگەڵ ئەوەشــدا خەڵکێکی زۆری لێ کۆدەبێتەوه و ئەمیش نووســینگەی خۆی له شــارەکاندا دەکاتەوه. له کردنەوەی نووسینگەکانیدا (فاتحی شێخوئیسلامی) و (مەلا جەلالی حوسێنی) یارمەتیدەری چاکی دەبن.

ورەت بەرزە وەکو بالآت

شەنگە ســـوارێکی گۆڕەپانی کوردایەتیت، توێشووی سەفەرێکی دژوارت هەڵگرتووە و دەڕۆیت. دەڕۆیت بەرەو لوتکەی چیای ئەڤین... بەرەو قۆپکی (ئازادیخوای کوردین هەموو...) ئەســـپە شـــێکەت تاو دەدەیت و لەژێر ســـمەکانیدا زنەکان چاویان دەپشکوێ و ئاوی هێڤی دەبەخشـــن بە پێدەشتی نائومێدی. دەڕۆیت و کوانووی سارد و سڕی ماڵە زەحمەتکێشەکان بە هەناســـەی قووڵت گەرم دەکەیتەوە. سەر دەدەیت لەو پیرەمێردانەی مێژووی ئازادی گەلەکەتیان لەناو دەفتەری سنگیاندا نووسیوەتەوە... دەست دێنی بە شان و ملی ئەو منداڵانەدا کە سەیرانی باخچەی ئاواتیان لێ قەدەغە کراوە. هەرواش بێ خەم بەلای ماڵەشـــەهیدەکاندا تێناپەڕیت... بەڵکو سەری ڕێزیان بۆ دادەنەوێنێ و بـــە نەرم و نیانی پێیان دەڵێیت: ڕۆڵەکانتان چوونەتە ئاســـتانەی پێشەوا قازی محەمەد و دیارییان بۆ بردووە، دیاری.

قوربـــانێ دەڕۆیـــت و لەلایەکەوە یەک یەک بـــە مەلای گوندەکان دەفەرمووێ: ڕێگە بدەن پێشمەرگە لە مزگەوتەکاندا بمێننەوە، چونکە پووزەوانەکانیان بۆنی چنووری لێدێ. لەلایەکی دیکەشەوە دەچرپێنێ بە گوێی چۆمەکاندا: ئادەی هەمووتان بەڕیز ڕێگای دەریاچەیەک بگرنە بـــەر... چونکە وڵات بـــە دەریاچەوە دەوڵەمەنـــد و ڕازاوە دەبێت... دەریاچە مەکۆی دەستلەملانێی زێ و چۆم و کانیاوەکانە.

ئەسپەکەت تاو دەدەیت و بەسەر کێڵگەکاندا دەفڕیت تاکو ئازار بە ڕۆحی گوڵە گەنمێک نەگەیەنیت... تا نەخشەی جوگرافیای گوڵەکان نەشێوێنی... تا جووتیارەکان بزانن مەلایەکی موبارەک بە ڕاسەریانەوە پشتیوانی دنیا و قیامەتیانە.

دەفڕیت و هەندێکجار بـــەرز دەبیتەوە بۆ جەرگەی هەرێمی خۆر، بە ســـۆزەوە عەرزی دەکەی: تو یەزدانی پـــاک! چاوی مەرحەمەتت لـــەم میللەتە لازەبوونەی ئێمە بێت کـــە ئەهریمەن دزەی کردۆتە ناو هەناویانەوە، بە شمشـــێری گزنگت ئەو چەپەڵە شـــەلاڵی خوێن بکە تا دەســـتی ڕەشی لە بەرۆکمان بێتەوە ... ئێمە ئەو قێزەونەمان ناوێ نا. ئەهریمەن فەلســـەفەی ژیانی ئەوەیە گوڵشەن بکاتە گوڵخەن... ســـندووقچەی سەربەســـتی بگۆڕێت بە تابووت و شـــکۆی میحرابی جوانییەکان بە قومار بدۆڕێنێ.

ئەسپە شێیە شیکەکەت تاو دەدەیت تا خێرا بگەیتە سەر مەزاری شەهیدانی (تایلە)ی ســـنە و لەوێ لە کۆبوونەوەیەکی فراواندا بانگ هەڵدەی بە گوێی جەماوەردا و پڕ بە گەرووت هاوار بکەیت:

ئەی کوردینە، ئەی مەردینە
با دەست لەناو دەستکەین هەموو
بۆ بەرزێتی خاکی وەتەن
بۆ یەکێتی بچین هەموو
کوردین هەموو

گـــەورەم جەنابت دڵنیایت ســـەفەرەکەت درێژخایەنە و بەم زوانە کۆتایی نایەت، بەڵام چونکە درەختی ورە و خولیات سەر لە ئاسمان دەسووێ... چونکە چراوگی گەشبینیت کردۆتە تروسکە بەخشی ڕێگا دەیجورەکە ... چونکە دار ســـەرووی ئومێدت گەزگەز بالادەکات... بە ڕەوتی کەوی هیوایەکی خاڵدار هەنـــگاو بەرەو مەنزڵ دەنێیت، وەک گەنجێک سەبەتەی ئومێدت تژییە لە میوەی خرۆش، کوورەی دەروونت

ســـەرڕێژە لە پشـــکۆی (دەمی ڕاپەڕین)... دەڕۆیت و بە دەم بڕینی ڕێگاوە ئەڵڵاوەیسییەک دەچڕی کە پەیڤەکانی بریتییە لە:

دێتە گوێم دەنگێ بە سۆز و شیوەن و گریانەوە
ناڵەی دڵمە لە حەسرەت خاکی کوردستانەوە
لانەواز و بێکەس و مەزڵومن ئێستا قەومی کورد
گا بە دەستی تورکەکان و گا بە دەست ئێرانەوە
حاڵی کورد ئێستە لە بەینی تورک و ئێران و عەرەب
بێچوە تەیرێکە کەوتۆتە داوی منداڵانەوە

قەتارەکە هێندە خۆش و بەســۆز دەچڕێت، ئاوازی (سیاچەمانە) ئیرەییت پێ دەبات، بۆیە لە تەشقی ئاسمانەوە گازت دەکات: ئەی مەلا شێخە شۆڕشگێڕەکە منیش ئاوازێکی ڕەسەنی کوردیم، بمچڕە!... دەی دەی بمچڕە با دڵم دارماڵ بێت لە جیلوەی شـــادمانی. جەنابیشت... ئەزبەنی جەنابیشـــت دوای ئەوەی ســـەری بەرزت بەرز دەکەیتەوە، دەستە سەوزەکانت دەخەیتە بناگوێت و دەچریکێنی:

وا مانگی دەستکرد ئەسووڕێتەوە
کاروان لە مەریخ ئەگەڕێتەوە
تۆ ئەی میللەتی لێقەوماوی کورد
کەی کۆتی دەستت ئەڕەوێتەوە!؟

من هەمیشە دژی ستەم و چەوسانەوە خەباتم کردووە

سـەیید عیزەدین حوسـێنی ئیمام جومعەی مەهاباد و ڕابەری بزووتنەوەی ئۆتۆنۆمی کوردسـتان لە ڕاگەیاندنێکدا ئەوەی بە درۆ خسـتەوە کە هەندێ کەس وایان بڵاوکردبوویەوە کە ئەو پەیوەندی بە ساواکەوە هەبووە، هەروەها ڕایگەیاند کە لە هەموو تەمەنیدا دژی ستەم و چەوسانەوە و خورافاتی دینی خەباتی کردووە.

ناوەڕۆکی ڕاگەیاندنەکەی بەم شێوەیە:

بەناوی خوا:

هەرچەندە کەسانێک لە نزیکەوە من دەناسن و شارەزایی تەواویان لـە مێژووی ژیانی من هەیە ئـەو بوختانە ڕەت دەکەنەوە، بەڵام بۆ کەسانێ کە لە نزیکەوە من ناناسن، ئەو نامانەی کە بڵاو دەکرێنەوە ڕەنگە دژە تێگەیشتنێ بێنێتە ئاراوە، لەبەرئەوە ڕاشکاوانە ڕایدەگەیەنم کە ناوەڕۆکی ئەو نامانە دوور لە ڕاسـتین. لە نامەکاندا نووسـراوە کە (فلان) کەسـێکی خواپەرست و ڕۆشـنبیرە و لەگەڵ ئەوەشدا بۆتە مایەی ئەوەی کە ساواک سوودی لێ وەربگرێت. بە لای منەوە کەسێکی وەها نەک خواپەرست و ڕۆشنبیر نییە. بەڵکو خراپەکار و کورت بین و ڕەشبیرە کە شایەنی ئەوەی نییە پێی بگوترێ مرۆڤ، پێویسـتە ڕوون بکرێتەوە کە ئەمجـۆرە پڕوپاگەندانە کاتێک هاتە ئاراوە کە سـەفەری شاری سنە کراو پاشان لە مەسەلەی ڕیفراندۆم کۆڵرایـەوە. چ بگات بـەوەی کە من هیچ کاتێـک هاوکاریم لەگەڵ

هیچ بەرپرســێکدا نەکردووە، بەڵکو لە هەموو ژیانمدا دژی ســتەم و چەوســانەوە و خورافاتی دینی تێکۆشــاوم و ساڵانێکە بوومەتە مایەی تاقیب و هێرشــی ئــەوان و هەوادارەکانیان. ئەگەر ڕۆژێ لە فایلی من بکۆڵرێتەوە ئەوا تێدەگەن کە چەند ڕاپۆرت و تۆمەتی دژە دەوڵەتم لەســەر دراوە کە دۆستە نزیکەکانم ئاگایان لەم مەسەلەیە هەیە. لەناو ئەوانەدا مەســەلەی ئــەوەی کە من گوتوومە ناوەڕۆکی جمهوری ئیســلامی ڕوون نییە. بەم واتایە نییە کە خودی ئیســلام و ئەحکامەکانی ناڕوونــە، بەڵکو بەواتای ئەوەیە کە ئایا ئەوەی لە قۆناغــی جێبەجــێ کردندایە لەگەڵ ئەحکامی ئیســلامی قورئان و سەرەتای ئیسلامدا دەگونجێ یان نا؟

لەکاتێکدا کە یاســای ئایندەی ئێران لەسەر قورئان و ئەحکامی ڕاستەقینەی ئیسلام دەبێت کە مافی گەلان، لەوانە گەلی کوردی تیا دیاری دەکرێت... بەدڵنیاییەوە پشتیوانی لە شتی وەها دەکەم.

*ڕۆژنامەی ئیتڵاعات /سەشنبە/٢١فروردین/١٣٥٨/ژ١٥٨٢٦ص٢.

عیزەدین حوسێنی دوای کۆنفرانسی قوم و دیتنی ئایەتوڵڵا گەورەکان گوتی: ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان هیچ زیانێك بە یەکێتی خاکی ئێران ناگەیەنێ.

کوردەکان هەمیشە پارێزەری سنووری ئێران بوون*

عیزەدین حوسێنی پێشەوای دینی و سیاسی کوردستان دوێنێ لە کۆڕێکی ڕۆژنامەوانیدا گوتی: کە ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان هیچ زیانێک بە یەکێتی خاکی ئێران ناگەیەنێ. ئەو جەختی لەسەر ئەوە کردەوە کە کوردەکان هەمیشە پارێزەری سنووری ئێران بوون. عیزەدین حوسێنی دەربارەی ئەنجامەکانی یەکەمین دیدار و گفتوگۆکانی لەگەڵ ئیمام خومەینی ڕابەری شۆڕشی ئیسلامی ئێران و ئایەتوڵڵای مەزن شەریعەتمەداری و ئایەتوڵڵاتالەقانی، هەروەها سەبارەت بە ڕووداوەکانی ئەمڕۆی وڵات لەگەڵ داخوازییەکانی خەڵکی کوردستاندا لەسەر قسەی ئیمام خومەینی گوتی: دوژمنانی ئێران دەیانەوێت شۆڕش بشێوێنن، کۆنەپەرستانی دژەشۆڕش هێشتا گۆڕەپانەکەیان چۆڵ نەکردووە، پێویستە دەست لەناو دەست بین تا شۆڕش نەشێوێ، بە ئایەتوڵڵاخومەینیم گوت کە ئێمە هەموو موسڵمانین و ئێرانین و پێویستە هەموومان دەست بخەینە ناو دەستی یەکترەوە تاکو شۆڕش سەر بکەوێ. پاشان دەربارەی مەسەلەی کوردستان کە لە ڕژێمی پێشوودا ستەمی نەتەوایەتی و ئابووری لەسەر کورد هەبووە قسەم کرد و ئەوانیش فەرموویان: ئەوە لەگەڵ هەموو

گەلەکانی دیکەشدا وەها بووە، بەڵام ئیمام سۆزی خۆی دەربڕی و بە ڕوویەکی گەشەوە قسەی لەگەڵ کردین. حوسێنی دەربارەی ئەنجامی گفتوگۆکانی لەگەڵ ڕابەری شۆڕشـــی ئێران و پێشـــەوا دینییەکانی دیکەدا گوتـــی: ئەنجامی گفتوگۆکانمان زۆر بە بەرهەم بوو، کاتێک کە خواحافیزیمان لێکردن ئیمام فەرمووی: من ئاسایشی کوردستانم لـــە ئێوە دەوێت. منیش لە وەڵامدا پێم ڕاگەیاند کە داوای مافەکانی گەلی کورد لە ئیمام دەخوازم. لەم دیدار و گفتوگۆیانەدا لێکۆڵینەوە لەسەر شتی لاوەکی نەکرا، چونکە ئامانجی ئەم دیدارانە لە بنەڕەتدا لەســـەر ئەوە بوو کە بۆ لێک حاڵیبوونی تەواو دەبێ، دەبێ ئەهلی (تەســـەننون) زیاتر لە مەلاکانی ئەهلی (تەشەییوع) نزیک ببنەوە و ئێمە بەم ئەنجامە گەیشـــتین. ئێمە چەند ساڵە ئیمامەمان بە ڕابەر قبوڵ کردووە، چ ئەو کاتانەی کە لە عێراق بووە و چ لە فەڕەنســـا. لە ڕۆژی یەکەمدا کە ئەو دەستی بە خەبات کرد ئێمە بە پەرۆشەوە پشـــتیوانیمان لێکرد و ڕابەرایەتیمان قبووڵ کردووە و ئێستەش ڕێز لە ڕابەرایەتی ئەو دەگرین.

دەستوور

حوسێنی سەبارەت بە دەستوور و گفتوگۆکانی لەگەڵ ئیمامدا گوتی:

لەم بارەشەوە قسەمان کرد کە دەبێت مافەکانی ئەهلی تەسەننون و مافەکانی گەلانی ئێران لە چوارچێوەی دەستووردا لەبەرچاو بگیرێ و یاسایەکی وەها ڕێک بخرێت کە مافەکانی سەرجەم گەلانی ئێرانی تێدا بێت، لەوانە ئەهلی تەسەننون کە ئەوانیش لەگەڵ برایانی ئەهلی تەشەییوعدا بەشیان لە دەستووردا هەبێت و یاساکە بەجۆرێک بێت کە بەرژەوەندییەکانی هەر دوولای تێدا ڕەچاو کرابێت. ئیمامیش فەرمووی هەمووی ڕاستە و ئێمە لەبەرچاوی دەگرین و نابێت لەم بارەوە هیچ گومانێکمان هەبێت.

ڕاستە کە دەستوور گەلێک بابەتی بە نرخی تێدایە، بەڵام دیسان پێویستی بە پێداچوونەوە هەیە بەتایبەتی لەبارەی مەسەلەی ئەهلی تەسەننونەوە، بە بڕوای من دەبێت ڕای زۆرینە لەسەر ئەو دەستوورە وەربگیرێ.

ئەوەی کە بڵاویان کردۆتەوە دیتوومە، نازانم ئەو یاسایە هەیە یان نا، بەلای منەوە دەبێت یاسا بخەینە بەردەستی خەڵک تا لێکۆڵینەوەی لەسەر بکرێت و پاش ئەوەی کە وەک پێویست چاک کرا ئینجا پیادە دەکرێت. حوسێنی دەربارەی دیدارەکانی لەگەڵ ڕابەرانی دیکەی دینی و سیاسی وڵات گوتی:

بەرلەوەی بێم بۆ (قوم) لەگەڵ حەزرەتی ئایەتوڵڵاتاڵەقانیدا

گفتوگۆیەکمان کرد و قسەشـــمان لەبـــارەی مافەکانی گەلی کورد و لەبەرچاوگرتنی مافەکانی کۆمەڵگەی ئەهلی تەسەننون لە دەستووردا کرد. پێشـــتریش جارێک لە شاری ســـنە لەگەڵ ئایەتوڵڵاتاڵەقانیدا یەکمان دیتوە و قســـەمان کردووە و ئاشـــنایەتی کۆنیشم لەگەڵیدا هەبووە. لە (قوم) یشـــدا لەگەڵ حەزرەتی ئایەتوڵڵاشەریعەتمەداری دیـــدار و گفتوگۆمـــان لەبارەی مەزهەبـــی و ڕووداوەکەی نەغەدە و هەموو شـــتەکانی دیکە ئەنجام دا. بە کورتی دەبێت جەخت لەسەر ئەوە بکەم کە ســـەفەرکردنمان بۆ (قـــوم) زۆر باش و بەهادار بوو بەتایبەتی زیارەتکردنی ئیمام...

حوســـێنی لەبـــارەی دواڕاگەیاندنـــی دەوڵەتەوە ســـەبارەت بە مەســـەلەی ئۆتۆنۆمی و مافی چـــارەی خۆنووســـین گوتی: مافی ئۆتۆنۆمی مافێکی ڕەواو ئاســـاییە و هیچ زیانێک بە یەکێتی خاکی ئێران ناگەیەنێ، داخوازی ئێمە بۆ ئەم مەســـەلەیە وەها بڕاوەتەوە کە کوردستان لەگەڵ ئەوەدا کە بەشێکە لە ئێران هەر بەو شێوەش دەیەوێت بمێنێتەوە، ئەو کاروبارانەی کە پەیوەستە بە خۆیەوە (واتە کوردستان-وەرگێر) خۆی بیبات بەڕێوە.

پرســـیار کرا: لەکاتێکدا بمانەوێت بڵێین ئۆتۆنۆمی کوردســـتان واتای جیابوونەوەی ئەم هەرێمە دەدات لە خاکی وڵات، ئایا دەتوانێت بەشێوە و پێویست خۆی بەرێ بەڕێوە؟

واتە ڕێگاکانی پەیوەندی و ســـەرچاوەکانی دەرامەتی پێویســـت و کەســـانی پســـپۆڕ و هێزی مرۆیی تەواوی هەیـــە بۆ بەڕێوەبردنی کارمەندانی ناوخۆ و دەرەوە؟.

حوســـێنی لەم بارەوە بە توندی ئەوەی ڕاگەیاند ئەم مەسەلانە

زەمانێک قسەی لەسەر دەکرێت کە ئێمە بمانەوێت لە ئێران جیاببینەوە، ئەو مافی ئۆتۆنۆمییەش کە ئێمە دەمانەوێت ئەمەیە کە ئەو کاروبارانەی پەیوەندی بە کوردستانەوە هەیە لە دەستی ئێمەدا بێت، ئێمە لە کاروبار و مەسەلە سەرەکییەکانی وڵاتدا لەگەڵ پایتەختدا پەیوەندیمان دەبێت و ئەگەر شتێکی زیادەمان هەبوو دەیخەینە دەستەڵاتی پایتەختەوە و ئەگەر پێویستمان بە شتێکیش بوو داوا لە پایتەخت دەکەین. وا بزانە کە پارێزگایەکی گەورەیە و خۆی خۆی دەبات بەڕێوە، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە ئێمە بە هیچ جۆرێک نامانەوێت لە وڵاتی دایک جیاببینەوە، چونکە کورد لە هەموو قۆناغەکانی مێژوودا ئێرانی بووە و هەمیشە پارێزگاری سنوور و پشتیوانی ئێران بووە و دەشیەوێ لە داهاتوودا هەر بەم شێوە بمێنێتەوە.

حوسێنی لە وەڵامی پرسیارێکی دیکەدا (لەم بارەوە چاوەڕێی چی لە دەوڵەت دەکەیت؟) گوتی: ئێمە ئەوە لە دەوڵەت چاوەڕێ دەکەین کە ئاوڕ لە خواستە ڕەواکانی ئێمە بداتەوە و مافەکانی گەلانی دیکەش لەبەرچاو بگرێ و ئازادی پتر بە ڕاگەیاندن و بە ڕادیۆ و تەلەفزیۆن بدات و هۆیەکانی ڕاگەیاندن بخاتە خزمەتی خەڵکەوە. واتە لە خزمەتی هەموو گرووپەکان و هەموو کۆمەڵگاکەماندا بێت.

حوسێنی لەبارەی بوونی سوپاوە لە کوردستاندا گوتی: بە بڕوای من دەبێت سوپا سنوور پارێز و پشتیوانی وڵات بێت لە هێرشی بێگانەکان، نەک بۆ سەرکوتکردنی خەڵک لەناو وڵاتدا.

حوسێنی سەبارەت دوا بەیاننامەی- دکتۆر یەزدی- وەزیری دەرەوە لەمەڕ مەسەلەی ئۆتۆنۆمی و پەیوەندی ئەو ئۆتۆنۆمییە

بــه وەزارەتی دەرەوە گوتی: ئێمە چەندین جار جەختمان لەســەر شــیتەڵکردنی بەرنامەکانــی ئۆتۆنۆمی کردۆتەوە، مەســەلەکانی پەیوەســت بە سیاســەتی دەرەوەی وڵاتەوە هەمیشە دەبێت لەژێر دەســتەڵاتی دەوڵەتی ناوەندیدا بێت. ئەمجۆرە بیروڕایە کە لەلایەن ئێمــەوە گەڵاڵە کــراوە دەتوانرێت بــە ناوەڕۆکــی بۆچوونی یەک ئێرانی دانرێت، نەک لە ڕووی بڕیاری ســەرەکییەوە بەڵکو لە ڕووی مەســەلە ناو خۆییەکانی پەیوەســت بە هەرێمەکەمانەوە ڕیفراندۆم دەکەین. لەبارەی داوەری و داخوازی گرووپە مارکســی و لینینی و کۆمۆنیســتەکانەوە لەسەر (تیمســار قەرەنی) پرسیار لە حوسێنی کرا: ئایا ئەو گرووپانە لەوەوپێش داوای دادگاییکردنی (قەرەنی)یان دەکرد؟. حوســێنی لە وەڵامی ئەم پرسیارەدا هەر ئەوەندەی گوت کە خوا ڕەحمی پێبکات و داوامان لە خوا ئەوەیە کە بیبەخشــێ و هەر ئەوە.

کاتێک کە پرســیار کرا: ئەگەر نەمردایە چیتان دەگوت؟ وەڵامی دایەوە: ئەو کاتە وەڵامتانم دەدایەوە. حوســێنی لەبارەی سنووری ناوچــەی ئۆتۆنۆمی کوردســتانەوە گوتی: ئێمە لە هەرشــوێنێکی هەرێمی ڕۆژئاوای ئێراندا کە کوردی تێدا نیشتەجێیە بە کوردستانی دەناســین و ئەم ســنوورەش لە ماکۆی ئازەربایجانەوە دەست پێ بکات و تا باشووری ئێران درێژەی هەیە.

پرســیاری لێکرا: ئایا بــۆ بەدەســتهێنانی مافەکانی ئۆتۆنۆمی کاتێکتان دیاری کردووە یان نا؟

حوســێنی وتی: تێکۆشــانی گەلی کورد لە تێکۆشانی خەڵکی ئێــران جوداتر نییە و گەلی ئێران هەر بڕیارێک بدات گەلی کوردیش

لەگەڵیاندان و هەوڵ دەدەین کە ئیشـــەڵڵابە ئەنجامی خواستەکانی شۆڕش بگەین.

لەبارەی چۆنییەتی دەســـتێوەردانی ســـوپاوە لـــە ڕووداوەکەی نەغەدەدا پرســـیار لە حوســـێنی کرا و ئەوانیش وەڵامیان دایەوە: بەداخەوە لە ڕووداوەکەی نەغەدە هەندێک لە سوپا بێلایەن نەبوون و بوونە هۆی لەناوبردنی کوردەکان، بەڵام لەڕاســـتیدا کۆمەڵێکیش لە ســـوپا یارمەتی ئێمەیان دا بەتایبەتی لەم بارەوە سوپاســـی ئەو پاســـدارانە دەکەم کە لە تارانەوە نێردرا بوون. حوســـێنی لەبارەی ئەوەی کـــە ئایا داواکردنی ئۆتۆنۆمی لەکاتی شۆڕشـــی کولتووریدا زیان بە درێژەپێدانی شۆڕش ناگەیەنێت؟ وتی: دەبێت بڵێم کە گەلی کورد هیچ کاتێک بێگانەپەرست نەبووە و بوونی بێگانەش لەناو گەلی کورددا قبوڵ ناکەم، بەم پێیە داواکردنی ئۆتۆنۆمی سەربەخۆیی ئێران بەهێز دەکات. لێرەدا پرسیارکرا: ئایا بوونی حیزبی چەپ و ڕاست لە کوردســـتاندا چۆن قبوڵ دەکەیت؟ حوسێنی وتی: چەپ بەو پێیەی کە تۆ بیری لێ دەکەیتەوە لە کوردســـتاندا نییە، کەسانی چەپڕەو لە کوردستاندا سۆشیالستە نیشتمان پەروەرەکانیانن. داخوازی ئێمە بـــۆ جێبەجێ کردنی ئۆتۆنۆمی ئەمەیە کـــە کاتێک لە ئەنجوومەنی دامەزرێنەراندا ڕۆحانی و مـــەلاکان نوێنەریان هەیە، دەبێت لەلایەن گەلی کوردیشەوە نوێنەر هەبێت.

*کەیهان/یکشنبە/٣٠أردیبهشت١٣٥٨/ژ-١٠٧١١ص٢

بیروڕای شێخ عیزەدین حوسێنی لەبارەی ڕاپۆرتەکەی ئایەتوڵا ڕەببانی و دەستوورەوە*

شێخ عیزەدینی حوسێنی نامەیەکی کراوەی نارد بۆ ڕۆژنامەکان و ڕاپۆرتەکەی ئایەتوڵڵاڕەببانی شـــیرازی لەبارەی کوردستانەوە کە لە ڕۆژنامەکاندا چاپکرا و لە ڕادیۆ و تەلەفزیۆنیشـــدا بڵاو کرایەوە، بە کارێکی داخ لەدڵانەی دایە قەڵەم و ڕایگەیاند کە هیچ دوژمنێکی خوێنەخوازی خەڵک کاری وەها ناکات.

ناوەڕۆکــی نامە کراوەکەی شــێخ عیزەدینی حوســێنی بەم شێوەیە:

دوای شۆڕشی شکۆمەندی گەلانی ئێران و بەتایبەتی دوای ئەوەی کە ڕاگەیەنرا شۆڕشێکی ئیسلامییە، ئەو خەڵکەی ژێر زەبر و زەنگی ئێران چاوەڕوانن کە ڕاستی و دادپەروەری ئیسلام باری گران و نەنگی ڕژێمی ستەمکار لە کۆڵ بکاتەوە، بەڵام ترسی ئەوەی هەیە کە ئاواتە مەزنەکان بەدی نەیەن. کاتێک کە هەندێک مەلای خراپ و نەزان بۆ ڕێکخســـتنی کاروبارەکان دەچن بۆ ناوچەکان، ئەوروپای سەدەکانی ناوەڕاستم بیر دێنێتەوە کە داگیرکەران لەگەڵ هێزی داگیرکەردا چەند کەشیشێکیان دەنارد بۆ ناو خەڵکی ستەملێکراو و پارەیان دەخستە بەردەســـتیان تا هاوکات لەگەڵ کڕینی بەدەنیان، ڕۆحیشیان داگیر

بکەن. بەڵام چونکە شـــارەزاییان لە سیاســـەت و باری کۆمەڵایەتی نەبوو، ئەوا هەندێک دەســـتکەوتی بێ جێ و ناشایستەیان بەدەست دەهێنا. لەبەرئەوە لەگەڵ کەســـانی کۆنەپەرست و دوژمنی خەڵکدا پەیوەندییان دروســـت دەکرد و ڕەوشی ناوچەکەیان لەوان دەپرسی و بڕیار بە دەســـت موڵکـــداری نەزان بوو. دەڵێن مێـــژوو دووبارە نابێتەوە، بەڵام لای ئێمە هەر ئێســـتە خەریکە لە ئێراندا ڕەوشـــی ئەوروپای ســـەدەکانی ناوەڕاســـت دووبارە دەبێتەوە، نموونەی ئەم دووبارەبوونەوەی مێژووەش ناردنی ئەو ئاخوندانەیە بۆ کوردســـتان کە لەکاتی دیتنیاندا ڕووبەڕووی ڕێز و پێشوازییەکی گەرم دەبنەوە، بەڵام کاتێک کە دەگەڕێنەوە شـــوێنی خۆیان بە چەشـــنێک باسی ناوچەکە دەکەن کە هیچ دوژمنێکی خوێنەخواری خەڵک کاری وەها ناکات. نموونەی ئەمەش هاتنـــی ئایەتۆڵلاڕەببانی بوو بۆ باکووری کوردستان، ورمێ، نەغەدە، مەهاباد، بۆکان... کە دوای گەڕانەوەی داخ لەدڵانـــە لە ڕادیۆ و تەلەفزیۆندا لەم بارەوە قســـەی کرد، ڕادیۆ و تەلەفزیۆنیـــش بەپێی بەرنامەی دژەمرۆیـــی خۆیان، ڕاپۆرتەکەی ئەویان (ئایەتوڵلاڕەببانی-و) بەردەوام چەند جار بڵاو دەکردەوە کە هەر باســـی جوداییخوازی و گرتنی ســـەربازگەی مەهاباد و جەنگی فاشیانەی سەپێنراوی نەغەدەیان لە ناوچە کوردنشینەکاندا دەکرد. بەڵام کاتێک کە دێنە ســـەر خواســـتە ڕەواکانی ماف پێدانی خەڵک دەزگاکانـــی ڕاگەیاندن کەمتر باســـی لێوە دەکـــەن. بۆچوونەکانی ئایەتۆڵلاڕەببانی وەڵامدەرەوەی میوانداربییەکەیەتی لەلایەن خەڵکی کوردستانەوە.

پرســیار ئەمەیە کــە دوای ســووتاندن و وێرانکردنی چەندین ســەربازگە و ســەدان هەزار چەک کە لە تاران و شارەکانی دیکەدا دوای شــۆڕش کەوتنە دەســتی خەڵک و فرۆشــتنی تەلار و مەکۆ دەوڵەتییــەکان تالان و برۆ کران، بۆچی ئەوانە بە جوداخواز و ئاگر هەڵگیرســێنەر دانانێن؟ بەڵام یەک لە هەزاری ئەوە لە کوردستاندا بــە بەڵگــەی جوداخوازی دەدرێتــە قەڵەم؟ ڕاپەڕینــی خەڵک بۆ لەناوبردنی سیســتەمی شوومی لەشــکری دژەخەڵک و دەزگاکانی دیکەی دژەخەڵک و ڕژێمی ستەمکار بووە، نەک کاری فیلم و شانۆ. هیوامان ئەوەیە ئەو ئاخوندانە ڕاســتگۆتر و هۆشــیارتر بن تا ئەم ئایەتە پیرۆزەیان بەســەردا نەسەپێت (یاایها الزین امنوا ان جاوکم فاســق بنبا فتبینوا.....) واتە: ئەی کەســانێک کە بڕواتان هێناوە ئەگەر لەلایەن گێرە شــێوێنێکەوە هەواڵێکتان پێگەشــت بەتەواوی لێی بکۆڵنەوە، نەوەک لە ڕووی نەزانییەوە بەڵایەک بەســەر گەلێکدا بێت و پاشــان لە کارەکەتان پەشیمان ببنەوە. داوای ئێمە ئەوەیە کە پێشــەوای هێژا ئیمام خومەینی زیاتر ســەرنجی ئەم مەسەلەیە بدات و ئیتر کەســانی گێرەشــێوێن و داخ لە دڵ و توندڕەو نەنێرن بۆ کوردستان.

بەیاننامەی دامەزراندنی زانکۆی کوردستان*

ئایەتوڵڵاعیزەدینی حوسـێنی بەرپرسـی ئەنجومەنی شۆڕشـی ئیسلامی لە مەهاباد، لە بەیاننامەیەکدا خەڵکی کوردستانی بانگهێشت کرد بۆ دامەزراندنی زانکۆی کوردسـتان، لەهەمان بەیاننامەدا داوای لە دەوڵەتی کاتی کرد بودجەیەکی پێویست بۆ زانکۆ دیاری بکرێت، ناوەڕۆکی بەیاننامەکە بەم شێوەی خوارەوەیە:

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان

خەڵکی تێکۆشەری کوردستان...

دەمێکـە دامەزراندنـی مەکۆیەکی زانسـتی و کولتـووری کە وەڵامدەرەوەی خواستە پزیشـکی و پاک و خاوێنی و، کشتوکاڵی، پیشـەیی و ئابـووری، کۆمەڵایەتـی و کولتووری کوردسـتانە لە ئاواتەکانی گەلی کورد بووە. ئێسـتە کە ڕژێمـی نەفرەت لێکراوی پەهلـەوی ڕووخاوە کە بە درێژایـی دەورانی پڕ لە نەگبەتی خۆی، خەڵکی کوردسـتان لە سەرەتاییترین و ئاساییترین مافەکانی خۆی بێبـەش بووە، لەوانـە نەبوونی مەکۆیەکی زانسـتی و کولتووری. ئێستە پێویستی بوونی بنیاتێکی وەها کە بە پشت بەستن بە هێزی نەبڕاوەی خەڵک دابمەزرێ و لە خزمەتی چین و توێژە بێبەشەکاندا بێت، تا دێ زیاتر هەستی پێدەکرێ.

بۆ وەڵامی ئەم پێویسـتییە دەستەیەک بە نیازی وەدەستهێنانی پێویستییە سەرەتاییەکانی دامەزراندنی زانکۆی کوردستان ئامادەن

و دەستیان بە کار کردووە.

گومانی تێدا نییە کە دروســـتکردنی زانکۆی کوردســـتانی ئێران پێویستی بە پشتیوانی و هاوکاری هەمەلایەنەی خەڵکی تێکۆشەری کورد و تێکڕای هێزە میللی و پێشـــکەوتووەکانی وڵات هەیە. لەگەڵ ئەمەشدا پێویســـتە بەرنامەڕێژی بکرێت. بەڕێوەبردن و دیاریکردنی سیاســـەتی زانســـتی و کولتووری زانکۆش لـــە ناوچەکەدا لەلایەن نوێنەرانی ڕاســـتەقینەی خەڵک و کۆڕی زانســـتی (لـــە داهاتوودا قوتابیانی زانکۆ) پێک دێت. شتێکی ئاساییە کە لە حکومەتی کاتی چاوەڕێ دەکرێت بودجەیەکی پێویست بۆ زانکۆ تەرخان بکرێت.

سەیید عیزەدینی حوسێنی — بەرپرسی ئەنجومەنی شۆڕشی ئیسلامی- مەهاباد

*ڕۆژنامەی(ئیتڵاعات)، چوارشەممە/أردیبهشت١٣٨٥/ژ-١٥٨٣٩ص٢

عیزەدین حوسـێنی دەسـتی لـە سـەرۆکایەتی ئەنجوومەنی شۆڕشی مەهاباد کێشایەوە*

مەهاباد: پەیامنێری ئیتلاعات.

ئایەتوڵڵاعیزەدین حوسـێنی وازی لە سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی شۆڕشی شاری مەهاباد هێنا. هۆی وازهێنانەکەشی بەوە دایە قەڵەم کە سەرگەرمی کاری سیاسی و تایبەتی خۆیەتی.

دوای ئەم وازهێنانە حوجەتولئیسـلام مەلا ڕەحیمی عەباسـی سەرۆکایەتی گرتە دەست و حوجەتولئیسلام ماوەرانی بووە جێگری سەرۆکی ئەنجوومەنی مەهاباد.

(غەنی بلووریيان) یش زیندانی سیاسی بەناوبانگ پلەی ڕاوێژکاری ئەنجوومەنی وەرگرت.

*ڕۆژنامەی ئیتلاعات/شەممە-٢٦خرداد/١٣٥٨/ژ١٥٨٨٠ص٣.

*شـــێخ عیزەدین حوســـێنی لە هەڤپەیڤینێکـــی کورتدا لەگەڵ پەیامنێری ڕۆژنامەی (ئیتلاعات) لە مەهاباد، دەربارەی ڕەشنووسی دەستووری تازەی ئێران گوتی: هێشتا بە وردی سەرنجی ڕەشنووسی دەســـتوورم نەداوە، بەڵام ئێستە لەبارەی دوو بابەتەوە دەتوانم ڕای خۆم دەرببڕم.

١-لەبـــارەی مەزهەبـــی فەرمی ئێرانەوە کە لە ڕەشنووســـەکەی دەستوور داهاتووە: (ئیســـلام و مەزهەبی جەعفەری) بەلای منەوە دەبێ بگوترێت (مەزهەبی ئێران ئیسلامە).

٢-لەبارەی مافی ئۆتۆنۆمییەوە بە هیچ شـــێوەیەک ڕاڤەی لەسەر نەکراوە.

*ئیتلاعات/دووشەممە/٢٨خرداد-١٣٥٨/ژ-١٥٨٨٢ص٨

گەلی کورد زۆر نیگەرانن.*

شێخ عیزەدینی حوسێنی لەبارەی ڕادەربڕینەوە لەسەر ڕەشنووسی دەستوور گوتی:

ئەم یاسایە بڕیار بوو لەسەر بنەڕەتی جمهوری ئیسلامی بێت. نەک خەڵکانی وەک ئێمە، لەڕاستیدا خەڵک چاوەڕوان بوون و چاوەڕوان دەکەن کە کۆمارێکی ئیسلامی ڕاستەقینەی دوور لە تاک مەزهەبی دابمەرزێت کە مافەکانی هەموو گەلانی ئێرانی تێدا بێت. لەکاتێکدا گەر بەم شێوازە بڕوات و خواستەکانی گەلان لەم کۆمارەدا دیاری نەکرێت بارودۆخەکە وەک یەکەم جاری لێدێتەوە. من باوەڕم وایە کە دەستوور لە ڕێگەی ئەنجوومەنی دامەزرێنەرەوە گەڵاڵە بکرێ، چونکە دەستوور لەبارەی چارەنووسی گەلانی ئێرانەوە بڕیار دەردەکات و لەم بارەوە گەلی کورد زۆر نیگەرانە و مەسەلەی ئۆتۆنۆمی و فەرمی بوونی ئیسلام لە جێگەی مەزهەبێکی تایبەتی دەبێ ڕاشکاوانە لە دەستووردا دابنرێت..

*أیندگان/شنبه/٢/تیر-١٣٥٨-ژ٣٣٨٢ص٤

تەلەگرامێکـــی گرنگی ئایەتوڵڵاعیزەدینی حوســـێنی بۆ ئیمام*

ئایەتوڵڵاســـەیید عیزەدینی حوســـێنی کە یەکێکـــە لە ڕابەرانی کـــورد لە تەلەگرامێکی گرنگدا لـــە ڕێکەوتی١٣٥٨/٤/١ بۆ خزمەتی ئایەتوڵـــڵای مەزن ئیمـــام خومەینی ناردووە، هەندێک مەســـەلەی بنەڕەتـــی و بایەخداری وروژاندووە کە پەیوەنـــدی بە ڕووداوەکانی کوردســـتانەوە هەیە و ئەوەشـــی باس کردووە کە لـــە ناوچەکەدا بڵاوکردنـــەوەی پڕوپاگەندەی خـــراپ و ئاڵوگۆڕکردنی چەک و پارە لە نێوان هەندێ کەســـدا هەیە کـــە دەبێتە هۆی نائارامی و وای لێ چاوەڕێ دەکرێت شـــەڕ و هەرای خراپی لـــێ بکەوێتەوە، هەروەها داوای لـــە ئیمام کردووە کە لەم بارەوە بەهۆی گرنگی ڕووداوەکەوە فەرمانێ دەربکات.

ناوەڕۆکی تەلەگرامەکە بەم شێوەیە:-

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

بۆ خزمەتی هێژا/ ڕابەری شۆڕشی ئیسلامی ئێران ... ئایەتوڵڵای مەزن ئیمام خومەینی.

هەروەکو ویژدانی پیرۆزی ئیمام و تێکڕای گەلانی ئێران ئاگادارن، خەڵکی موســـڵمان و ستەملێکراو و تێکۆشـــەری کورد بە دڵ و بە

گیان بەشدارییان لە شۆڕشی سەرتاسەری و مەزنی ئێراندا کردووە و لە بەخشـــینی گیان و سامانیان درێغییان نەکردووە، هەر لە سایەی برایەتی و یەکێتی و یەکسانیدا بوو کە ڕژێمی ستەمکار دوای چەندین ساڵ و سەدە چەوســـانەوە و مشەخۆری وخوێنمژین داڕوخاو بنەما درەوشاوەکانی دینی ئیسلام کە پارێزەری مافی هەژاران و پارێزەری مافەکانی گەلانە بە خواست و ئارەزووی هەموو لایەک هاتەدی.

گەلی کورد چاوەڕوانە کە شۆڕشی ئیسلامی وەڵامی پۆزەتیڤانەی هەموو ئامانج و ئاواتە مێژینەکانی بداتەوە و هەموو چەشنە جیاوازی و ستەمێکی میللی و مەزهەبی بە یەکجاری بنبڕ بکرێت. گەلی کورد چاوەڕوانە کە لە سایەی ئەم شۆڕشەدا لە نیعمەتی ئاسایش و ئازادی بێبـــەش نەبێت و لە ڕێگەی گەشـــەکردنی ئابـــووری و بەختەوەری ژیانی گشتی و فراوانکردنی دادوەری کۆمەڵایەتییەوە بەرە و پێشەوە بڕوات. ئەم ئاوات و ئامانجە پیرۆزانە بەزۆری لەلایەن بەکرێگیراوانی دەخەڵی ڕژێمی پێشـــووەوە و هەروەها لەلایەن دوژمنانی شـــۆڕش و مافەکانـــی گەلانەوە لەناوەوە و دەرەوەی وڵاتدا ڕێگەی لێدەگیرێ و ڕووبەڕووی سستی و لەناوچوون دەبێتەوە. لەم دواییانەدا بیستراوە کە لە هەندێک ناوچەی کوردستاندا بەهۆی هەندێک کەس و هەندێک لێپرسراوی کۆنەپەرست و گێرەشـــێوێنی ناو دەزگاکانی دەوڵەت و کۆمیتەکان و هەندێک لە ســـەرەک هۆزەکان و فیوداڵەکانی کورد و شـــێخە بەناو ڕۆحانییەکان پێشنیاری وەرگرتنی بڕێکی زۆر چەک و تفاقی شەڕیان کردووە، یا هەندێکجار دابەش کراوە بەسەریاندا، لەگەڵ ئەوەشـــدا ژمارەیەکی زۆر جوتیاری ناوچە جیاوازەکانی کوردستان لەلایـــەن فیوداڵەکانـــەوە لـــە گوندەکانیان دەرکـــراون و ماوەیەکە

لێپرســـراوانی پارێزگای ئازەربایجانی ڕۆژئاوا دەستە و یەخەی ئەم گرفتە بوونەتەوە و لەڕاگەیاندنە گشتییەکاندا بە پێچەوانەوە قسەی لەســـەر دەکرێت. هەروەها لەگەڵ ئەمەشـــدا دەنگۆی ئەوە هەیە کە دەســـت بەســـەر ئەو زەویانەدا بگیرێتەوە کە پێشـــتر بە جوتیاران فرۆشـــراون، لەگەڵ وەرگرتنی بڕێک مانگانەی شـــێوازی کۆندا. ئەم دەنگۆیە هەر ئێستە لە هەندێک ناوچەی جیاوازدا بەرگوێ دەکەوێت. لەگەڵ ســـەرنجدانی باری تایبەتی کوردستان پڕوپاگەندەیەکی نوێ بـــڵاو بۆتەوە لەبارەی چەک دابەشـــکردنەوە کە بۆتە هۆی ترســـی خەڵک و جوتیارەکان و ڕێگای بۆ ئەوە خۆش کردووە کە خەڵک لە بەرامبەریدا بکەونە بیری چەک پەیداکردن و بەرگریکردن لەخۆیان، ئـــەوەش دیارە کە ئەنجامی ئەم ناکۆکییەچی دەبێت، ئایا زۆربوونی دوژمنایەتی و ناکۆکی لەناوچەکەدا بە قازانجی خەڵکە یا بە قازانجی دوژمنانـــی خەڵک؟. لەکاتێکدا کە ئێمە بەوپەڕی تواناوە بەرگریمان کردووە بۆ دەســـتەبەرکردنی ئاسایش و پشتیوانیمان لە نەهێشتنی شـــەڕ و خوێنڕشـــتن کردووە، لەهەمان کاتدا هەموو کەسە چاک و خێرخوازەکانی ناو هۆزەکان و جوتیارەکان ســـەرگەرمی ڕاگەیاندنی گیانـــی برایەتی و لەیەک تێگەیشـــتنن. لەهەمان کاتدا هەرئێســـتە ئاسایش خوازان و هێزە ســـەربازییەکانی ژێر چاودێری ئەنجوومەنە ئیســـلامییەکانی هەڵبژاردەی گەل دەیانەوێت ئامادەبن بۆ چاودێری کردنی چەکدارکردنی خەڵکانی یاخی و کۆنەپەرست. سیاسەتی پارە و چەک بەخشین بە هەندێ کەسی دیاریکراو و هاندانیان بۆ دژایەتی کردنی خەڵک و خواستە میللی و مرۆڤایەتی و ئیسلامییەکان شێواز و بڕیاری حکومەتی ســـتەمکاری پێشوو بوو لە کوردستاندا، ئەگەر

خوانەخواستە هەندێ لەو دژەخەڵک و کوردانە بیانەوێ بێ ئاگاداری و بڕیاری ڕابەری شۆڕشـــی ئیســـلامی ئێران ئەم سیاسەتە دووبارە تاقی بکەنەوە، ئەوا دەبێتە پیلانێکی ناهەموار کە بە زیانی شۆڕشی ئیســـلامی ئێران و بە زیانی ئاســـایش و بە زیانی هەموو گەل تەواو دەبێت.

لەبەرئـــەوە من بە ئەرکـــی نەتەوایەتی و مەزهەبی خۆمی دەزانم کـــە نیازی چەپەڵی ئەوانەی ئەم پیلانانە دادەڕێژن ویژدانی پیرۆزت ئاگای لێیان بێت و داواکارم کە ئێوە خۆتان بەشـــێوەیەکی دابڕاوانە فەرمان دەربکەن کە بە هیچ شێوەیەک و بە هیچ ناونیشانێک توخنی دابەشـــکردنی چەک بەســـەر کەسانی بێ ســـەروبەردا نەکەن و لە جێگەیدا بە پێی یاسا ئاسایش سەقامگیر بکرێ و خەڵکانی چەکدار لەژێر چاودێری ئەنجوومەنی هەڵبژاردەی ناوچەکەدا بن، کە ئەمەش بەشـــێکە لە داخوازییەکانی گەلی کورد بۆ مەســـەلەی بەدیهێنانی ئۆتۆنۆمـــی، هیوادارم خودای دادپـــەروەر و میهرەبان دڵی تێکڕای موســـڵمانان لەیەک نزیک بکاتەوە و هەموو سەرفرازکات تا بتوانین بڕیارە بەرزەکانی ئیسلام و بنەماکانی قورئان بەشێوەیەکی بنەڕەتی پەیڕەو بکەین و بیســـەپێنین، تا لە ئەنجامدا بتوانین بەختەوەری و ئازادی و سەرفرازی گەلانی موســـڵمان دابین بکەین و ئەم ئامانجە بەدی بێن.

والسلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

سید عزالدین حسینی- ١٣٥٨/٤/١

*ڕۆژنامەی ئیتلاعات-دوشنبە/٤تیرماه/١٣٥٨/١٥٨٨٨ص٢

پەیامی عیزەدینی حوسێنی بۆ جوتیارانی کورد*

ئایەتوڵڵاسەیید عیزەدینی حوســێنی- ئیمام جومعەی مەهاباد-
لەپەیامێکــدا داوای لە هەمــوو جوتیارانی کوردســتان کرد کە بۆ بەرگری لە مافە میللی، سیاسی، کۆمەڵایەتی و ئابووریەکانی خۆیان لە ڕێکخراوی یەکێتی جوتیاراندا ببنە ئەندام.

ناوەڕۆکی پەیامەکەی عیزەدین حوسێنی بەم شێوەیە:

بۆ هەموو جوتیاران و وردە بۆرژواکانی گەل

لەگەڵ ســڵاو و دروودی زۆر بۆ گیانی شەهیدان و تێکۆشەرانی ڕێگای ئازادی کە بە گیانفیدایی خۆیان مۆتەکەی ســتەمیان هێنا بە چۆکدا و هەروەها لەگەڵ ئاواتی سەرکەوتن و سەربەرزیتاندا.

برایان: داوام لە ئێوە ئەوەیە کە هەرچی زووترە ڕیزەکانی خۆتان ڕێک بخەن تــا بە مافەکانی خۆتان بگەن. لــە ڕۆژی۱۳۵۸/۳/۲۷ لەگەڵ نوێنەرانی یەکێتی گوندنشــینانی دەڤەری ســەقز (تیلەکۆ، خوڕخوڕە، میرەدێ) بەیەک گەشــتین لەبارەی یەکێتی گوندنشینان و جوتیارانەوە ئاگادار بووین و بوو بە مایەی کامەرانیم. ئەوەشم بە پێویست زانی کە بۆ تێکڕای برایانی زەحمەتکێشی ئەو ناوچانە چەند بابەتێــک وەبیر بێنمەوە، کە هەرچــی زووترە لە هەموو ناوچەکانی کوردســتانی ئێراندا ڕێکخراوی بەم چەشنە دروست بکەن تا بتوانن بەرگــری لــە مافە میللی و سیاســی و کۆمەڵایەتــی و ئابووری و ئاوەدانییەکانی خۆتان بکەن.

چونکــە مەکینەی ئابووری وڵات بەدەســتی بەهێزی کرێکاران و جوتیاران دەســووڕێ، یەکێتی و برایەتی خۆتــان بپارێزن، چونکە

تەنیا بە یەکێتی ئێوەی زەحمەتکێشان کۆمەڵگا لە تەوقی ستەمکاران ڕزگاری دەبێ. هەروەها وەکو چەندین جار گوتوومە و ئێستەش دووبارەی دەکەمەوە کە من ڕاستەوخۆ پاڵپشت و پشتیوانی چینی زەحمەتکێشی کۆمەڵگام و هەموو ستەم و چەوسانەوەیەک ڕەت دەکەمەوە.

والسلام علیکم ورحمه الله وبرکاته-عزالدین حسینی.

*ڕۆژنامەی ئیتلاعات/دووشەممە-تیرماه/١٣٥٨/١٥٨٨٨×٣

شێخ عیزەدین هەرجە تازەکانی گفتوگۆی ڕاگەیاند*

وردەکارییەکانی گفتوگۆی فروهەر و عیزەدین حوسێنی بڵاوکرایەوە

*فروهەر دەچێت بۆ کوردستان.

*فروهەر داوای لە عیزەدین کرد کە بگەڕێتەوە مەهاباد و ببێتەوە بە ئیمام جومعە، بەڵام عیزەدین حوسێنی قبووڵی نەکرد.

*شێخ عیزەدین: هەموو جۆرە گفتوگۆیەک دەبێت بە بەشداری هێزە سیاسییەکانی ناوچەکە و ئاگاداری ڕۆژنامەکان بێت.

لەکاتێکدا کە دەوڵەت دەیەوێت کۆمیسیۆنێکی سێ کەسی لە وەزیران پێک بێنێ بۆ چارەسەرکردنی کێشەی کوردستان لە ڕێگەی سیاسی و سوپایی و ئابوورییەوە، باری شارەکانی ڕۆژئاوای وڵات وەک خۆی ئاڵۆزە و لە شەڕی سەربازان و پاسداراندا لەگەڵ چەکدارانی کورد هەموو ڕۆژێک دەستەیەک دەکوژرێن و بریندار دەبن. شاری مەهابادیش دوای دە ڕۆژ هەر لە ئابڵووقەی ئابووریدایە. لە شوێنە جیاوازەکانی شاریشدا شەڕ بەردەوامە. بەتایبەتی لە بەرزاییەکانی دەوروبەری شاردا ڕۆژانە بەشێوەیەکی بەردەوام درێژەی هەیە. ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابردوو سەرگورد (دکتۆر یەحیەوی) پزیشکی سوپاکە ساڵانێکە لە مەهاباددا خزمەت دەکات و لەلایەن خەڵکەوە ڕێزی لێ گیراوە لە شوێنی (ئاوبەندی شاپوور)ی مەهاباد کوژراوە. لەشکری (٦٤)ی ورمێ بکوژانی ئەویان بە کەسانی پەلاماردەر و دژەشۆڕش دایە قەڵەم. بەڵام دانیشتوانی مەهاباد بەر لە بڵاوکردنەوەی ئاگادارییەکەی لەشکری (٦٤) چەندجار تەلەفۆنیان

کردووه بۆ نووســـینگەی (خەڵکی موســـڵمان) و ڕایانگەیاندووە کە سەرگورد یەحیەوی لەگەڵ سەروان بایەزیدیدا کە یەکێکە لە ئەفسەرە کوردەکانی مەهاباد بەدەستی پاسداران کوژراون، چونکە ئەم دووکەسە باوەڕیان بە چارەسەرکردنی ئاشتییانەی کێشەی کوردستان هەبووە. لەهەمان کاتدا فەرماندەی چالاکییەکانی سوپای پاسدارانی شۆڕش ڕایگەیاند کە شـــاری مەهاباد لەژێر کۆنترۆڵی حیزبی دیموکراتدایە و هەوڵدەدەن گەمارۆی پاسدارەکانی ناو مەهاباد بدەن. هەروەها وتی: هەرجۆرە هێرشـــێ بکرێتە سەر بنکەی پاسدارەکان بەوپەڕی توندی وەڵامی دەدرێتەوە. ڕاپۆرتی پەیامنێرەکانی (خەڵکی موسڵمان) لە شارەکانی ڕۆژئاوای وڵاتدا قســـە لەسەر ئەوە دەکەن کە ئەندامانی حیزبی هەڵوەشـــاوەی دیموکراتی کوردســـتان هەر ئێستە ئازادانە لە مەهاباددا هـــەن و چەند بارەگایەکیشـــیان کردۆتەوە. لە (بانە) ش کە شـــارێکی دیکەی کوردستانە پێرێ شـــەو پادگانی شارەکە لەلایەن چەکدارە کوردەکانەوە هێرشـــی کراوەتە ســـەر و پاشـــان پادگانەکەش ناوشـــاری داوەتە بەر تۆپ و ڕۆکێت. لەم ڕووداوەشدا چەند خانوویەکی شار بە تایبەتی قوتابخانەی دواناوەندی (خدمات) ی بانـــە ڕووخـــاوە. خەڵکی بانەش دژی ئـــەم ڕووداوە و گەمارۆی ئابووری بۆکان و مەهاباد ناڕەزاییان دەربڕی و دوکانەکانیان داخست و ڕێپێوانێکیشـــیان لەشەقامەکاندا دەست پێکرد. شەڕ لە بانەدا تا دوێنێ (شەممە) کات١١ی بەیانی درێژەی کێشا. هەروەها شارەکانی بۆکان و مەریوانیش نائارامن و لە مەریوان چەند بنکەیەکی سەربازی وەک (دەرەکـــێ) و (بایاوا) و (هەنجیران) بەدەســـتی شـــۆڕگێڕە کـــوردەکان گیران. لەهەمان کاتدا ئەو ڕاپۆرتانەی کە لە مەهابادەوە

هاتوون وای ڕادەگەیەنن کە لە ڕووداوی پێکدادانەکانی مەهابادا لەو (٤٦) کەســـەی کە لە پێکدادانەکانی ئەم دە ڕۆژەی دواییدا بریندار بوو بوون (٧) کەســـیان مردن و ئەوانەی دیکەش لە خەستەخانەدا خەوێنراون، بە وردی لەبارەی زیانی ســـوپا و پاسدارانیشـــەوە هیچ زانیارییەکمان پێنەگەشتووە. لەلایەکی دیکەوە سەرچاوە کوردییەکان وردەکارییەکانی گفتوگۆی ئەندامانی دەســـتەی نوێنەرانی ڕێکخراوە سیاسییەکانی کوردستان بە سەرۆکایەتی عیزەدین حوسێنی لەگەڵ داریۆش فروهەرد+نوێنەری دەوڵەت بۆ چارەســـەرکردنی کێشـــەی کوردستان- لە ڕۆژی١٣٥٨/٧/٢٦ بڵاوکردەوە. بەپێی ئەم زانیارییە دەســـتەی نوێنەرانی ڕێکخراوە سیاسییەکانی کوردستان لەکاتی٩ی شـــەودا لەگەڵ فروهەردا دانیشـــتوون بۆ گفتوگۆ و ماوەی سێ کات باس و خواسیان کردووە. فروهەر دڵنەوایی شێخ عیزەدینی حوسێنی کـــردووە و داوی لێکردووە وەک ئیمـــام جومعە بگەڕێتەوە مەهاباد. شێخ عیزەدین ئەم پێشنیارەی ڕەت کردەوە و ڕایگەیاند کە ئامانجی خەباتکردنی بۆ خزمەتی کەســـایەتی خـــۆی نییە و خەباتی ئەو لە خەباتی گەلی کورد جودا نییە. هەموو ئەندامانی نوێنەر پشتیوانییان لەم قسەیەی کرد.

شێخ عیزەدین لە دوایین ڕاگەیاندنی خۆیدا دەربارەی گفتوگۆکان نووسیویەتی: کاتێک کە لە جەنگی دەروونی سەرانی دەوڵەتدا لۆژیک و بەرژەوەندی زاڵ بوو بەســـەر شێتێتی و ڕق و کینەدا پێشنیاریان بە ئێمە کرد کە گفتوگۆ بکەین، ئێمەش کە هەمیشـــە پشتیوانیمان لە ڕێگەچارەی سیاســـی کردووە بڕیاری یەکتر دیتنمان قبوڵ کرد، ئەم دیدارانەش تەنیاکردنـــەوەی دەرگایەکە لە ڕووی گفتوگۆکردنی

ڕاســـتەقینەدا کە پێویستە نوێنەرانی حیزب و گرووپە سیاسییەکان و شۆڕشگێڕانی کورد بەشداری تێدا بکەن، ئەم کارەش سەرناگرێت تەنیا بەوە نەبێ کە شــکۆ بدرێتەوە بەو حیزب و کەسایەتیانەی کە لە جەرگەی تێکۆشـــاندا تۆمەتی ناڕەوایان دراوەتە پاڵ. ئەوەش کە مایەی داخوازییە فەرمانی ئیمام و لێبوردنەکەی نییە کە لەم ڕۆژانەدا بۆ گەلی کــوردی بڵاو کردەوە، بەڵکو پێویســـتە دوای ئەو هەموو ســـووکایەتی پێکردن و ئازاردانە داوای لێبوردن لەگەلی کوردی بە شەرەف بکات. پێویستە وەڵامێکی ڕاستەقینەی خەڵکی کوردستان بداتـــەوە کە داوای ئۆتۆنۆمی تەواو دەکەن لە چوارچێوەی ئێرانێکی ئازاد و دیموکراتدا. دەبێت لەگەڵ نوێنەرە ڕاستەقینەکانی گەلی کوردا بۆ گفتوگۆکردن دابنیشێ و خۆی دوور بگرێ لە دنەدان و بەهێزکردنی کۆنەپەرستان بۆ دژایەتی گەلی کورد. شێخ عیزەدینی حوسێنی لە گفتوگۆکەیدا لەگەڵ فروهەر، ڕایگەیاند: پێشتر ئێمە داخوازییەکانی خۆمان کە لـــە دوو بەیاننامەی ٨بڕگەییدا بوو لە مەهاباد و ســـنە ســـپارد بە سەدر حاجی ســـەیید جەوادی وەزیری دەوڵەت و ئاغای فروهەر وەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی. شـــێخ عیزەدینی حوســـێنی ڕایگەیاند کە پێویســـتە بۆ دانیشـــتن و گفتوگۆکردن ئەم خاڵانەی خوارەوە لەبەرچاو بگیرێ:

ئەلف: پاسدارەکان لە شارەکانی کوردستان بچنە دەرەوە.

ب: گیراوە کورد و غەیرە کوردەکان ئازاد بکرێن.

ج: ســـوپا لە شـــارەکان بکشـــێتەوە و لە ســـنوورەکانی وڵاتدا نیشتەجێ ببن.

لەهەمان کاتدا حوســـێنی وتی: پێویستە دەوڵەت نوێنەری هەر

دەستەیەک کە دەینێرێ بۆ گفتوگۆکردن لەسەر کوردستان بە فەرمی ئەو نوێنەرە بناسێنێ و ڕۆژنامەکانی ناوەوە و دەرەوەی وڵاتیش ئاگایان لە گفتوگۆکان بێت. لەلایەکــی دیکەوە پاش گەڕانەوەی فروهەر لە کوردستان شەپۆلێکی هێرشکردنەسەر گفتوگۆی کوردستان لەملاولای وڵاتدا دەســتی پێکرد و لەگەڵ ئەمەشــدا دەوڵەت هەوڵدەدات کە عیزەدین حوســێنی بگەڕێتەوە مەهاباد. لە خۆپیشاندانێکدا دروشم دژی ئەو (واتە شێخ عیزەدین- و) بەرز کرایەوە.

بەدوای ئەم شەپۆلی گفتوگۆیەدا فروهەر ڕۆشتە (قوم) و لەگەڵ ئایەتوڵلاعوزمــا خومێنــی کۆبوویەوە، دەڵێن لــەم کۆبوونەوەیەدا ئیمام فەرمانی داوە کە فروهەر دەستبەرداری گفتوگۆ سیاسییەکان نەبێت و بە دوایدا بچێ و ئەگەری هەڵوەشــاندنەوەی کۆمیســیۆنی ســێ وەزیرەکە بــرەوی پەیدا کردووە، بەڵام هێشــتا دەوڵەت هیچ کاردانەوەیەکی نیشان نەداوە.

دوای هەڵبژاردنی کۆمیســیۆنی سێ وەزیرەکە دەڵێن کە فروهەر ڕێگەی لێ گیراوە بۆ درێژەپێدانی گفتوگۆ سیاسییەکەی کوردستان، خۆیشــی بە فەرمی ئەمەی ڕاگەیاند کە بۆ جاری سێیەم ناچێتەوە کوردستان، بەڵام کەســانی نزیک بە فروهەر ئەمەیان ڕەت کردەوە و گوتیان: ئیمام ســەرلەنوێ داوای لە فروهەر کردووە کە درێژە بە هەوڵەکانی خۆی بدات بۆ ســەقامگیرکردنی ئاشتی لە کوردستاندا. بڕیارە بۆ سێیەمین جار فروهەر بگەڕێتەوە ناوچە کورد نشینەکان.

*ڕۆژنامەی (خلق مسلمان)، یەک شەممە/ابانماه/١٣٥٨. ژ/١٢

گفتوگۆیەکی تایبەتی عیزەدینی حوسێنی لەگەڵ ڕۆژنامەی ئیتلاعات*

ئێمە خوازیاری شەڕی ناوخۆ نەبووین و نین

شـــێخ عیزەدینی حوسێنی لە گفتوگۆیەکی تایبەتی چەند کاتیدا لەگـــەڵ هەواڵنێری ئیتلاعات بیـــروڕای خۆی لەبـــارەی ئۆتۆنۆمی کوردســـتان لـــە چوارچێوەی ئێرانـــی ئازاددا دەربڕی، مەســـەلەی دەستوور و چۆنییەتی وتووێژ لەگەڵ ئەندامانی دەستەی (نیازپاک) دا ڕوون کردەوە.

شـــێخ عیزەدینی حوســـێنی لە وەڵامی ئەم پرســـیارەدا (ئایا بابەتـــە گەلاڵەکراوەکانی گفتوگۆ لەگەڵ دەســـتەی هەڵبژاردە لە چ ئاستێکدان؟)، وتی: وەک ئەوەی چەندین جار ڕوونمان کردۆتەوە ئەم شـــەڕە لەڕاستیدا شەڕێکی سەپێنراوە و هەروەها کەسانی شەڕخواز هێنایانە ئاراوە و سەپاندیان بەسەر گەلی کورد و پێشمەرگەکانیدا، ئەوان سەپاندیان و ئەمانیش ناچار بوون بەرگری لە خۆیان بکەن.

لە درێژەیدا وتی: ئەڵبەتە بەڵگەی ئەوەی کە ئێمە خوازیاری ئەم شەڕەی ناوخۆ نەبووین ئەمەیە کە لە سەرەتای کاردا ئێمە تەنانەت پاشەکشـــەمان لە کاری خۆمان کرد، بەڵام لایەنی بەرامبەر هێرشی زۆری دوور لە خواستی ئێمەیان دەست پێکرد. لەبەرئەوە خەڵکیش بـــۆ بەرگریکـــردن لە خۆیان ڕاپەڕین، تەنانـــەت ژن و منداڵ و پیاو هەموو بە یەکگرتوویی تێکۆشان و ڕاپەڕین.

گفتوگۆ لەگەڵ دەستەی نیازپاک

شێخ عیزەدین حوســێنی وتی: ئێمە دوای ئەم هەموو کوشت و کوشتارە، ســەرەنجام پەیوەندیمان لەگەڵ دەستەی نیازپاکدا کرد و دەســتمان کرد بە گفتوگۆ. با ئــەوەش بڵێین کە لەمەوبەر ئێمە داخوازییەکانــی گەلی کوردمان کە بریتی بوو لە ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کورد پێشکەشــی دەوڵەت و لێپرسراوانی دەوڵەت کرد، ئەمجارەش هەمان بابەتمان پێشنیار کرد، ئەڵبەتە بە مەرجی ئەوەی کە هەموو گرووپە سیاسییەکانیش لە گفتوگۆکانماندا بەشداربن.

لە درێژەیدا وتی: ئاغای داریوشــی فروهەر کە لەناو گفتوگۆکەدا بوو، پێشــنیاریان کرد ئەوەی کە مەبەســتی منە ئەمەیە کە دەبێ من بە پێی پێویســت لەگەڵیان پێک بێم تــا ئەوانی دیکەش پێک بێن، بەڵام من چونکە نامەوێ بێ پرس و ڕای دۆستان بڕیار لەسەر کێشە چارەنووسسازەکان بدەم، لەبەرئەوە بڕیارەکەم پەیوەست کرد بەوەوە کە لێپرسراوانی حیزبە سیاسییەکانی دیکەی کوردستان دەبێ لەناو بابەتەکەدا بن و بڕیار بدەن. ئەڵبەتە ئەمجارەش کە دەستەی نیازپاک هاتووە بۆ کوردســتان و پاش گفتوگۆکردن لەگەڵ حیزبی دیموکراتدا بۆ گەشتنە ئەنجام لە گوندی (بێوران)ی (سەردەشت)دا منیشیان دیت. داریۆشی فروهەر و صەباغییان و دکتۆر سەحابی و تیسمار فەرخی ئازەریش ئامادەی کۆبوونەوەکە بوون.

لەماوەی دوو دانیشتنی هەندێ درێژخایەندا باس و لێکۆڵینەوەمان لەســەر بابەتەکان کرد. لەبارەی ئاگربەســتەوە قســەکرا و پاشان لەبارەی دوو بابەتی دیکەوە پێکهاتین. قســەکانمان بریتی بوون لە

هەڵوەشاندنەوەی سوپای پاسـداران لە کوردستاندا و دەرچوونیان لە ناوچەکەماندا و دەوڵەتیش ڕێگری لە هاتوچۆی سـەربازی بکات. تەنانەت لەکاتی گفتوگۆشـدا کە جارێک توند و جارێک بەشـێوەی ئـارام بوو. کاتێک کە ئەوان ئاگاداربوون ئێمە ئێسـتە ئاشـتی و دۆسـتایەتیمان مەبەستە، خۆشبەختانە لایەنی ئاژاوەگێڕی دەوڵەت تێکشکا و لایەنی ئاشتیخوازی دەوڵەت سەرکەوت.

جیاوازی لە بیروڕاماندا نییە

عیزەدین حوسـێنی درێژەی بە قسەکانی دا و گوتی: لەکاتێکی وەهادا بوو کە ئێمە پاشـان لەگەڵ حیزبی دیموکراتی کوردسـتان، لەگەڵ ڕێکخراوی شۆڕشـگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستان-کۆمەڵە- و لەگـەڵ لقی چریـک فیدایی خەڵکی کوردسـتاندا پێکهاتین، کە هەموومـان پێکەوە لە یەک ڕیزدا و لە پشـتی یەک مێزەوە لەگەڵ دەستەی نیازپاکدا دانیشتین و درێژەمان بە گفتوگۆی خۆماندا.

ئەڵبەتە لـە گفتوگۆکانی دواییدا ئێمە بەشـێوەیەکی گشـتی بیروڕامان یەک خسـت لەسەر مەسـەلەی ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کورد لە چوارچێوەی ئێراندا، هەموومان لەسـەر ئەم مەسەلەیە یەک بیر و یەکڕا بووین. سـەبارەت بە شتەکانی دیکەی پاش ئەم مەسەلەیە دەبێت ئەوەش بڵێم کە لە پێشـدا ئەو مەسـەلانەی لە بڕیارنامەی هەشت مادەیی مەهاباد و سنەدا هەبوو دەربارەی گەلی کورد چەندین جـار پێش چاوی (ئیمام) و ئەندازیار (بازرگان)مان خسـتووە. یا

ئەو خواستانەی کە ڕێکخراوی کۆمەڵە بڵاوی کردۆتەوە هەموویان لە بنەڕەتدا یەک مەبەستن هەروەها لەبارەی بابەتە لاوەکییەکانیشەوە هیچ جیاوازییـــەک لە بیروڕاماندا نەبووە. کە ئەڵبەتە لەوانەیە پاش شەڕەکانی ئەم دواییە هەندێ کورتە بابەت هەبێت وەکو ئازادکردنی گیراوەکانی هەر دوولا و قەرەبووکردنەوەی زیانەکانی شەڕ لە هەرێمی کوردستاندا و ئاوڕدانەوە لە خێزانی شەهیدان.

لـــەم بارەوە دەبێـــت بڵێم کە ئۆتۆنۆمـــی ناوەڕۆکەکەی بریتییە لەوەی کە کوردســـتان بەشـــێک یا هەرێمێکـــی جیانەکراوە دەبێت لـــە وڵاتی ئێران بە مەرجی ئەوەی ســـەربەخۆ بێت لە بەڕێوەبردنی کاروبارەکانیدا.

پاشان لەبارەی شـــتە سەرەکییەکانەوە، لەبارەی سوپا و پرۆژە گشـــتییەکان و ســـامانی ژێرزەمینەوە هەمووی لەژێر دەســـتەڵاتی دەوڵەتی ناوەندیدا دەبێت، بەڵام بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری هەرێمەکە بەتایبەتـــی لە ڕووی ئابووری و کولتووری و سیاســـی و ئیدارییەوە پێویستە کە لەژێر چاودێری ئەنجوومەنە ناوچەییەکانی کوردستاندا بێـــت، ئەڵبەتە لەم ڕێگەیەوە ئەم ڕێکخراوانـــە پەیوەندییان لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندیدا پتەوتر دەبێت، چونکە ئیتر هەســـت بە ستەمی نەتەوایەتی ناکەن.

ئێمە نیازمان پاکە

شێخ عیزەدین حوسێنی پاشان گوتی:

هەمیشـــە لەلایەن ئێمەوە نیـــازی پاک نیشـــان دراوە و هەیە،

لەڕاســـتیدا بە هیچ شێوەیەک حەز بە براکوژی ناکەین و بگرە لێشی جاڕستین، بەڵام بەرگریکردن لە خۆمان بە ئەرکی سەرشانی خۆمان دەزانین، شێخ عیزەدینی حوســێنی لەبارەی هەستی لێپرسراوێتی خۆیــەوە بەرامبــەر کوردەکانی وڵاتانی دیکە گوتــی: لەبەرئەوەی ئــەوان لەگەڵ ئێمە هاوزمانــن و بە ئارياييان دەزانین هەســت بە کەسایەتی یەکتر دەکەین، بەڵام لە ڕووی سیاسییەوە بە هیچ جۆرێک پەیوەندییــان بە ئێمەوە نییە و هاوکاریمان ناکەن، بەڵکو ئەوان بۆ بەدەستهێنانی مافە سیاسییەکانی خۆیان لە وڵات و شوێنی خۆیاندا چالاکی دەنوێنــن و ئێمەیش لە ئێرانی وڵاتــی خۆماندا خەبات بۆ ئۆتۆنۆمی دەکەین.

گەشبین نیم

شــێخ عیزەدینی حوســێنی لەبارەی ئەوەی کە ئەگەر دەوڵەت ئۆتۆنۆمی بدات بە ئێوە دەبێ لەبارەی دەســتوورەوە چی بکرێت؟ وەڵامی دایەوە:

لەڕاســـتیدا من بە بنەڕەتی دەســـتوور و ئەو بابەتانەی کە تێیدا داڕێژراوە گەشــبین نیم و ڕەخنە و ســەرپێچیم لە جۆری دانانی و تەنانەت لە خودی (مەجلیســی خوبــرەگان) (١) هەیە، دەبوایە بە باشی مەســەلەی ئۆتۆنۆمی ئێمەیان لەو دەستوورەدا بگونجاندایە، لەبەرئەوە پێویســتی بە ڕاستکردنەوە و داڕشتنەوە هەیە، وا دەزانم کە (مەرجەعە تەقلید (٢))ەکان و پیاوانی سیاســی و دادوەران لەم بارەوە لەگەڵ مندا دەبێ هاوئاهەنگی پێویست بکەن.

ڕۆڵی سوپا

پاشـــان عیزەدینی حوســـێنی گوتـــی: لەبـــارەی بەڕێوەبردنی کاروباری شـــارە کوردنشینەکانەوە، بەتایبەتی لە ڕووی ئاسایشەوە دوای بەدەســـتهێنانی ئۆتۆنۆمی پێویســـتە بڵێم ئـــەوەی کە ئێمە بیرمـــان لێ نەکردۆتـــەوە ئەمەیە کە دەبێ ســـوپا لە خەڵک پێک بێت و ئەرکیشـــی پاراستنی سنوری ئێران بێت بەتایبەتی لە ڕووی هێرشی بێگانەکاندا. سوپایەکی بەم شێوە نابێت لەکێشەی ناوخۆی وڵاتدا بەشداری بکات، پاشان مەسەلەی پاراستنی ئاسایشی ناوخۆ دەبێ لە ئەســـتۆی پێشمەرگەکانی ئەم ناوچەیەدا بێ، تا لەجێگەی بەڕێوەبەرانی شارەوانی و ژاندارمریدا بتوانن بە باشی ئەرکی خۆیان بەجێ بێنن. شێخ عیزەدین لەبارەی هەڵبژاردنە ناوچەییەکانەوە بۆ ناوەندێتی هەرێمی کوردســـتان گوتی: ئێمە ئەم کارە بە ڕیفراندۆمی گشتی دەسپێرین تا گەلی کورد بەگشتی ئەو ناوەندە دیاری بکەن، چونکە ئێمە شـــوێنی ناوەندەکەمان بەلاوە مەبەســـت نییە، بەڵکو مەبەستمان ئەوەیە بیروڕای خەڵکی پەیڕەو بکەین.

شـــێخ لەبـــارەی کولتـــوور و زمانـــی ناوچەیی (کـــوردی) لە قوتابخانەکاندا بۆچوونی خۆی بەم شێوە دەربڕی... ئەوە بڕواوەتەوە کە زمانی فارســـی زمانی فەرمی دەوڵەت بـــووە و هەرواش دەبێ، دەبێ زمانی کوردیش لە کولتوور و بەڕێوەبەرایەتییەکانماندا گەلاڵە بکرێ و بناســـرێ و زمانی فەرمی ناوچەکە بێت، ئەڵبەتە لە ڕووی خوێندنەوە لە پاڵ زمانی فارســـیدا زمانـــی کوردیش جێگای خۆی دەکاتەوە. شێخ عیزەدینی حوسێنی لە کۆتایی گفتۆگۆکەیدا گوتی:

لێـــرەدا ئەو پڕوپاگەندانە بە درۆ دەخەنەوە کە گوایە لەلایەن وڵاتان و کەســـانی دیکەوە یارمەتی مادی و مەعنەوی ئێمە دراوە. ئەوەش بە بیر دێنمەوە کە مەسەلەی ئۆتۆنۆمی شتێک نییە کە لە دەرەوەی بازنەی ئێمەدا بڕێژرێ. ئەو پڕوپاگەندانەشـــی بە درۆ خســـتەوە کە گوایە لەگەڵ د. قاسملۆ ســـکرتێری حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێراندا ناکۆکـــن. گوتی: ئەم پڕوپاگەندانە هیچ بنەڕەتێکیان نییە و ئێمە تا ئێســـتە شـــتێکمان پێنەدراوە کە خوا نەخواستە لەسەری ناکۆک بین.

دیداری فروهەر لەگەڵ عیزەدینی حوسێنی*

ئەندازیار (هاشم صەباغییان) ئەندامی دەستەی (نیازپاک = حسن نیت)ی کوردستان لە گفتوگۆیەکیدا لەگەڵ ڕۆژنامەی (ئیتلاعات) لەبارەی سەفەرەکەی ئەمڕۆی ئاغای فروهەرەوە بۆ ناوچەکە گوتی: فروهەر بۆ دیداری جەنابی عیزەدینی حوسێنی ڕۆشتووە بۆ کوردستان. صەباغییان لە درێژەی قسەکانیدا گوتی: لەم دیدارەدا هەمان ئەو مەرجانەی دیالۆگمان لەگەڵ جەنابی عیزەدینی حوسێنیدا خستەپێش چاو کە پێشتر لەگەڵ نوێنەرانی حیزبی دیموکراتدا لەسەری پێکهاتبووین، چونکە ئەم مەرجانە لەسەر ڕەزامەندی ئەو دەبێت. لە بڕیاری درێژەپێدانی دیالۆگ لەسەر وردەکارییەکانی کێشەی کوردستان کە بریتییە لە نەهێشتنی ستەمی میللی و ئابووری و کولتووری دەکۆڵینەوە و بەشێوەیەکی یاسایی هەوڵی چارەسەرکردنی دەدەین تا خوا یار بێت کێشەی کوردستان چارەسەر بکرێت.

صەباغییان لە کۆتاییدا گوتی: بە گەڕانەوەی ئاغای فروهەر دەردەکەوێ کە ئایا لە شاری تاران درێژە بە دیالۆگ دەدرێت، یاخود سەرلەنوێ دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەت بگەڕێتەوە شوێنی خۆی؟

کرماشان: لەمەهابادەوە ڕاپۆرتێ هاتووە و وای ڕادەگەیەنێت کە بە گەیشتنی داریۆش فروهەر بە کرماشان ئەمڕۆ دوایین قۆناغی دیالۆگ بەر لە (ڕیفراندۆم بۆ دەستوور) ئەنجام دەدرێت.

ئەم دیالۆگە لە ڕێکخراوی مەهاباد ئەنجام دەدرێ و تێیدا شێخ عیزەدین حوسێنی-ڕابەری دینی- و دکتۆر قاسملۆ-ڕابەری میللی

کوردســـتانێ و چەند کەســێکی خاوەن ڕا لەگەڵ داریۆش فروهەر گفتوگۆ و لێکۆڵینەوە دەکەن.

*ڕۆژنامەی (ئیتلاعات)شەممە-٦ازر/١٣٥٨/ژ١٣ ١٦٠١٣×٢

١-مەجلیســی خوبرەگان: بەو دەستە شــارەزایە گوتراوە کە لە داڕشتنی دەستووردا دەستیان هەبوو، واتە شارەزای بواری داڕشتنی دەستوور بوونە.

٢-مەرجە تەقلید: بەو پیاوانەی ناو مەزهەبی شــیعە دەگوترێت کە ســەرچاوەی زانســتەکانن و خەڵک پەیڕەوی لە قسە و بڕیار و هەڵوێستیان دەکەن. ئەمانیش دەبێ ئاگایان لە داڕشتنی دەستوور بێ.

*ڕۆژنامەی ئیتلاعات، سێ شەممە، ششم ازر ماه-١٣٠٨/ژ١٣ ١٦٠١٣ص٨.

شــێخ عیزەدینــی حوســێنی مەهابــادی بەجــێ هێشت*

شێخ عیزەدینی حوسێنی ســـەبارەت بە ڕووداوەکانی گفتوگۆی ئاشتی نیگەرانی خۆی دەربڕی.

*پێشەوای دینی گەلی کورد ڕایگەیاند: پێویستە بۆ گفتوگۆکردن پێشـــتر شـــوێن دیاری بکرێ و ئەویش بانگهێشـــت بکرێت. شێخ عیزەدینی حوســـێنی بە نامەیەک بۆ دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەت، بۆ چارەسەرکردنی کێشەی کوردســـتان، سەبارەت بە ڕووداوەکانی پەیوەســـت بە گفتوگۆی ئاشتی نیگەرانی خۆی دەربڕی و ڕایگەیاند کە مەرجی بنەڕەتی درێژەپێدانی گفتوگۆ ئەوەیە کە پێشـــتر کات و شوێن دیاری بکرێ و ئەویش تێیدا بەشدار بێت.

لەم کاتەدا دوێنێ شەو گوتەبێژێکی کۆمەڵەی کوردانی دانیشتووی پایتەخت لە پەیوەندییەکدا لەگەڵ (بامداد) ڕایگەیاند شێخ عیزەدینی حوسێنی شاری مەهابادی بەجێ هێشتووە.

نامەکەی شـێخ عیزەدینی حوسـێنی بۆ (دەستەی نیازپاك=حسن نیت) بەم شێوەیەیە:

به ناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

بەڕێزان: دەستەی نیازپاکی دەوڵەتی و فەرمانبەرانی تایبەتی چارەسەری کێشەی کورد، لەگەڵ ئەوپەڕی سڵاو و ڕێزمدا له بارەگای حەزرەتی حەق (سبحانه وتعالی) داوا دەکەم که هەوڵ و کۆششەکانی پیاوانی خێرخواز و بەئەمەک له پێناوی دابینکردنی ئاسایش و برایەتی و نەهێشتنی حاڵەتی شەڕ و ناکۆکی بگاتە ئەنجام و بەرهەمی هەبێت.

دواجار بیستم که دەستەکەی ئێوه سەرلەنوێ بۆ درێژەپێدانی کارەکانیان هاتوونەتەوه کوردستان، لەبەر ئەمە بە پێویستی دەزانم له سەرەتای سەفەرەکەتاندا دڵنیاتان بکەم که پێشوازی لەم هەنگاوه تازەتان دەکەم و پشتیوانی لێ دەکەم و بە دڵنیاییەوه هەموومان ڕێگەچارەی سیاسیمان خستۆتە سەرووی شەڕ و براکوژی، بەڵام گەلێک نیشانە و ئاماژه هەیە که ئێمەی زۆر نیگەران کردووه و هەندێک جاریش نائومێدمان دەکات. ئەوەش هەموو گفتوگۆکانی ئاشتی دەخاتە قاڵبی خەتەرەوه. لەوەدا کە من موسڵمانێکم، ئێرانییەکم و کوردێکم له بەرامبەر بارودۆخی ئێستەدا هەست بە لێپرسراوێتی دەکەم، لەبەرئەوه بە ئەرکی سەرشانی خۆمی دەزانم سەرنجتان بۆ ئەم خاڵانەی خوارەوه ڕابکێشم:

٦-دوایین جار هەموو ڕێکخراوە سیاســییە چالاکەکانی کوردستان لەســەر ئەوە پێکهاتوون کە دەستەی نوێنەرایەتی (کەسێک) دیاری بکات بۆ گفتوگۆکردن لەگەڵ دەستەی سەر بە دەوڵەت. ئەم ڕێکەوتنەش بە واژۆی هەموو لایەک کراوە و بەم شێوە ئومێدەوارییەکی زۆر لەناو گەلی کورددا دروست بووە، کە ئەمجارە گفتوگۆ بەشێوەی جددی و بە تەواوی سەر دەگرێت، بەڵام بە بەراورد لەگەڵ ئەم دەستکەوتە باشەدا، ئێمە لە ڕێگەی کەناڵەکانی ڕاگەیاندنەوە دەبیستین کە دەستەی سەر بــە دەوڵەت وای دەربڕیوە کە لەگەڵ نوێنەری حیزب و ڕێکخراوەکاندا گفتوگۆ ناکات، بەڵکو قســە لەگــەڵ خەڵکی کورددا دەکات. جێگای سەرسوڕمانە دەستەیەکی بەرجەستەی سیاسی بەم شێوە ڕای خۆی دەربڕێت.

یەکەم.. چــۆن دەتوانرێت لەگەڵ تێکڕای خەڵکدا گفتوگۆ بکرێ؟ بێجگە لە ڕێگەی نوێنەرانــی خەڵکەوە؟ نوێنەرانی ئەو خەڵکە چۆن دیاری دەکرێن؟ جگە لە ڕێگەی بەشــداریکردنیان لە تێکۆشانی ئەو خەڵکەدا؟ خەباتی گەلی کورد کێ ڕێکی دەخات و ڕابەرایەتی دەکات؟ جگە لە حیزب و ڕێکخراوەکانی کە جێگەی متمانەی هەمان خەڵکن؟

دووەم.. مەگەر دەســتەی هەڵبژاردەی ســەر بــە دەوڵەت کاری سەرەکی ئەوە نییە کە لە ڕێی گفتوگۆوە ئاشتی بچەسپێ؟ گفتوگۆی ئاشتی بە کێ ئەنجام دەدرێت؟ وەڵامەکەی ئاسانە:

فەرمانی ئاشــتی هەر ئەو کەسانە دەتوانن و دەبێ ئەنجامی بدەن و بیگەیەنن بە ئامانج کە فەرمانی خەبات و بەرگرییان لە ئەستۆدایە، ئایا بەڕاستی جگە لەم لایەنە کەسی دیکە شایستەی ئەم کارەیە؟

٢-لەگەڵ ئەوەشدا دەستەیەکی نوێنەرانی یەکگرتوو لەلایەن گەلی کوردەوە هەڵبژێراوە و سیاسەتمەداران بۆ چەسپاندنی ئاشتی توانای کاریان هەیە، دیسان چەند بەڵگە و نیشانەیەک دەردەکەوێ کە باسی ئەوە دەکات سەرانی دەوڵەت مەیلیان بەلای ئەوەدا هەیە کە گفتوگۆی جیاواز لەگەڵ دەستەی تردا بکەن، من لە دیدارەکەمدا لەگەڵ ئاغای فروهەر بە ڕاشکاوی دەرمبڕیوە کە شێوەی گفتوگۆی جیاواز هیچ ئەنجامێکی نابێت. هاوکات لەو کاتەدا حیزبی دیموکراتی کوردستان هێرشێکی توندوتیژی تۆمەتبارانەی کرایە سەر و ڕوونمکردەوە کە بە بێ حیزبی دیموکراتی کوردستان بەشداری گفتوگۆکان ناکەم. ئێستە ئەگەر لێپرسراوان دوچاری دڵەڕاوکێ بوون کە بۆ گفتوگۆ لەگەڵ ئەوانەدا دانیشتن کە لێپرسراو نین یان لەناو خەڵکی ناشایستەدا دەست بکەن بە نوێنەر تاشین، یان دەستەیەک هەڵبژێرن و دەستەیەکی دیکە ڕەت بکەنەوە، یان تەنانەت لە ڕیزی یەک دەستەدا لەگەڵ لایەکدا گفتوگۆ بکەن و زۆرینەی کەسانی هەمان دەستە لەبەرچاو نەگرن، یان تەنانەت بڵێن هەموو ئەم کارانە ئاکامی پێچەوانەی هەیە و لەباتی سەقامگیرکردنی ئاسایش دەبێتە هۆی درێژە پێدانی شەڕ. بەڕاستی لەکاتێکدا کە دەستەی (نیازپاک=حسن نیت) هەموو ناوچەکانی کوردستان گەڕاوە و لە ڕاستی ڕووداوەکان ئاگادار بووە، کەچی دەستەی ناوبراو لە دیدارەکانیدا لەگەڵ دەستەی نوێنەرانی خەڵکی کورد بێزاری خۆیان دەربڕیوە لەو هەڵە و پڕوپاگەندە نابەجێیانە. ئیدی هەڵەیەکی وەکو ئەوەی کە لەسەرەتاوە هێرش کرایە سەر کوردستان هیچ پاکانەیەکی بۆ ناکرێ و گەلی ئێرانیش توانای کارەساتی دیکەی وەهایان نییە و ئەوانەش نابەخشن کە کارەساتیان خوڵقاندووە.

٣-لەکاتێکدا پەیامی ئاشـــتی و برایەتی ئیمـــام خومەینی ڕابەری شۆڕشـــی ئیســـلامی ئێران لەگەڵ پەیامی بەرامبەر ئاشتی و برایەتی لەلایـــەن منەوە وەڵام درایەوە و لەحاڵێکدا کە دەســـتەی (نیازپاک) نێـــردراوە تا لەگەڵ کەســـایەتییە دینی و مىللییەکانی کوردســـتاندا گفتوگۆ بکات، ئایا لە نێوان بیروڕای ئەندامانی ئەنجوومەنی شـــۆڕش و دەســـتەی هەڵبژێردراودا هاوئاهەنگی هەیە بۆ چارەسەری کێشەی کوردستان؟ ئایا ئەنجومەنی شۆڕش و دەستەی هەڵبژاردەی سەر بە دەوڵەت بە ڕێـــگای ناوەڕۆکی پەیامەکەی ئیمام خومەینیدا دەڕوات؟ ئایا بەڕاســـتی دەتوانرێ پشت بە بارێکی وا ئاڵۆز و نادیار ببەسترێ کە تەنانەت تەکلیفی حکومەت و دەستەڵاتدارێتی ناوەندی ڕۆشن نییە و چارەنووسی مێژوویی گەلی کورد بسپێری بە دەستی قەزا و قەدەر، یان دیلی دەستی مەیل و ئارەزووی جۆراوجۆر و هەمەڕەنگەی خەڵک و کۆمەڵی جیاواز و لێکترازاو کە ڕاستییەکەی لە هەلومەرجی وەهادا تەنانەت لەکاتی هەبوونی ڕێکەوتنیشدا دەتوانێ زەمانەتێ بۆ ئایندەی ئەوە دیاری بکات؟

٤-من لەکاتێکدا ئەم نووســـراوە بۆ ئێوە دەنووسم کە لە قووڵایی دڵمـــەوە و بـــەر لە هەر زەمانێکی دیکە باوەڕم بە پێویســـتی بوونی ئاشتی هەیە، بەر لە هەر کات و ساتێکی دیکە ڕێگا چارەی سیاسی بە ڕاست دەزانم و لە گێرمە و کێشە بێزارم، بەر لە هەر کات و ساتێکی دیکـــە نیازم بە یەکێتی نەتەوایەتی هەیە، نیازم بە یەکێتی ڕیزەکانی گـــەل هەیە بۆ خەباتی خەڵکی ئێران دژی ئیمپریالیســـم و بە چاکی هەستی پێ دەکەم.

*ڕۆژنامەی (بامداد)، دوو شەممە١٢ازر/ ۱۷۰ص۲.

یەکەمین خولی گفتوگۆ لەســەر کوردســتان لە مەهاباد دەستی پێکرد*

مەهابــاد: پەیامنێری نێــردراوی کەیهــان: دوای چەند کاتێک دواکەوتن خولی کۆتایی گفتوگۆی دەستەی تایبەتی دەوڵەت لەگەڵ دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد پاش نیوەڕۆی دوێنێ لە فەرمانداری مەهاباد دەستی پێکرد.

لەم کۆبوونەوەیەدا کە٣/٥پاش نیوەڕۆ دەســتی پێکرد، شــێخ عیزەدینی حوســێنی بە ناونیشانی سەرۆکی دەســتەی نوێنەرانی گەلــی کورد دیاریکرا و عەبدولڕەحمانی قاســملو، غەنی بلووریيان، کەریمی حیسامی و یازدە کەسی دیکە لەم دەستەیەدا بەشدار بوون، بەپێی قســەی نوێنەرە تایبەتییەکانی دەوڵەت، یەکەمین دانیشتنی ئەم کۆبوونەوەیە بۆ یەکترناســین و شێوەی کاروباری گفتوگۆکردن بەڕێوە چوو، دانیشتنەکە بە یەکترناسین و وتاری عیزەدین حوسێنی و فروهەر و صەباغییان بە یەک سەعات دوایی پێهات.

ئەندامانی دەستەی تایبەتی دەوڵەت لە وتووێژێکی کورتدا لەگەڵ پەیامنێری کەیهاندا ئاماژەی بەوە کرد کە دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد ســوورن لەســەر ئەوەی کە هەندێک لــە نوێنەرانی گرووپە سیاسییەکانیش بەشدار بن، ئەم پێ لەسەر داگرتنەشیان بە هۆکاری دروســتکردنی هەندێک دژواری دایە قەڵەم لەڕێی دوایین گفتوگۆدا. ئەندازیار عیزەتوڵلاسەحابی دانیشــتنی دوێنێ ئێوارەی بە قۆناغی ســەرەتای گفتوگۆکان دیاری کرد و بیروڕای خۆیشی وەها دەربڕی:

لەگەڵ سەرنجدانی ئەوەی کە لە یەکەمین دانیشتنی دوێنێدا بەسەر چوو هێندە هیوای بە سەرکەوتنی گفتوگۆکان نییە. لە درێژەی قسەکانیدا وتی: ئەگەر پێداگرتن لەسەر بەشداریکردنی هەندێک گرووپ لە گفتوگۆکاندا تایبەتی یەکەمین کۆبوونەوە بێت، ئەوە جێگەی هیوایە کە لە داهاتوودا کەش و هەوایەکی پڕ لە دیالۆگ دروست ببێت.

ئەندازیار هاشم صەباغییانیش لە قسەکانی خۆیدا لەگەڵ نێرراوی کەیهاندا وتی: یەکەمین کۆبوونەوەی گفتوگۆکان بە باس و خواسی گشتی بەڕێوە چوو، هیچ بوارێک نەما بۆ قسەکردن لەسەر بابەتە سەرەکییەکانی پەیوەند بە نەهێشتنی ستەمی میللی و ئابووری و سیاسی، پتر قسە لەسەر ئەوە کرا کە چ کەسانێک لە گفتوگۆکاندا بەشدار بن، هەروەها بەبیری هێناینەوە کە دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد پێویستە بەپەرۆشەوە بەرپرسیاری گرووپەکانی خۆیان بن، لەبەرئەوە ئەو مافانەی کە بەپێی فەرمانی ڕابەری شۆڕش لە ٢٦ی خەزەڵوەردا لە پەیامێکدا ڕاگەیەنرا دەبێ لەلایەن دەستەی هەڵبژاردەوە بنووسرێتەوە و شێوەی یاسایی بەخۆوە بگرێ ئەم مافانەش بە گەلی کورد دەدرێ، نەک بە حیزب و کەسانی دیاری کراو. هەروەها وتی: چونکە هیچ بەڵگەیەکمان بەدەستەوە نییە کە ئەوە دیاری بکات لایەنی گفتوگۆکەر تایبەت بە گرووپێکی سیاسی بێت. ئەندازیار هاشم صەباغییان ئەوەشی پێ زیاد کرد کە دەستەی تایبەت باوەڕی وایە کە دەبێ هەموو چین و توێژو کەسایەتییەکان لە گفتوگۆدا بەشدار بن.

ئەگەر گرووپی دیکە ڕایان هەبوو ئەوا کەم و زیاد دەکرێ. پاشان

بەخۆشـــییەوە دەربیڕی کە کۆبوونەوەکانی داهاتـــووی دیالۆگەکە درێـــژە بە توندوتیژی کۆبوونەوەی یەکەم نـــەدات. ئێمە داوامان لە شـــێخ عیزەدین کردووە کە هێندە ســـوور نەبێت لەسەر ئەوەی کە نوێنەری گرووپە تایبەتییەکان بەشـــدار بن. لەبارەی ســـەرکەوتنی گفتوگۆکانیشەوە گوتی:

لەڕاســـتیدا ئێمە لایەنی بەرامبەرمان بـــۆ گفتوگۆ نییە، چونکە پەیمانێک نابەستین کە ڕووبەڕووی شکست یان سەرکەوتن ببینەوە، ئێســـتە ئەگەر گرووپێ ئامادە نەبوو کە بیروڕاکانی بێ وابەستەیی بە گرووپی خۆی دەرببڕێ، ئاســـاییە کـــە ناتوانێ لەم ڕادەربڕینەدا پشکێکی هەبێت. لە کۆتاییدا صەباغییان جەختی لەسەر ئەوە کرد کە مافەکانی ئۆتۆنۆمی دەدرێ بە گەلی کورد و شـــێوەی یاســـایی وەردەگرێت، ئەمەش تەنیا لە چوارچێوەی فەرمانی ئیمام و جمهوری ئیسلامیدا دەبێت.

فروهەر ئەندامێکی دیکەی دەســـتەی تایبەتی دەوڵەت بیروڕای خۆی لەسەر چۆنییەتی گفتوگۆکان دیاری نەکرد، بەڵکو تەنیا گوتی: کە یەکەمین کۆبوونەوەی گفتوگۆکان بەگشـــتی باش بوو. لەلایەکی دیکەوە شـــێخ عیزەدینی حوسێنی بەرپرسی دەســـتەی نوێنەرانی گەلی کورد لە یەکەمین کۆبوونەوەی گفتوگۆکاندا لەگەڵ بەخێرهاتنی ئامادەبوواندا وتی: سەرکەوتنی گفتوگۆ پڕ بایەخەکانتان کە هەموو گەلانی ئێران چاویان تێبڕیوە لە خوای گەورە و مەزن دەخوازم.

شـــێخ عیزەدین لە درێژەی قسەکانیدا گوتی: بێگومان یەکێک لە ئاواتەکانـــی گەلی کورد ئەمە بووە کە ڕۆژێک لە کەش و هەوایەکی لەباری دیالۆگدا و بەشـــێوەیەکی جددی بۆ چارەسەرکردنی کێشەی

گەلەکەی کە یەکێکە لە گرنگترین بابەتەکانی شۆڕشی ئێران لەگەڵ برایانی خۆیاندا بۆ گفتوگۆ دابنیشـــین. دیسان لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا وتی: گەلی ئێمە لە درێژەی ئەزموونە مێژووییەکانی خۆیدا بەم ئەنجامە گەشـــتووە کە ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان لە چوارچێوەی یەکێتی خاک و ســـەربەخۆیی ئێراندا ڕێگەچارەیەکی لۆژیکییە کە لە هەموو ڕووە سیاسی و ئابووری و کولتوورییەکانەوە ستەمی نەتەوایەتی لەسەر نامێنێ، لەبەرئەوە خەڵکی کوردستان دابڕاوانە و هۆشیارانە پێ لەســـەر ئۆتۆنۆمی دادەگرێ و پاش ڕژێمی شاهەنشاهی شتێکی ئاســـاییە کە چاوەڕوانی دابینکردنی ئازادییە دیموکراتییەکانی ئێران بن لەلایەن دەوڵەتی کاتی شۆڕشی ئیسلامییەوە، مافی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردســـتان لە ڕێگەی ئاشتییەوە بە فەرمی دانی پێدا بنرێ و دابین بکرێت. دیسان گوتی: ئێستە هەلومەرجێ بەدەست هاتووە کە ڕێگە چارەی سیاســـی ئاشتییانە لەبەرچاو بگیرێ و بایەخی پێ بدرێت و هەردوو لامان بۆ چارەســـەرکردنی کێشەی کوردستان و کۆتایی پێ هێنانی شەڕی براکوژی بە جددی بۆ گفتوگۆ دانیشتووین.

بەم بۆنەیەوە جارێکی دیکە جەخت لەسەر ئەوە دەکەمەوە ئەوەی کە گەلی کورد بە ناوی ئۆتۆنۆمی داوای دەکات و بەشێوەی جۆراوجۆر بـــۆ خەباتکردن ڕاپەڕیوەو، زیان بە خاکـــی ئێران ناگەیەنێ، بەڵکو دەبێتـــە زامنی پتەوکردن و یەکێتی و ســـەربەخۆیی و یەکپارچەیی و درێژەپێدانی شۆڕشـــی دژی ئیمپریالیســـتی و کۆنەپەرســـتی و دابینکردنی ئازادییەکانی تاک و کۆمەڵگە لە هەموو ئێراندا.

سەرۆکی دەستە لە کۆتایی قســـەکانیدا شادمانی خۆی دەربڕی بەوەی کە لەم هەلومەرجەدا هەست بە پێویستی یەکگرتن بەرامبەر

دوژمنی هاوبەش دەکرێت، ئێوە دەســـتەی تایبەت بۆ نیشـــاندانی نیازپاکی و ئاشتیخوازی خۆتان ڕێگەیەک بۆ چارەسەری کوردستان بدۆزنەوە. لەناو قسەکانی شێخ عیزەدین حوسێنیدا، داریۆش فروهەر و هاشم صەباغییان چەند قسەیەکیان کرد کە هێشتا ناوەڕۆکەکانیان ڕانەگەیەنراوە. ئەم گفتوگۆیە لە ژوورێکی دەرگا داخراودا یەک سەعاتی تەواو درێژەی کێشـــا و دووەمین خولی گفتوگۆ لەســـەر کوردستان (کات) نـــۆو نیوی بەیانی ئەمڕۆ دەســـتی پێکرد. لەلایەکی دیکەوە داریۆش فروهـــەر لە کۆبوونەوەی لەگەڵ مەلاکان و سیاســـییەکان و نوێنەرانـــی گەلی کورد لە تەلاری شـــارەداری گوتاری خوێندەوە و گلەیـــی لە گەلی کورد کـــرد کە هەر کاتێک گەلـــی کورد نیازی قسەکردنی هەبێت بە تفەنگ و گوللە دێنە گۆ و هەروەها وتی:

جێگای گومان نییە کە گەلی کورد ستەمی لێکراوە و لە ڕابردوودا مافەکانـــی گەلی کورد بە تفەنگ و گوللە وەڵام دراوەتەوە. دیســـان وتی:

ئەمـــڕۆ بەو نیازپاکییەی کە هەندێک لە ئەندامەکانی دەریدەبڕن، خۆشـــبەختانە دەنگی تفەنگ کپ بۆتەوە، بەڵام مەترسییەکمان لە ڕێدایـــە کـــە لەوانەیە (یەک دەنگی) بـــێ ڕێ و جێ و یەک هەڵەی هەرزەکارانە بارێکی ناهەموار بێنێتە پێشەوە. پاشان ئاواتی خواست کە ئەمجارەیان گۆڕانکاری کوردستان بە نیازی پاک کۆتایی بێت.

*ڕۆژنامەی کەیهان/چوارشەممە/٢١ی ١ زرماه/١٣٥٨-ژ ١٠٨٧٨

دیــداری دەســتەی تایبــەت لەگــەڵ شــێخ عیزەدیندا*

مەهاباد: دەستەی تایبەتی دەوڵەت کە لەگەڵ ئایەتوڵڵائیشراقی (نوێنەری ئیمام لە مەهاباد)دان، ئەمڕۆ بەر لە نیوەڕۆ، دیداری شێخ عیزەدینی حوســێنییان کرد، ئەم دیــدارە دوای دیدارەکەی دوێنێ بوو، شێخ عیزەدین حوسێنی، مەلا ساڵحی ڕەحیمی، مەلا ڕەحیمی عەباسی، مەلا عەبدوڵڵاو ماوەرانی و چەند مەلایەکی دیکەی مەهاباد لەگەڵ حوجەتولئیســلام ئیشــراقی و ئەندامانی دەستەی تایبەتی، ئەمڕۆ لە ماڵی شێخ عیزەدین حوسێنیدا کۆبوونەوە. هاشم صەباغییان کــە یەکێکە لە ئەندامانی دەســتەی تایبەت ئەمــڕۆ بە پەیامنێری ڕاگەیاندنی پارســی گوت: تا ئێستە بەشــێوەیەکی فەرمی گفتوگۆ دەســتی پێ نەکردووە و دەســتەی تایبەتیش نیــازی نییە لەگەڵ دەستەی نوێنەرانی کورد بەهەمان شێوە گفتوگۆ ئەنجام بدات، بەڵام دەڵێن پاش نیوەڕۆی ئەمڕۆ لەوانەیە دیدار و گفتوگۆ لەگەڵ سەرانی حیزبی دیموکراتی کوردســتاندا ئەنجام بدرێ. پاش نیوەڕۆی دوێنێ حوجەتولئیسلام ئیشراقی نوێنەری ئیمام دیدارەکەی لەگەڵ هەندێک لــە مەلاکانی مەهاباددا بە دۆســتانە دایە قەڵەم و ڕایگەیاند: دەبێ ئاوەدانکردنەوە و بووژاندنەوەی کوردستان هەنگاوی یەکەم بێت.

حوجەتولئیســلام ئیشراقی وتی: مەلاکانی مەهاباد لەم دیدارەدا وەفاداری خۆیان بۆ ئیمام خومەینی دەربڕی و دیدارەکەش لە کەش و هەوایەکی دۆستانەدا بەڕێوە چوو.

*سەرچاوە: ڕۆژنامەی کەیهان، دوو شەممە، ٢٤دی ماە/١٣٥٨ص٣

هێرشی عیزەدین حوسێنی بۆ سەر حیزبی دیموکرات*

نووسینگەی شێخ عیزەدینی حوسێنی لە وەڵامی ڕاگەیاندنێکی حیزبی دیموکراتدا بەیاننامەیەکی بڵاوکردەوە، لەم بەیاننامەیەدا بە توندی هێرشی کردۆتە سەر ڕێبازی حیزبی دیموکراتی کوردستان و هەندێک لە ڕاگەیاندنەکەی مەکتەبی سیاسی حیزبی بە درۆ خستۆتەوە. لەبەرئەوەی کە ڕاگەیاندنەکەی حیزبی دیموکرات پێشتر لە (کەیهان)دا چاپ بووە، ئێمە بە مەبەستی بێلایەنی بەیاننامەکەی نووسینگەی شێخ عیزەدین وەک خۆی بە چاپ دەگەیەنین.

ناوەڕۆکی بەیاننامەکە بەم شێوەیە:

ئایا ڕاگەیاندنەکەی حیزبی دیموکرات لەبارەی یەکێتی گەلی کوردەوەیە؟ ئەی خەڵکی پاڵەوانی کورد- دانیشتوانی تێکۆشەری مەهاباد... مەکتەبی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە ڕێکەوتی١٣٥٨/١٠/١٨سەبارەت بە ڕووداوەکەی (١٧ی بەفرانبار) بەیاننامەیەکی بڵاو کردۆتەوە. لەم بەیاننامەیەدا لەگەڵ هەندێک بۆچوونی نابەجێ سەبارەت بە کەسایەتی مامۆستا شێخ عیزەدین حوسێنی، هەروەها چەند بابەتێکی ناڕاست و ئاژاوەگێڕانەشی دیاری کردووە. نووسینگەی سەیید عیزەدینی حوسێنی بە ئەرکی خۆی دەزانێ بۆ ڕوونکردنەوەی هۆشی خەڵک چەند بڕگەیەک لەو بەیاننامەیە و هەندێکیش ڕوونکردنەوە لەبارەیەوە بڵاو بکاتەوە.

له هەمــوو خەڵکی کوردســـتان دەخوازێ بەتایبەتی دانیشـــتوانی تێکۆشـــەری مەهاباد کە ورد بیر بکەنەوە و داوەرییەکی هۆشیارانە بکەن.

له ڕاگەیاندنەکەدا هاتووە:

((دوێنێ وەک هەموو کاتێکی تر ســـتوونێ سەرباز کە بە نیازی قەرەبووکردنـــەوەی کارمەنـــدە چەکدارەکانی مەهابـــاد هاتنە ئەم شـــارەوە، ئاگاداری ئەنجوومەنی سەربازی حیزبیان کرد و ڕێگەیان پێدرا کە بێنە ناوشـــارەوە، بابەتی ئەم ڕێگە پێدانەش بە نووسراو بوو، ستوونە سەربازییەکەش لە چەند کیلۆمەتری شاری مەهابادەوە تا دەروازەی شار لەلایەن دەستەی پێشمەرگەی حیزبی دیموکراتەوە بەڕێزەوە پێشوازییان لێکرا، بەڵام بەداخەوە کاتێک کە ستوونی ناوبراو گەشتە دەروازەی شـــار چەکدارەکانی کۆمەڵە و هەندێک چەکداری چریک فیدایی بەپەلە ڕێگەیان لە هاتنە ناو شـــاری ستوونەکە گرت. هەوڵـــی زۆرمـــان دا و چەند جارێک تەلەفۆنمان بـــۆ ماڵی جەنابی شێخ عیزەدینی حوسێنی کرد و دۆستەکانیشمان بۆ چارەسەرکردنی کێشەکە سەردانی نووسینگەی مامۆستا و سەرانی کۆمەڵەیان کرد، بەڵام بە هیچ دەرچوو)) سەبارەت بە ڕووداوەکەی (١٧ی بەفرانبار) ڕاســـتییەکەی ئەوەیە کە مامۆستا شـــێخ عیزەدین دوای نیوەڕۆی ئەو ڕۆژە ئەوکاتە لە هاتنی ســـتوونە ســـەربازییەکە ئاگادار بوو کە هەندێک لە خەڵکی شـــار لەوانەش چەند پێشـــمەرگەیەکی چەکدار بەریان لە ســـتوونەکە گرتووە، هەروەها لە وەڵامی پێشمەرگەکانی

حیزبـــی دیموکراتدا کـــە پارێزگارییان لە ســـتوونەکە دەکرد داوای لێکردن کە با دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد ڕای خۆیان لەم بارەوە دەرببڕن. مامۆستا لەسەر داخوازییەکەی حیزب داوای لە کۆمەڵە و چریکەکان و خەڵکی شار کرد کە بۆ دوورە پەرێزی لە شەڕ و ئاژاوە، ڕێگا لە ســـتوونە ســـەربازییەکە نەگرن. کۆمەڵە و چریکەکان خێرا پێشمەرگەکانی خۆیان لەو ناوە دوور خستەوە و تەنها پێشمەرگەکانی حیزب مانەوە. بەڵام خەڵک- بەتایبەتی لاوەکانی شار- زۆر نیگەران بـــوون لەوەی کە لـــە هەلومەرجێکی وەها ناســـک و نالەباری ئەم ڕۆژانەی دواییدا ســـتوونێکی چەکدار بێتە ناو شـــارەوە، لە ئاکامی ئەو بەرەنگاربوونەوەیەدا ستوونە سەربازییەکە ناچار بوو پاشەکشە بـــکات و لە ڕێگەی گەڕانەوەدا چەکیان کـــردن و بەهۆی پێکدادانی ئۆتۆموبێلێکەوە چەند کەســـێکیان لێ مـــردن و بریندار بوون. ئێمە بۆ ئەم ڕووداوە ناڕەحەتین و ســـەرکۆنەی ئەوانەش دەکەین کە بەو کارە ناشـــیرینە هەستاون. هۆی دروستبوونی ئەم ڕووداوە نابێت بە ناحەق بخەینە ئەستۆی ئەم و ئەو، بەڵکو لەم هەلومەرجە ناسکەی کوردستاندا دەبێت لە هۆی سەرەکی ڕووداوەکە بکۆڵینەوە، حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ خۆی لە ڕاگەیەنراوەکانی ڕۆژی٥٨/١٠/١٢ ســـەبارەت بە هەلومەرجی کوردســـتان و ٥٨/١٠/١٤ سەبارەت بە بنکە ســـەربازییەکەی پێرانشار و هەروەها قسەکانی سەرانی حیزب کە هێرشـــیان کردۆتە ســـەر دەوڵەت و دەستەی تایبەت، بەردەوام هەلومەرجی کوردســـتانی نالەبارتر کرد و وەک کاتی پێش شـــەڕە سەپاوەکەی مانگی گەلاوێژی لێکرد. لە ڕاستیشدا هەر وا بوو.

چەککردنی ستوونە سەربازییەکە

چەند ڕۆژێک لەمەوپێش پێشـــمەرگەکانی حیزبی دیموکرات ئەو ستوونە سەربازییەیان چەککرد کە لەسەر ڕێگەی میاندواو- نەغەدە بوون، پاش دوو ڕۆژ ئازاد کران. یەکە سەربازییەکانی تر لە سێڕیانی میاندواو و ســـێڕیانی نەغەدەدا بەشـــێوەیەکی خراپ و سووکایەتی پێکردن کەوتنە پشکنینی نەفەرەکان، لەولاوە پاسدارەکان تەقەیان لە خەڵکی بێدیفاعی شاری (ســـنە) کرد کـــە چوار کەس کوژران و چواری دیکەش بریندار بوون، لەو ڕۆژەوە تا ئێســـتە خەڵکی (سنە) بۆ دەربڕینی ناڕەزایەتی خۆیان مانیان گرتووە و دەســـتیان لە کار کێشـــاوەتەوە. لە بەردەم پارێزگا و مزگەوتی جامیعەدا بەبێزارییەوە جەم بوونەتەوە. خەڵکی کامیارانیش ڕێگەیان لە یەکەیەکی سەربازی گرتووە کە لە (١٥) تانک پێکهاتووە و نیازی وابووە بەرەو شاری سنە بڕوات، گەڕاندونیانەتەوە بۆ کرماشان. لە مەریوانیش کەسانی تیپێک کە لە ســـنەوە فەرمانیان پێگەیەنرا بوو سەرپێچییان لە فەرمانەکە کرد و لەناو بنکەکەیاندا بەبێزارییەوە جەم بوونەوە. حەوتسەد نەفەر کەسانی ژاندرمری کە هەڕەشەی دوورخستنەوەیان لێ کرابوو چوونە ڕیزی مانگرتووەکانی شـــارەوە، لە کۆتاییدا ڕۆژی ١٦ی بەفرانبار بۆ پشتیوانیکردنی خەڵکی قارەمانی ســـنە هەموو خەڵکی کوردستان ناڕەزایەتـــی خۆیان لە دەســـتەی تایبـــەت و بڕیارەکانی حکومەت دەربڕی، ئیتر بوو بە پشـــووی سەرانســـەری و ڕێپێوانێک سازکرا، بۆ پشـــتگیری ئەم ڕووداوانە دەیان هەزار کەســـی خەڵکی مەهاباد ڕێپێوانێکیان بەڕێ خســـت. ئەوجا لە هەلومەرجێکی وەها ناســـکدا

ڕۆژی١٧ی بەفرانبـــار حیزبی دیموکراتی کوردســـتان پارێزگاری لە ســـتوونێکی ســـەربازی دەکات، بۆ ئەوەی کە هێزە سیاسییەکان و خەڵکی شـــاری مەهاباد و مامۆستا شێخ عیزەدین ئاگادار بکاتەوە، ئایـــا لە کەش و هەوایەکی ئاوا نالەباردا خەڵکی مەهاباد بۆیان نییە نیگەرانی خۆیان دەربڕن بەرامبەر بە هاتنی ســـتوونێکی سەربازی؟ ئایا بۆیان نییە پرســـیار لە حیزبی دیموکـــرات بکەن لەکاتێکدا کە خۆی لە بەیاننامەکەیدا چەندجـــار نیگەرانی دەربڕی بوو؟ ئایا ئەم پرسیار و ڕەخنەگرتنە هۆشیاری شۆڕشگێڕانەی دانیشتوانی مەهاباد پیشان نادات؟.

حسابی جەردەکان جیایە

بۆ دەبێت لە هۆشیاری شۆڕشگێڕانەی خەڵک بترسین؟ لەڕاستیدا دەبێت حســـابی خەڵکی تێکۆشەری مەهاباد و لاوە شۆڕشگێڕەکانی کە بەریان لەو ســـتوونە ســـەربازییە گرت لەو جەردە هەلپەرستانە جیا بکەینەوە، ئەم ڕاســـتییە لای کێ شاراوەیە؟ خەڵکی مەهاباد و لاوە شۆڕشگێڕەکان بەباشی جەردەکان دەناسن. لە بەشێکی دیکەی ڕاگەیەنراوەکەدا وتراوە: ((بەڵام لەبارەی دەستەی نوێنەرانی گەلی کوردەوە، ئێمە هەروەک چەندیـــن جار وتوومانە حیزبی دیموکراتی کوردستان بە ڕابەری تێکۆشانی گەلی کورد دەزانین لە کوردستانی ئێراندا و خەڵکی کوردستانیش بە پەیڕەویکردن لە دروشمەکانی حیزب و خۆڕێکخســـتنیان لە ڕیزەکانیدا ئەم ڕاستییەی سەلماندووە. بەڵام لەگەڵ ئەم ڕاستییەشـــدا جەنابی شێخ عیزەدینی حوسێنی هەمیشە جێگەی ڕێزمان بووە و بەردەوام سیاسەتیشمان لەسەر ئەو بنەمایە دەڕوات کە ســـەبارەت بە مەســـەلەکانی پەیوەست بە چارەنووسی کوردستانەوە بیروڕامان لەگەڵیدا ئاڵوگۆڕ بکەین و هاوکاری یەکتری بکەین. بەهەمان شـــێوە کاتێک کە دەوڵەت ڕایگەیاند کە دەیەوێت مەســـەلەی کوردســـتان لە ڕێگەی گفتوگۆوە چارەسەر بکات ئێمە لەگەڵ پێشـــوازیکردن لەم گۆڕانکارییەی دەوڵەت پێشـــنیارمان بە مامۆســـتا کرد کە پێکەوە لەگەڵ دەســـتەی تایبەتـــی دەوڵەت بۆ گفتوگۆ دابنیشین و لەگەڵ دوو گرووپی ناوبراودا (کۆمەڵە و چریک فیدایـــی)ش ڕاوێژ بکەین و بیروڕای خۆمـــان گەڵاڵە بکەین. بەڵام جەنابی شـــێخ عیزەدین بەوپەڕی پێداگرتنـــەوە داوای لە ئێمە کرد

کـــه ئەم دوو گرووپە لە دەســـتەی نوێنەرانی تێکۆشـــانی کوردا بە یەکسانی بەشداری بکەن، سەرەنجام دوای چەند کۆبوونەوە و باس و خواسی دوور و درێژی دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد بەو شێوەی کە خەڵکی کوردستان ئاگادارن پێکهات))

هاوئاهەنگی کردنی هێزە سیاسییەکان

لە شوێنێکی دیکەدا کە زیاتر مایەی داخە ئەوەیە کە ((مامۆستا شێخ عیزەدین هەمیشـــە توندڕەوانە بەرگری لە سیاسەت و ڕێبازی کۆمەڵە کردووە، تەنانەت مامۆستا و کۆمەڵە پشتیوانییان لە ڕەفتاری شەڕخوازانەی خەڵکی نامەسئوول کردووە)). سەبارەت بە دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد هەموو خەڵکی کوردستان ئاگادارن کە مامۆستا شێخ عیزەدین چەند مانگ بەر لە ئێستە لەسەر هاوئاهەنگی کردنی هێزە سیاســـییەکانی کوردســـتان جا لە بزووتنەوەی بەرگری گەلی کـــورد بوو بێ یا لە جەرگەی گفتوگۆکاندا کۆششـــی خۆی کردووە. لەم پێنـــاوەدا خەباتی دژی تاکڕەوی و ڕابەری خوازی و شـــێوەی گفتوگۆی جودایانە و هەر چەشنە ڕێکەوتنێکی نائاسایی کردووە، تا ســـەرەنجام بە هەوڵی شێخ دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد پێکهات و بـــە پێچەوانەی لاف لێدانـــی حیزبی دیموکراتەوە، ســـووربوونی مامۆستا لەسەر ئەوە بوو کە کۆمەڵە و چریک فیدایی قایل بکات تا لەبەر خاتری بەرژەوەندییە باڵاکانی گەلی کورد چاوپۆشـــی لە مافە یەکســـانییەکان بکەن و گوتەبێژی حیزب لەناو دەستەی نوێنەرانی کورددا پەســـەند بکەن، دروستبوونی نوێنەرانی گەلی کورد یەکێک لـــە دەســـتکەوتەکانی گەلی کورد بووە و مامۆســـتاش ســـەرەڕای هەوڵی گێرەشێوێنان و سەرەڕای بێسەروبەرییەکان بەردەوام هەوڵی بۆ یەکخســـتنی ڕیزەکانی گەل داوە و دەدات. لـــەم پێناوەدا وەک کەسایەتییەکی ســـەربەخۆ، بەرژەوەندی هیچ حیزب و ڕێکخراوێکی نەخستۆتە سەرووی بەرژەوەندییەکانی کورد و ناشیخات. هەڵوێستی

حیزبی دیموکرات دەربارەی ((لایەنگیری مامۆســـتا لە ڕێکخراوێکی تایبـــەت)) یا ئەم بوختانەی کە ((تەنانەت مامۆســـتا پشـــتیوانی لە ڕەفتاری شەڕخوازانەی کەســـانی نامەسئوول کردووە)) ئەمەش لە شـــان و شکۆی حیزبێکی سیاســـی خاوەن مەسئوولیەتەوە زۆر دوورە.

مەسەلەی ڕابەرایەتی حیزبی دیموکرات

لەبـــارەی ڕابەرایەتی کردنی خەباتی گەلی کـــورد لەلایەن حیزبی دیموکراتەوە و پەیوەندی بە کەسایەتی مامۆستا شێخ عیزەدینەوە کە بـــاس کراوە، دەبێ وەبیری بێنینەوە کە لەم ڕووداوانەی دوایی ئێران و هاتنەکایەی مەسەلەی ئۆتۆنۆمی کوردستان و بزووتنەوەی بەرگری گەلی کورد، ئەوە دەرکەوتووە کە حیزب و ڕێکخراو و کەسایەتییە سیاسییەکان دەبێ لەناو ئەزموونی درێژخایەنی خەڵکی ستەملێکراو و شۆڕشگێڕدا ژیا بێ و چەند جار بـــە ئەزموونە جۆرا و جۆرەکانیدا تێپەڕی بێ و دەبێ لە قۆناغە جیاوازەکانیدا شایســـتەگی خۆی لە خزمەتی بەرژەوەندییە ســـەرەکییەکانی خەڵکدا ســـەلماند بێ، تا لەلایەن خەڵکەوە متمانەی پێ بکرێ. مەســـەلەی ڕابەرایەتـــی کارێک نییە کە لەلایەن حیزبێک یا ڕێکخراوێکەوە ڕابگەیەنرێ، بەڵکو خەڵکی تێکۆشەر، بەتایبەتی چینی زەحمەتکێشی گەل، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە خەبات و ئەزموونی ڕاستەوخۆی خۆیانـــدا زیاتر ئاگادار دەبن و چاک و خراپ دەخەنە بۆتەی ئەزموونی خۆیانەوە. خۆشـــبەختانە ڕۆڵەکانی گەلی کورد سنووری شوێنکەوتنی کوێرانەیان بەزاندووە. دیاریکردنی ڕابەرایەتی بەم شێوە نیشانەی ئەوەیە کە یەک ڕێکخراوی سیاســـی بەرژەوەندییەکانی خۆی بخاتە ســـەرووی بەرژەوەندییەکانی گەلەوە و ئەمەش هەمان شتە کە حیزبی دیموکرات دەیداتە پاڵ کەسانی دیکە.

سەرنجی خەڵکی تێکۆشەری کوردستان و دانیشتوانی کۆڵنەدەری مەهاباد بۆ ئەم مەبەستەی ڕاگەیاندنەکەی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران ڕادەکێشم.

حیـــزب داوای له خه‌ڵکی کوردســـتان کردووه که بڕیار له‌ســـه‌ر لێپرســـراوێتی هه‌م کۆمه‌ڵه و هه‌م جه‌نابی شێخ عیزه‌دینی حوسێنی بده‌ن و داوایان لێ ده‌کات که ڕاشـــکاوانه هه‌موو چه‌شـــنه لادانێک و دروســـتبوونی شـــه‌ڕ و ئاژاوه مه‌حکوم بکه‌ن. ئێمه ئه‌م ده‌ربڕینه نالهبارانه‌مان له‌باره‌ی که‌ســـێکی وه‌ک شێخ عیزه‌دینی حوسێنییه‌وه بـــه قازانجی دوژمنانی گه‌لی کورد ده‌زانیـــن و له خزمه‌تی ئامانجه شوومه‌کانی که‌ســـانی گێره‌شـــێوێندایه، ئه‌و هێزانه‌ی که هه‌میشه دژایه‌تـــی بزووتنـــه‌وه‌ی گه‌لی کوردیـــان کـــردووه و ئه‌مڕۆش دژی یه‌کێتی ڕیزه‌کانی گه‌لی کوردستان و ده‌سته‌ی نوێنه‌رانی گه‌لی کورد سه‌رگه‌رمی پیلان داڕشتنن: ئێمه جارێکی دیکه جه‌خت له‌سه‌ر ئه‌وه ده‌که‌ینه‌وه که مامۆســـتا شێخ عیزه‌دین هه‌میشه له‌پێناوی یه‌کڕیزی هێزه سیاســـییه‌کانی کوردســـتاندا له ڕێگه‌ی گفتوگۆی شیاو و له ڕێگه‌ی به‌دیهێنانی ئاشتییانه‌ی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان و له ڕێگه‌ی پێشـــگرتن له شه‌ڕی دووباره‌ی ســـه‌پێنراو و له ڕێگه‌ی به‌هێزکردنی ده‌ســـته‌ی نوێنه‌رانی گه‌لی کورد خه‌باتی کـــردووه. ئایا ڕه‌وایه له‌م هه‌لومه‌رجـــه‌دا که خاکی خۆشه‌ویســـتمان (کوردســـتان)و خه‌ڵکی ســـته‌مدیده و تێکۆشه‌ری کورد له‌به‌رده‌م پیلانی جۆرا و جۆردایه... حیزبی دیموکراتی کوردســـتان له‌باتی ئه‌وه‌ی یارمه‌تی هۆشـــیاری شۆڕشگێڕانه‌ی خه‌ڵک بدات... ئه‌وا خه‌ڵک دژی که‌سایه‌تییه‌کی دینی و خۆشه‌ویستی وه‌ک مامۆستا شێخ عیزه‌دین هان ده‌دات؟.. ئایا ئه‌م کاره جگه له نه‌زۆککردنی ڕه‌وتی تێکۆشـــانی خه‌ڵک و یارمه‌تیدانی پیلانگێڕان و ئاژاوه‌چییان هیچ ئه‌نجامێکی دیکه‌ی هه‌یه؟

ئێمـــه وه‌ڵامی ئه‌م پرســـیارانه و دوایین داوه‌ری ده‌ســـپێرین به

خەڵکی تێکۆشـــەری کورد، سەرەنجام ئێمە بە نۆرەی خۆمان لەبەر بەرژەوەندییە باڵاکانی گەلی کورد داوا لە هەموو خەڵکی کوردستان بەتایبەتی دانیشـــتوانی هۆشیار و تێکۆشـــەری مەهاباد دەکەین کە بەمەبەســـتی پاراستنی یەکێتی ڕیزەکانی خۆیان، خۆیان لە ناکۆکی بەدوور بگرن و ســـەنگی شۆڕشـــگێڕانەی خۆیـــان بپارێزن، چونکە دوژمنانی گەلی کورد بە خەیاڵـــی خاوی خۆیان دەیانەوێ لە ئاوی لێڵدا ماســـی بگرن، داواکارین نەکەونە داوی دووبەرەکی دوژمنەوە، لەم ڕۆژە ناســـک و ئاڵـــۆزەدا توخنی دووبەرەکـــی نەکەون و دژی شەڕی نالۆژیک بوەستن و بە ڕەفتاری هۆشیاری سیاسییانە پیلانی گێرەشـــێوێنان پووچەڵ بکەنەوە. بژی یەکێتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کورد، بمرێ ئاژاوەگێڕان و دوژمنانی گەلی کورد.

نووسینگەی سەیید عیزەدینی حوسێنی
١٣٥٨/١٠/١٩

*کەیهان، سێ شەممە/٢٥دی ماه/١٣٥٨/ژ-١٠٩٠٦ص١١

پەیامی عیزەدین حوسێنی بۆ مانگرتووانی شاری سنە*

سنە: پەیامنێری ئیتڵاعات.

لەو ڕاگەیاندنەدا کە دەستەی (نیازپاک=حسن نیت)ی دەوڵەت و نوێنەرانی گەلی کورد لەسەری پێکهاتن سەبارەت بە دەرچوونی پاسداران لە کوردستاندا، دوێنێ شێخ عیزەدینی حوسێنی پەیامێکی ئاڕاستەی مانگرتووەکان کرد کە ناوەڕۆکی پەیامەکە بەم شێوەیە:

خەڵکی قارەمانی شاری سنە، مانگرتووانی تێکۆشەر لە مزگەوتی جامیعە و پارێزگای کوردستان، خوشکان و برایانی خۆشەویست کە بە مانگرتن لە خواردن تا دواڕادەی بڕوای سیاسیتان خەباتتان بۆ بەدەستهێنانی مافی خۆتان کرد... سڵاو و دروودتان لێبێت. دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد شانازی بە ئێوەوە دەکات و دروود و سوپاسی خۆیتان ئاڕاستە دەکات. لەم ڕۆژانەدا خەڵکی کوردستان بەگشتی دڵیان لای خەڵکی سنە بووە و لەگەڵ پشتیوانییەکی گەرمدا ئارەزووی سەرکەوتنی مەرامەکانی ئێوەیان کردووە کە خواستی تێکڕای گەلی کوردە... ئێستە لەسەر داخوازییەکانی ئێوەی تێکۆشەری شاری سنە لەگەڵ دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەتدا ئەنجامێکمان بەدەست هێناوە کە ناوەڕۆکەکەیتان لەلایەن ئاغای شاهوەیسی پارێزگاری کوردستانەوە پێدەگات. بەناوی خۆم و دەستەی نوێنەرانی گەلی کوردەوە داوا لە هەموو ئێوەی خوشکان و برایان دەکەم کە ئازایانە مانتان لە خواردن گرتووە لەمە زیاتر ئازاری گیانی خۆتان مەدەن و دەست لە مانگرتن هەڵگرن، تاکو بتوانن لەگەڵ هێز و توانای

تێکڕای خوشکان و برایانی ئازای شاری سنەدا و لەگەڵ هەموو گەلی کورددا بگەن بە ئامانجەکانمان کە دەرچوونی پاسدارانە و هەروەها بەدەســـتهێنانی ئۆتۆنۆمییە بۆ کوردستان لە چوارچێوەی ئێرانێکی ئازاد و دیموکراتدا. هەرسەرکەوتووبن.

بەرپرسی دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد-
سەیید عیزەدینی حوسێنی
٢٥/١٠/١٣٥٨کات٥/١دوای نیوەڕۆ

*ڕۆژنامەی ئیتلاعات/چوارشەممە-٢٦دی ماە/١٣٥٨/ژ١٦٠٥٢ص٣

هانگرتووانی شـاری سنە هانگرتنیان لە خواردن دوایی پێ هێنا*

*پارێزگاری کوردستان: لەوانەیە پاسداران تا سێ ڕۆژی دیکە لە شاری سنە بچنە دەرەوە.

*هەموو کەموکوڕییەکانی پڕۆژەی ٢٦مادەیی دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد ڕاگەیەنران.

کرماشان-پەیامنێری کەیهان: پارێزگاری کوردستان ڕایگەیاند کە خەڵکی سنە بە بڕیاری شێخ عیزەدینی حوسێنی وازیان لە مانگرتن هێنا.

شاهوەیســی پارێزگاری کوردستان لە گفتوگۆیەکی تایبەتیدا بۆ پەیامنێــری کەیهان گوتی: کات دووی پاش نیوەڕۆی دوێنێ شــێخ عیزەدین حوسێنی پەیامێکی ئاڕاستەی مانگرتووانی پارێزگای سنە کردبوو کە مانگرتنەکەیان لە خواردن دوایی پێ بێنن.

لە درێژەی قســەکانیدا وتی: ناردنی ئەم پەیامە بە دوای چەند کۆبوونەوەیەکدا بوو کە لە شــاری مەهاباد بە ئامادەبوونی دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەت ئەنجام درا.

پارێزگار وتی: لەســەر بڕیاری کۆبوونەوە ئەنجامدراوەکان بڕیار لەســەر ئەمە درا کە خەڵکی سنە مانگرتنەکەیان بشکێنن و سوپای پاســدارانی نیشتەجێی شاری ســنە لە ماوەی سێ ڕۆژی داهاتوودا زۆر لەوە دەچێ شار چۆڵ بکەن و مەسەلەی مانگرتنی خەڵکی سنە کۆتایی پێ بێت.

پارێزگاری کوردستان لە پەیامێکدا بۆ خەڵکی سنە گوتی: هیوادارم کە خەڵکی سنە پارێزگاری لە ئاسایشی خۆیان بکەن، لەبەرئەوە بەو ئارامگرتنە شۆڕشگێڕانەی خۆیان نیشانیان داوە کە سەرکەوتنی هەموو گەلانی ئێران بسەلمێنن.

شاهوەیسی لە کۆتاییدا گوتی: دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەت بەرەو تاران بەڕێکەوتن، چونکە لەبەرئەوەی کاروباریان زۆر بوو نەیانتوانی بێن بۆ سنە.

هەروەها بەرپرسی سوپای پاسدارانی سنە لە پەیوەندییەکدا لەگەڵ کەیهاندا هەواڵی تەواوبوونی مانگرتنەکەی خەڵکی ئەم شارەی ڕاگەیاند و گوتی: لەبارەی ئەوەی کە لەوانەیە پاسداران لە ماوەی سێ ڕۆژی داهاتوودا لەم شارە دەربچن، ئێمە لە هیچ شتێک ئاگادار نین و هێشتا لەم بارەوە فەرمانێکمان پێ نەدراوە.

*ڕۆژنامەی کەیهان/چوار شەممە-٢٦دی ماه/١٣٥٨/ژ١٠٩٠٧ص١

عیزەدین حوسێنی سەرلەنوێ داوای یارمەتی لە ئیمام کرد*

کرماشان: پێکدادانی خوێناوی ڕۆژئاوای وڵات لەماوەی (٤٨) کاتی ڕابردوودا لە ناوچەی (پاوە) و (قوڕی قەڵا) بە خەستی بەردەوامە و بەپێی ئەو ڕاپۆرتانەی کە هاتوون چوار پاسداری دیکە لە شەڕدا کوژراون و هەندێکی دیکەش بریندار بوون. بەپێی ڕاپۆرتی هەواڵنێری پارس لە پاوەوە کات١١ی دوێنێ لە (خانەگا) و (قوڕی قەڵا) پێکدادان لەنێوان پاسدارانی شۆڕش و چەکدارانی پەلاماردەردا ڕوویداوە.

سەرهەنگ ئەخیانی فەرماندەی ناوچەی ژاندارمری کرماشان کات١٧/٣٠خولەکی دوێنێ لە پەیوەندییەکدا لەگەڵ هەواڵنێری پارس بۆ پشتگیری ئەم هەواڵە گوتی: تا ئێستە زانیارییەکی تەواومان لەسەر چۆنییەتی پێکدادانەکە و ژمارەی برینداربووان و کوژراوانمان بە دەست نەگەشتووە.

ئەو گوتی: یەکێک لە پاسدارانی کۆمەککار سەری بە گوللە بریندار بووە و بە هەلیکۆپتەر گوازراوەتەوە بۆ خەستەخانەی ئایەتوڵڵاتاڵەقانی لە کرماشان.

ئەم ڕاپۆرتە قسە لەوە دەکات کە لە هەردوو ناوچەی ناوبراودا دوای نیوەڕۆی دوێنێ بەردەوام تەقە هەبووە.

هەروەها هەواڵنێری پارس دوێنێ لەو ڕاپۆرتەوە کە لەلایەن سوپای پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامی پاوە-کرماشان وەریگرتووە ڕایگەیاند لە

ڕووداوی پێکدادانەکەی دوێنێی پاوەدا سێ پاسداری شۆڕشی ئیسلامی بــەم ناوانە (قەنبەر کەریمی، محەمەد ســالّح وەڵەدبەگی، مەولود ئەخگەر) شەهید بوون. بەپێی هەمان ڕاپۆرت ناوی هەندێک بریندار هاتووە کە بۆ چارەســەرکردن ڕەوانەی خەستەخانەی پاوە کراون، بریتین لە (دەروێش مەجید مەحموودی، عومەر حوسێنی، هیدایەت حەسەن ئیسلامی، محەمەد عەزیز ئەحمەدی، عینایەت عەباسی زادە و بارام غولّام بەگ)، هەروەها ئەم ڕاپۆرتە ڕایدەگەیەنێت کە شەڕ و پێکدادانەکەی دوێنێ لە سەعات حەوتی بەیانیدا بە تۆپ و فیشەک تەقاندن لە (قوڕی قەڵا)وە دەســتی پێکردووە و پاشان (دووریسان و خانەگا و پاوە)شی گرتۆتەوە.

لەلایەکی دیکەوە ســوپای پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامی پاوە لە پەیوەندییەکدا ڕایگەیاند کە لە شــەڕەکەی ڕۆژی چوارشەممەی ئەم ناوچەیەدا دوو پاسداری شۆڕشــی ئیسلامی بە ناوەکانی (ئەحمەد عەبدوڵلاهی، حەمدوڵلاڕەحیمی) شەهید بوون و بیست وسێ کەسی دیکەش برینــدار بوون کە یەکێکیان لەو پاســدارانەیە لە تارانەوە ڕەوانە کراوە. هەژدە کەس لەم پاســدارانە کە برینەکانیان ســووک بوو لە خەســتەخانە دەرچوون و چواری تریشــیان بــە ناوەکانی (حەبیبوڵلاحەسەنی، نەجیب پیران وەیسە، میکائیل بابائی، یونس بایندەر) لە خەستەخانە خەوێنران.

پەیامنێری کەیهان لە شاری سنەوە ڕایدەگەیەنێ کە لقی سنەی حیزبــی دیموکرات لە پەیوەندییەکدا ســەبارەت بــە ڕووداوەکانی چوارشــەممە و پێنج شەممەی ڕۆژئاوای وڵات ئەم نووسراوانەی بڵاو کردەوە:

((تیپی یارمەتیدانی خۆراک و دەرمان کە دیاری خەڵکی سـنە بوو بۆ خەڵکی کامیاران بەهۆی پێکدادانی گەرم و درێژەی شەڕەوە لە ناوشاری کامیاراندا نەیانتوانی بگەنە ناوشار و دووبارە گەڕایەوە بۆ شاری سنە))

لە ژمارەی بیسـت و پێنج پێشـمەرگە کە لە چایخانەی (مەلا سـووری بیجاڕ)دا بوون، بیست و سێ کەسیان بۆ گەشتی سەربازی دەچنـە دەرەوە و تەنیا دوانیان لە چایخانەکەدا دەمێننەوە، بەهۆی ئەوەی کە چەند کەسێک خەبەری لێداون دەکەونە بەر هێرشی پۆلێ پاسـدار و هەردووکیان بەرامبەر هێرشی بێ بەزەییانەی پاسداران و تەنانەت لەگەڵ تەقاندنی تۆپیشـدا دەکەونە بەرگری و سـەرەنجام شەش پاسدار دەکوژن، دووانەکەش بە زیندوویی لەلایەن پاسدارانەوە دەستگیر دەکرێن و ڕەوانەی بیجاڕ دەکرێن))

لە کۆتایی بەیاننامەکەی حیزبی دیموکراتدا هاتووە:

((پاسداران پازدە لاوی خەڵکی کامیارانیان لە ماوەی دوێنێ و ئەمڕۆدا (یەکشـەممە و دووشەممە) بە بارمتە گرتووە. وا بڵاوە کە ئافرەتێکی مامۆستا بە دەسـتی پاسداران کوژراوە. لەهەمان کاتدا سـێ هەلیکۆپتەر لە ئێوارەی ڕۆژی چوارشەممەدا لەلایەن لەشکری کرماشانەوە لە شـارۆچکەی کامیارانەوە تاکو (ملەی مرواری) یان گوللەباران کرد. لقی سـنەی حیزبی دیموکرات لـە بەیاننامەیەکدا ئەمەش ڕادەگەیەنـێ کە ((خەڵکی قارەمانی کامیاران دژی هاتنی پاسداران پۆل پۆل شارەکەیان بەجێدێڵن و پەنادەبەنە بەر گوندەکانی دەوروبەر، هەر ئێسـتەش جادەی کرماشـان- سنە بەهۆی شەڕ و پێکدادانەوە بەستراوە و هاتووچۆ قەدەغەیە، بەڵام ڕێگەی کامیاران بۆ

(بیارە) کە دوو کیلۆمەتر لە کامیارانەوە دوورە بەتەواوی کراوەتەوە. بارەگای (کۆمەڵە) کە لە کامیاراندا بوو لەلایەن پاسدارانەوە دەستی بەسەردا گیرا و هەروەها سێ پێشمەرگەی حیزبی دیموکراتیش لە دەرەوەی بارەگاکەی خۆیاندا لەلایەن پاسدارانەوە بە بارمتە گیران)).

لەکۆتایی ئەم بەیاننامەدا ئەم دێڕانە دەخوێنینەوە ((یازدە کەس لە خەڵکی کامیاران و چەند پێشمەرگەیەک بریندار بوون، منداڵێکی حەوت ساڵانیش بە ناوی (قاسم مورادی) بەهۆی خوێنبەربوونی هەناویەوە ڕەوانەی خەستەخانەی دووسەد قەرەوێڵەیی کرماشان کرا.)) لەلایەکی دیکەوە شێخ عیزەدینی حوسێنی سەرۆکی دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد لە تەلەگرافێکدا کە بۆ ئیمام خومەینی کردووە، داوای لێ کردووە کە بڕیاری کۆتایی پێهێنانی شەڕ بدات لە ڕۆژئاوای وڵاتدا. ناوەڕۆکی تەلەگرافەکە بەم شێوەیە:

((یەک ڕۆژ دوای ڕێکەوتن لەسەر دەرچوونی پاسداران لە شاری سنە و پاش مانگێ مانگرتن و دەست کێشانەوە لە کار، خەڵکی سنە گەڕانەوە بۆ سەر کاروبارو ژیانی ئاسایی خۆیان، بەمەش هەلومەرجێکی لەبار بۆ درێژە پێدانی گفتوگۆ هاتەکایەوە، بەڵام لەناکاو ئاژاوەگێڕان و شەڕخوازان دەستیان بە پیلانێکی تازە و بەربڵاو کرد دژی گەلی کورد، بۆ سەپاندنی شەڕێکی نوێ بەسەر کوردستاندا. سبەینێی ئەمڕۆ (ڕۆژی ڕووداوەکە) دەستەیەک بەکرێگیراوی ئاژاوەچی دانیشتووی کرماشان سەربەخۆ هێرشیان کردە سەر شاری کرماشان کە بووە هۆی کوشتن و برینداربوونی چەند کەسێکی خەڵکی ئەو شارە. هەرچەندە لە ئەنجامی پەیوەندی

کردن بە (دەســـتەی هەڵبژاردە) و سەرلەشکرەکانەوە چەند کاتێک شـــەڕ وەستا، بەڵام لە کات شەشی دوای نیوەڕۆوە سەرلەنوێ تەقە دەستی پێکردەوە و ئێستەش بەگەرمی بەردەوامە.

پێکدادانی سێ ڕۆژەی دەوری پاوە و قەڵای جوانڕۆ گەرمتر بووە و بۆتە هۆی کوشـــتن و برینداربوونی چەند کەسێک، هەر ئێستەش بۆردومـــان و تۆپبارانـــی گوندەکانی دەوروبەری پـــاوە بەردەوامە، پاسدارەکانی بیجاڕ بەرەو دیواندەرەی کوردستان هاتوون و لە کات چواری دوای نیوەڕۆوە لە (کەوا ســـوور) شەڕ دەستی پێکردووە و لـــە هەردوولا کوژراو و بریندار هەیە. ئـــەم زنجیرە ڕووداوانە و زۆر بەڵگەی دیکە نیشانەی دەستپێکردنی پیلانێکی نوێیە بۆ سەپاندنی شەڕ بەسەر کوردستاندا. کە ئەمەش بۆتە مایەی نیگەرانی خەڵک.

دەســـتەی نوێنەرانی گەلی کورد سەرلەنوێ جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە خوازیاری ڕێگە گرتنین لە هەڵگیرســـانەوەی شـــەڕ و براکوژی، بۆ دابینکردنی کەش و هەوایەکی لەباریش بۆ درێژەپێدانی گفتوگـــۆکان لە ڕێگەی چارەســـەرکردنی سیاســـییانەوە درێغییان نەکردووە. ئێمە لەگەڵ دەربڕینی خۆشیماندا بۆ چاکبوونەوەی ئیمام خومەینـــی لەم هەلومەرجە ناســـکەدا، داوا لە بەڕێزیان دەکەین کە ڕاستەوخۆ فەرمان دەربکات بۆ دامرکاندنەوەی ئەو شەڕ و هەرایەی ئێستە، ڕێکەوتن لەســـەر چوونە دەرەوەی پاسداران نەبێتە گەمەی دەســـتی هەلپەرستان و شـــەڕخوازان و ڕێگە نەدات کە ئەو هەلەی بۆ چارەســـەرکردنی ئاشتیانەی کێشەی کوردستان بەدەست هاتووە بکەوێتە دەستی گێرەشێوێنان))

دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد لەگەڵ بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەکدا

که شەڕەکەی بە خراپ دایە قەڵەم و جەختی لەسەر ئەوە کردەوە کە بۆ کۆتایی هاتنی ئەم شەڕە لە هەوڵ و کۆششی خۆی درێغی نەکات. دەســـتەی نوێنەرانی گەلی کورد بەپەلە بەم شــێوەیە خواستەکانی خۆی ڕاگەیاند.

١-خێرا کۆتایی بە شەڕەکە بهێنرێ.

٢-پاسداران، بەپێی ئەوەی کە بڕیار دراوە، لە هەموو کوردستاندا بچنە دەرەوە.

٣-مۆڵەت بدرێ بە دوورخراوەکان و کارمەندە ڕاگوازراوەکان کە بگەڕێنەوە کوردستان و دیلەکانیش بگۆڕدرێنەوە.

*ئەو ڕاپۆرتانەی کە لە کرماشـــانەوە هاتوون وای دیاری دەکەن کە تەرمی چوار پاســـداری کرماشانی کە لە شـــەڕەکانی کامیاراندا شـــەهید بوون دوای نیـــوەڕۆی ڕۆژی دووشـــەممە بەوپەڕی ڕێزەوە لە ڕێوڕەســـمێکدا کـــە هەزاران کەس تێیدا بەشـــدار بوون بە خاک سپێردران. لەکاتی بەخاکســـپاردنی ئەم شەهیدانەدا بڕیارنامەیەکی هەشت بڕگەیی خوێندرایەوە کە لە ناوەڕۆکیدا لەگەڵ مەحکومکردنی پیلانەکانـــی ئەمەریکادا جەخت لەســـەر ئەوە کرایـــەوە کە گەلانی تێکۆشـــەری ئێران بە کوشتن لە بەرامبەر ئەم پیلانانەدا پاشەکشە ناکەن. هەروەها حوجەتولئیســـلام شێخ حوسێنی کرمانی نوێنەری ئیمـــام لە ڕۆژئاوای وڵات، لەگەڵ بڵاوکردنـــەوەی بەیاننامەیەکدا کە شـــەڕەکانی ڕۆژئاوای مەحکـــووم کردبوو. بەبۆنەی شـــەهیدبوونی پاسدارانیشـــەوە پیرۆزبایی و سەرەخۆشی خۆی ئاڕاستەی بارەگای ئیمام خومێنی و گەلی ئێران کرد. ســـوپای پاســـدارانی شۆڕشـــی ئیسلامی و ڕۆحانییەکانی کرماشـــانیش لە بەیاننامەیەکی جیاوازدا

سەرەخۆشـــییان کرد لە شەهیدبوونی پاسدارەکانی شەڕی ڕۆژئاوای وڵات و ڕووداوەکانـــی ڕۆژئاوای وڵاتیـــان بە پیلانی ئەمەریکا ناوزەد کرد.

بەپێی ڕاپۆرتی هەواڵنێری کەیهان لە کرماشانەوە: بەهروز ماکۆیی پارێزگاری کرماشـــان ئەمڕۆ سەرلەبەیانی ڕایگەیاند: لە کات چواری دوای نیوەڕۆی دوێنێدا شاری پاوە دووبارە پشێوی تێکەوتەوە، لەو پێکدادانە تازانەی کە لە دەوری پاوە ڕوویانداوە چوار پاسدار شەهید و چواری دیکـــەش بریندار بوون. پارێزگار لە درێژەی قســـەکانیدا گوتی: لەگـــەڵ گەمارۆدانی دەوروبەری پـــاوەدا لەلایەن هێزەکانی دوژمنەوە و هەروەها بەســـتنی ڕێگاوبانەکان، ئێمە بە پلەی یەکەم هەوڵ دەدەین ئاسایشـــی ناوچەکە بپارێزین و واش دێتە پێش چاو کە دەبێـــت چاوەڕوانی ڕووداوی دیکە بیـــن لەناوچەکەدا. هەروەها گوتی: ئێســـتە گەورەترین گرفتمان لە پاوەدا کەمبوونی پزیشک و نەشـــتەرگەرییە، هەروەکو دوێنێ گوتم پێویســـتمان بە نەشتەرگەر زۆرە بۆ چارەسەرکردنی خێرای بریندارەکان، چونکە دوێنێ بەهۆی نەبوونی نەشتەرگەرییەکەوە برینداریک لە پاوە شەهید بوو.

هەروەهـــا پارێـــزگار گوتی: پزیشـــکەکانی نەشـــتەرگەری کە بڕوایان بە شـــۆڕش هەیە و پەیڕەوی ڕێبـــازی ئیمام دەکەن، دەبێ لەم کاتە ترســـناکەدا بچنە ناو پاوەوە بۆ یارمەتیدانی برا پاســـدار و پارتیزانەکانیـــان کە لە ناوچەکەدا ڕووبەڕووی شـــەڕ و پێکدادان بوونەتەوە.

پارێـــزگار ئامـــاژەی بە گرنگی دوو بابەت لـــە ناوچەکەدا کرد و گوتی: بەلای ئێمەوە ئاسایشـــی ناوچەکە و درێژەپێدانی گفتوگۆی

(دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەت) لە کوردستان کارێکی سەرەکییە و بـــە هەموو توانای خۆمانـــەوە هەوڵ دەدەین کە یارمەتی ئەم دوو ئامانجە بدەین تا بە ئەنجام دەگات.

پەیوەندییەکانی گشـــتی سوپای پاســـدارانی شۆڕشی ئیسلامی پایتەخت لە پەیوەندییەکیدا لەگەڵ پەیامنێری کەیهاندا ڕایگەیاند کە ناوچەکانی هەورامان و کامیاران لەلایەن سوپاوە بە تەواوی کۆنترۆڵ کراون. هەروەها گوتی: جگە لـــەم ناوچانەش زۆرترینی ناوچەکانی دیکەش کە شەڕیان تێدایە کەوتوونەتە ژێر کۆنترۆڵی سوپاوە.

*کەیهان/شەممە١٣بهمن ماه/١٣٥٨/ژ. ١٠٩٢٠

عیزەدینی حوسێنی: چاوەڕێ دەکەین ئیمام بۆ خۆی دەربارەی مەسەلەی کوردستان بڕیار بدات*

مەهابـــاد: هەواڵنێری ڕەوانەکـــراوی کەیهان لـــە ورمێ: بەپێی ئاگادارییەک کە لەلایەن عیزەدینی حوســـێنییەوە کراوە، دوێنێ لە هەموو کوردستاندا بەڕێوەبەرایەتییەکان و قوتابخانەکان و بازاڕەکان داخران، خەڵکی کوردستان بەهۆی پشتیوانی کردن لە مانگرتنەکەی خەڵکی شـــاری سنە بۆ دەرچوونی پاسداران لەم شارەدا، دەستیان لە کار و فەرمانی خۆیان کێشـــایەوە. ئـــەو ڕاپۆرتانەی کە لەلایەن پەیامنێرەکانی کەیهانەوە لە ســـەقز و بانەوە گەشتوون قسە لەسەر ئـــەوە دەکەن کـــە خەڵکی ئەم شـــارانە بـــە دوای ئاگادارییەکەی شـــێخ عیزەدینی حوســـێنیدا بەشـــدارییان لە ڕێپێوانێکدا کردووە، خۆپیشـــاندەران دروشـــمی ئەوەیان بەرزکردۆتەوە کـــە خوازیارن پاســـداران دەربکرێن و لێکۆڵینەوە لەســـەر ئەوانە بکرێ کە بوونە هۆی ڕووداوەکانی شاری سنە و سزا بدرێن.

خەڵکی بانەش لەبەر ســـەرمای چەند پلە لەژێر سفردا و لەگەڵ بارینی بەفرێکی زۆردا دەســـتیان بە خۆپیشـــاندان کرد. عیزەدینی حوســـێنی دوێنێ لـــە کۆبوونەوەیەکی فراوانی خەڵکـــی مەهاباددا لە مزگەوتی گەورەی ئەم شـــارە وتارێکی خوێندەوە، شـــێخ لەناو قســـەکانیدا گوتی: برایان... خوشـــکان، ئاگادار بـــن کە ماوەیەکە گفتوگۆ وەســـتاوە و هۆی ئەمەش ئەوەیە کە دەستەی هەڵبژاردەی دەوڵەت بە پەرۆشی مەسەلەکەوە نین، لەبەرئەوە دەستەی نوێنەرانی

خەڵکی کورد هەمیشـــە ئامادەبووە بـــۆ گفتوگۆکردن و ڕێگاچارەی سیاســـییان بە باشـــترین ڕێگا داناوە بۆ نەهێشتنی شەڕ و کێشە و ئاژاوە، وە لەڕاستیدا بە هیچ شێوەیەک شەڕیان بە چاک نەزانیوە و جەنگی براکوژییـــان ڕەت کردۆتەوە، بەڵام گفتوگۆ کاتێک بەرهەمی دەبێت کە بـــە دڵێکی پاکەوە بکرێت و بۆ بەدەســـتهێنانی ئەنجام بێت.

درێژەی بە قسەکانی دا و گوتی: ئەگەر خوانەخواستە گفتوگۆ بۆ بەفیڕۆدان و درێژەپێدانی کات بێت و تێیدا مەسەلەکان بە پەرۆشەوە لەبەرچاو نەگیرێن و تەنیا بە بیانووهێنانەوەی بێ سەروبەر درێژەی پێبدرێت، ئەوا هەرگیز سوودی نابێت و ئەمەش دەبێتە هۆی نیگەران بوونی گەلی کورد و دەوڵەت.

هەروەها گوتی: لە تێکڕای بەرپرسان بەتایبەتی پێشەوای شۆڕش ئیمام خومەینی چاوەڕوان دەکەین کە لە نزیکەوە لێکۆڵینەوە لەسەر کێشـــەکان بکەن و خۆیان دەربارەی چارەســـەرکردنی کێشـــەکانی کوردستان بڕیار بدەن. چونکە ئەگەر بارودۆخەکە بەم شێوە بڕوات و فڕوفێڵ درێژە بکێشێ، ئەوا لەڕاستیدا دەبێتە مایەی نیگەرانبوونی گەلی کورد و ئەو هیوایەی کە پێشتر هەبوو، واتە کێشەکە لەڕووی سیاسییەوە چارەسەر بکرێن، ئەوا دەگۆڕێت بە نائومێدی و ئەمەش گومان لەســـەر دڵپاکی دەســـتەی هەڵبژاردەی دەوڵـــەت و هەموو لێپرسراوان دروست دەکات. شـــێخ عیزەدینی حوسێنی لەبەشێکی دیکەی قسەکانیدا گوتی: لەبەرئەوەی کە ئێمە موسڵمانین و ئێرانین لەم کاتە ناســـکەدا کە ئیمپریالیزم دەیەوێ لە ئێراندا پیلان بگێڕێ، پێویســـتە برایەتییەکی تەواومان لەگەڵ یەکتردا هەبێت کە دیارە لە

یەکڕیزیدا باشـــتر دەتوانرێ خەبات دژی بێگانەکان و ئیمپریالیزمی ئەمەریکا بکرێت. شۆڕشـــی ئیســـلامیش بە ئاکامی پێویستی خۆی دەگات کە بەختـــەوەری گەلانی ئێرانە و ئـــازادی بۆ گەلانی ئێران بـــە ئاکامی خۆیان لـــە چوارچێوەی ئێرانێکی ســـەربەخۆ و ئازاددا و هەروەهـــا گەلی کورد بە مافـــی ئۆتۆنۆمی دەگات لە چوارچێوەی ئێراندا کە ساڵگارێکە خەباتی بۆ دەکات. شێخ عیزەدین لە کۆتایی قسەکانیدا سەرکەوتنی هەموو موسڵمانانی جیهانی بەتایبەتی گەلانی ئێران و هەموو ئازادیخوازان لە خودا داوا کرد.

*ڕۆژنامەی کەیهان-ژمارەکەی پێوە نییە.

له شاری نەغەدە چەکدارانی گێرەشێوێن کۆنترۆڵ بکەن.*

شێخ عیزەدینی حوسێنی ئیمام جومعەی مەهاباد بەیانی ئەمڕۆ لە تەلەفۆنێکیدا بۆ ڕۆژنامەی کەیهان دەربارەی پشێوی نەغەدە ڕایگەیاند و گوتی: دوای هاتنە ناوەوەی سوپا، بەتایبەتی موجاهیدانی نێردراو لە تارانەوە هەڵســوکەوتی گونجــاو و بێلایەنانەیان هەیە. هەندێک چەکدار بێ بەرنامە کە لە شاری ورمێ وە هاتوون فشار دەخەنە سەر خەڵکی کورد، بەچەشنێک کە زۆربەی کوردەکان بەرەو شنۆ و مەهاباد هەڵهاتوون. دوێنێ شـــەو چەند گوندێک بە ناوەکانی ((شەریفیان، زورگان، ئەرچیان، شـــەریفەدین)) لەلایەن چەند چەکدارێکەوە تاڵان کراون و خانووبەرەشیان سووتاندوون. شێخ عیزەدینی حوسێنی لە درێژەی قســەکانیدا گوتی: ئێمە هەر یەکەم ڕۆژ شەڕکردنمان ڕەت کردۆتەوە، ئەم شەڕە نەخوازراوەش بەهۆی کەسانی سەر بە ڕژێمی پێشووە و هەروەها بەهۆی خەڵکی کۆنەپەرست و چەکدار کە دزەیان کردۆتە ناو کۆمیتەکانەوە هەڵگیرساوە، ئەمانە پڕوپاگەندەی توونده و ئاژاوەگێڕانەوەیــان دەربارەی برایانی تورک و کورد ڕێکخســـتووە و بڵاویــان کردۆتەوە. من شـــەڕی گەل دژی گەل بـــە ڕەوا نازانم. لە قســـەکانیدا ئەمەشی گوت: نزیکەی٥٠٠کەسی کورد بەرەو شاری مەهابــاد هەڵهاتوون و لە ماڵی خەڵکدا نیشـــتەجێ بوون، لەولاوە بڕیــارە ئەمڕۆ پارێزگاری ئازەربایجانی ڕۆژئــاوا بێت بۆ مەهاباد تا قسەی لەسەر بکەین. شـــێخ عیزەدینی حوسێنی داوای لە دەوڵەت

کرد بەهۆی کەســانی سەرڕاســت و خەڵکانی نیازپاکەوە یارمەتی ئاوارەکان بدەن تا بگەڕێنەوە ســەر ماڵ و حاڵی خۆیان. داواشی لە ســوپا کرد کە هەڵوێستی بێلایەنی خۆی ڕابگرێ و نەهێڵێ هەندێک کەســی بەرەڵاکە ماوەیــەک لەمەوپێش لە ورمــێ چەکدار کرابوون بکەونە گیانی خەڵکی نەغەدە و ئاژاوە بنێنەوە.

*ڕۆژنامەی کەیهان-١٣٥٨. ژمارەکەی پێوە نییە.

گەڵاڵەی دەستەی نوێنەرایەتی گەلی کورد

ماددەی (١): کوردستانی ئێران سەرزەمینێکە لە چوارچێوەی جوگرافیای ئێراندا کە لەباری مێژووییەوە شوێنی دانیشتنی هۆزەکانی کورد بووە و ئێستاش زۆربەی دانیشتوانی لە نەتەوەی کورد پێکهاتوون. ئەم سەر زەمینە هەموو ناوچە کوردنشینەکانی پارێزگاکانی ئیلام، کرماشان، کوردستان و ئازربایجانی ڕۆژئاوا دەگرێتەوە.

مادەی (٢): کوردستانی ئێران بەشێکە لە وڵاتی کۆماری ئیسلامی ئێران کە پەیوەندی قووڵی مێژوویی، ئابووری، سیاسی و فەرهەنگی هاوپێوەندی نەتەوەی کوردی لەگەڵ نەتەوەکانی دانیشتووی ئێراندا پتەو کرد.

ماددەی (٣): دەسەڵاتی نەتەوەی کورد بەسەر زەمینی کوردستانی ئێراندا بەشێوەی ئۆتۆنۆمی لە چوارچێوەی یەکێتی سیاسی و یەکپارچەیی خاکی وڵات دەسەڵاتی پەیوەندیدار بەم مەسەلانەی خوارەوە لەسەر زەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستاندا بەڕێوەدەبات:

ا- کاروباری پەیوەندیدار بەرگری لە سنوورەکان، سەربەخۆیی و یەکپارچەیی خاکی ئێران لە بەرامبەر دەستدرێژی بێگانەکاندا کە بەهۆی هەر سێک هێزی زەوینی و هەوایی و دەریایی سوپاوە بەڕێوە دەچێ و بەهۆی ئۆرگانەکانی حکومەتی ناوەندییەوە سەرپەرشتی دەکرێت.

ب- کاروباری پەیوەنددار بە سیاسەت و پەیوەندی دەرەوە و

هەروەها پەیوەندی لەگەڵ کونسولگەرییەکانی دەوڵەتانی دەرەوە کە لەسەر زەمینی کوردستانی ئێران جێگیرن، لە سەڵاحییەتی دەوڵەتی ناوەندی دایە.

ج- بازرگانی دەرەوە و گومرگەکان و ئەو سیاسەتە گشتییانەی کە پەیوەندییان بەم مەسەلانەوە هەیە، بەهۆی ئۆرگانەکانی دەوڵەتی ناوەندییەوە بەڕێوە دەبرێن و سەرپەرشتی دەکرێن.

د- بەرنامەدانانی درێژخایەنی ئابووری، کە پێویستی بە دەستمایەی زۆر و زەوەند هەیە، ڕێکخستنی و بەڕێوەبردنی سیستەمی دراوی و بەهایی وڵات لە سەڵاحییەتی ئۆرگانەکانی دەوڵەتی مەرکەزیدا دەبێت.

ڕوونکردنەوەی (١): لەبارەی کاروباری بەرگری، دەبێت هەمیشە ئەم ئەسڵە لەبەرچاو بگیرێ کە پادگانەکان و دامودەزگا نیزامییەکان دەبێت هەمیشە لە سنوورەکان و دوور لە شارەکان بن، بە جۆرێک کە بە بیانووی پێداویستییە نیزامییەکان و شتی لەو بابەتە هیچ کارێک نەکرێ کە ببێتە هۆی دەستێوەردان لە کاروباری نێوخۆیی سەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستاندا.

ڕوونکردنەوەی (٢): سەرباز وەزیفەکانی دانیشتووی سەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێران دەبێ لەپێگە نیزامییەکان و سەربازخانەکانی کوردستاندا خزمەتیان پێ بکرێت.

ڕوونکردنەوەی (٣): لەو ئیدارە ناوچەییانەدا کە پەیوەندییان بە بازرگانی دەرەوە و گومرگەکان و بەرنامەدانانی درێژخایەنی ئابووری و بەڕێوەبردنی سیستەمی دراوی لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستاندا هەیە، دەبێ لە کارمەندی ناوخۆیی کەڵک وەرگیرێ.

مـــاددەی (٥): جگـــە لەوشـــتانەی لەمادەی (٤)دا باســـکراون، بەکاربردنی دەســـەڵات لە هەموو کاروبارێکی سەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردســـتانی ئێراندا بـــێ هیچ هەڵپەســـاردنێک لە ســـەڵاحییەتی ئۆرگانەکانی ئۆتۆنۆمیدا دەبێ.

ماددەی (٦): ئەنجومەنی نەتەوایەتی کوردستان بەرزترین ئۆرگانی دەسەڵاتداری نەتەوەی کورد لە لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێراندایە، ئەم ئەنجوومەنە هەر دوو ســـاڵ لە ڕێگەی هەڵبژاردنێکی ئازاد، ڕاستەوخۆ، نهێنی و گشـــتی هەموو دانیشتوانی کوردستانی ئێرانەوە هەڵدەبژێرێ و پێک دێ.

ڕوونکردنـــەوەی (١): هەر پەنجـــا هەزار کەس لە دانیشـــتوانی سەرزەمینیکوردســـتانی ئێران نوێنەرێک بۆ ئەنجوومەنی نەتەوایەتی کوردستان هەڵدەبژێرن.

ماددەی (٧): ئەنجوومەنی نەتەوایەتی کوردســـتان هەموو ڕێ و شوێنێکی پەیوەندیدار بە پێڕەوی نێوخۆی و هەروەها بە هەڵبژاردنی ئەنجوومەنەکانی شار و دێ وە دادەنێ و پەسەند دەکات.

مـــاددەی (٨): ئەنجوومەنـــی نەتەوایەتـــی کوردســـتان بـــە لەبەرچاوگرتنی قانوونە گشـــتییەکانی وڵات هەموو قانوون و ڕێ و شـــوێنێکی بەکاربراو لە دەزگاکانی ئۆتۆنۆمیدا و هەروەها بوودجەی تایبەتی لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستان پەسند دەکات.

مـــاددەی (٩): ئەنجوومەنی نەتەوایەتی کوردســـتان حکومەتی ئۆتۆنۆمی کوردســـتان بۆ بەڕێوەبردنی هەموو کاروباری سیاســـی، ئابووری، فەرهەنگی و ئینتیزامی لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستان هەڵدەبژێرێ.

مـــاددەی (١٠): حكومەتی ئۆتۆنۆمی كوردســـتان لـــە بەرامبەر ئەنجوومەنی نەتەوایەتی كوردستاندا بەرپرسیارێتی هاوبەشی دەبێ، و هەركام لـــە بە ئەندامانی حكومەتی ئۆتۆنۆمیش بەتەنیا بەرامبەر بە ئەنجوومەنی نەتەوایەتی كوردستان بەرپرس دەبن.

مـــاددەی (١١): ئەنجوومەنـــی نەتەوایەتی كوردســـتان ماف و ئەركی سەرشـــانیانە كە هەولومەرجی تێكۆشانی ئازاد و دیموكراتی ژیانـــی كۆمەڵایەتی لە بوارەكانی ئازادی حیزبەكان و كۆبوونەوەكان و چاپەمەنـــی و بیـــروڕا دەربڕین و قەڵەم و بیروبـــاوەڕ و مەزهەب و ئەنجوومەنـــە دیموكراتیـــەكان و هەقـــی مانگرتـــن لـــە هەموو سەرزەمینیكوردستاندا پێك بێنێ و بە وردی چاودێری بەڕێوەچوونی ڕێ و شوێنەكانی لەلایەن هێزی تەنفیزییەوە بكات.

ماددەی (١٢): بوودجەی كوردستانی ئۆتۆنۆمی بەهۆی حكومەتی ئۆتۆنۆمی كوردستانەوە ڕێك دەخرێ و بە ئەنجوومەنی نەتەوایەتی كوردستان پیشنیار دەكرێ و پاش پەسەندكردن بەڕێوە دەبرێ.

ماددەی (١٣): سەرچاوەكانی دابینكردنی بوودجەی كوردستانی ئۆتۆنۆمی بریتین لە:-

م- ماڵیات و باخ و داهاتە ناوچەییەكانی دیكە.

ب- بەشـــێك لە بوودجەی گشـــتی وڵات كە لەلایەن حكومەتی ناوەندییەوە دەدرێ بە حكومەتی ئۆتۆنۆمی كوردستان.

مـــاددەی (١٤): بەرنامەدانـــان بـــۆ هەوڵـــدان بۆ پێگەیشـــتنی ئابووری لەســـەر زەوینی كوردســـتاندا بـــۆ قەرەبووكردنەوەی ئەو دواكەوتوییە كـــە بەهـــۆی زۆرداری نەتەوایەتییەوە دروســـتبووە. واتە پێكهێنانی پیشەســـازی نەتەوایەتی، پەرەپێدانی كشـــتوكاڵ و

ئاژەڵداری، پێشخســـتنی کاروباری ئاوەدانکردنەوە و خۆشگوزەرانی و خزمەتەگشـــتییەکان بە جۆرێک کە ژیانی کۆمەڵانی زەحمەتکێشی گەلی کورد گۆڕانی بەســـەردا بێ، جگە لەو شـــتانەی کە لە بەندی (د)ی ماددەی (٤)دا باس کران، بەشـــێک لە ئەرکەکانی حکومەتی ئۆتۆنۆمی کوردستانە.

ڕوونکردنـــەوەی مـــاددەی (١٤): پـــاش دەرکردنـــی بوودجەی کاروبـــاری دەوڵەتـــی ناوەندی لـــە داهاتە گشـــتییەکان بوودجەی پەرەپێدانـــی ئابـــووری و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگـــی بەپێی ڕادەی دانیشـــتوان لە نێوناوچە جۆربەجۆرەکانـــی وڵاتدا دابەش دەکرێت، پێوانەی دابەشـــکردنی ئـــەم بوودجەیە بە جۆرێـــک دەبێت کە بۆ قەرەبووکردنەوەی ئەو پاشکەوتووییە ئابوورییە کە بەهۆی زۆرداری نەتەوایەتییەوە دروســـتبووە. بەشی دانیشتوانی ئەم ناوچانە و یەک لەوانە کودســـتانی ئۆتۆنۆم بەپێی پلە پاشکەوتووییەکەیان زیاتر لە داهاتی نێوەنجی سەرانسەری وڵات بێ.

ماددەی (١٥): زمانی کوردی لە هەموو ئیدارەکانی لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردســـتان، چ ئیدارەکانـــی ئۆرگانە ئۆتۆنۆمییەکان و چ ئیدارەکانی دیکە، زمانێکی ڕەســـمییە، لەگەڵ دووپاتکردنەوەی ئەو خاڵە کە زمانی فارســـی هەروەک جاران زمانی ڕەسمی سەرانسەری ئێرانە بە کوردستانیشەوە.

ماددەی (١٦): لە لەســـەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێراندا، فێرکـــردن لە هەموو پلەکاندا بە ســـەرەتایی و نێوەنجی و بەرزەوە بـــە زمانی کوردی دەبێـــت، بەڵام خوێندنی زمانـــی کوردیش پاش تەواوبوونی ســـاڵی چوارەمی ســـەرەتایی لە هەموو قوتابخانەکانی

سەرزەمینیکوردستانی ئێراندا بە زۆری (اجباری) دەبێ.

ڕوونکردنـــەوەی (١): کەمایەتییە نەتەوەییەکان لەســـەر زەوینی ئۆتۆنۆمـــی کوردســـتانی ئێراندا هەقیان هەیـــە فەرهەنگ و داب و نەریتـــی خۆیان بپارێزن و برەوی پـــێ بدەن و لە قوتابخانەکاندا بە زمانی زگماکی دەرس بخوێنن.

مـــاددەی (١٧): پێکهێنانی دامودەزگا و ناوەندەکانی فێرکردن و فەرهەنگ و بەرنامەدانان بۆ تێکۆشـــانی ئەو دامودەزگا و ناوەندانە لە لەســـەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێراندا لە هەموو پلەکانی سەرەتایی و نێوەنجی و بەرزدا بەشێک لە دەسەڵاتەکانی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێرانە.

ڕوونکردنەوەی (١): ناوەندی ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی لەســـەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستان لەژێر چاودێری حکومەتی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێراندا بەڕێوە دەبرێ.

ماددەی (١٨): پاراســـتنی ئەمنییەتی نێوخـــۆ و کاروباری نەزم ڕاگرتن لە لەســـەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردســـتانی ئێراندا، لە شار و دێ، بەهۆی هێزەکانی پێشمەرگەوە کە بە ڕەسمی لەلایەن حکومەتی ئۆتۆنۆمی کوردستان دادەمەزرێن، دابین دەکرێ.

ماددەی (١٩): بەرپرســـانی نەزم و پاراســـتنی شـــار و دێ لە لەســـەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێراندا ڕاســـتەوخۆ لەلایەن حکومەتی ئۆتۆنۆمی کوردســـتانەوە دیاری دەکرێن و بەرامبەر بەو بەرپرس دەبن.

مـــاددەی (٢٠): هەموو ســـاڵێک ژمارەیەک خوێنـــدکار لەلایەن حکومەتی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێرانەوە بۆ دابینکردنی پێداویستی

هێــزە دیفاعییەکانــی ســەرزەمینیئۆتۆنۆم بۆ خوێنــدن دەنێرێتە قوتابخانــە نیزامییــەکان، ڕێکخــراوە پەیوەندیدارەکانی حکومەتی ناوەندی لەسەریانە هەموو پێداویستییەکانی فێرکردن و پەروەردەی ئەو خوێندکارانە پێک بێنن و پێداویستییەکانی چەکدارکردنی هێزە ئنتیزامییەکانی نێوخۆی کوردستان بە شێوەیەکی ماقووڵ و گونجاو دابین بکەن.

ماددەی (٢١): دەســەڵاتی قەزایی لە لەســەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردســتاندا، جیا لە هێزەکانی دیکە، بەهۆی دادگای سەربەخۆوە بەکار دەبرێ.

ماددەی (٢٢): دادگاکانی لەســەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێــران لە مەســەلە عورفییەکانــدا بەپێی قانوونــە عورفییەکانی سەرانســەری وڵات و ئــەو قانوونانــەی کە لەلایــەن ئەنجوومەنی نەتەوایەتی کوردستانی ئۆتۆنۆمەوە پەسەند کراون و لە چوارچێوەی ســەڵاحییەتەکانی ئــەو ئەنجوومەنانەدا دانراون و لەگەڵ ئەســڵە پەیڕەوی کراوە حقوقییــەکان و بەیاننامەی جیهانی مافی مرۆڤ و پەیماننامەی جیهانی حقوقی مەدەنی ڕێک دەکەون. حوکم دەدەن و لەو مەسەلانەشــدا کە پەیوەندییان بە (احوال شخ×یە — کاروباری کەســێتی)یەوە هەیە، بەپێی قانوونــە مەزهەبییەکانی هەردوولای کێشەکە دەجووڵێنەوە.

مــاددەی (٢٣): لقێکــی دیوانی بەرزی وڵات لە لەســەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردســتانی ئێراندا جێگیر دەبێ و داوای پێڕاگەیشتنەوە لە حوکمی دادگاکانی لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی کوردستانی ئێران لەم لقەدا لێی دەکوڵرێتەوە.

ڕوونکردنەوە: دادپرسـین لە دادگاکانی لەسەرزەمینی ئۆتۆنۆمی ئێراندا بە هەردوو زمانی کوردی و فارسی جێبەجێ دەکرێ.

مـاددەی (٢٤): بۆ بەهێزکردنـی یەکێتی گەلانـی ئێران جگە لەوە کـە دانیشـتوانی سەرزەمینیکوردسـتان وەک بەشـەکانی دیکەی ئێـران نوێنەرانی خۆیان دەنێرنە ئەنجوومەنی نیشـتمانی، ژمارەیەکی دیاریکراو کە لەگەڵ دانیشتوانی کوردستان ڕێک بکەوێ لە ئۆرگانەکانـی حکومەتی ناوەندیدا و لـە ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەتخانەکان بەشدار بن.

مـاددەی (٢٥): بۆ دەسـتەبەرکردنی بنەڕەتەکانی ئۆتۆنۆمی و پاراسـتنی مافەکانی هەموو گەلانی ئێران (شـورای بەرزی گەلانی ئێران) لە ناوەندی وڵات پێک دێ و هەر کام لە گەلانی ئێران سـێ نوێنەر دەنێرنە (شورای بەرزی گەلانی ئێران).

ڕوونکردنەوە: سـێ کـەس نوێنەری لەسـەرزەمینی ئۆتۆنۆمی ئێران، لەلایەن ئەنجوومەنی نەتەوایەتی کوردسـتانەوە دەستنیشان دەکرێن.

ماددەی (٢٦): هەموو قانوونە پەسـەندکراوەکان لە ئەنجوومەنی نیشـتمانی ئێراندا، ئەگەر پەیوەندییان بـە پەیوەندی و مافەکانی ئێرانەوە هەبێ، دەبێ لە (شورای بەرزی گەلانی ئێران)دا بێتە گۆڕێ و پەسند بکرێن. *

دەستەی نوێنەرایەتی گەلی کورد

١٣٥٨/١٠/٤

*لە کتێبی (کوردستانی ئێران- لێکۆڵینەوەیەکی مێژوویی لە جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەیی گەلی کورد-) ل٤٦٤-٤٦٧. د. یاسین سەردەشتی، وەرگێڕاوە.

پەیامی ئیمام خومەینی بۆ گەلی کورد

بەناوی خودای مەزن و دلۆڤان

سـلاو لە خوشـکان و برایانی کورد کە بە وەفاداری خۆیان بۆ ئیسلام و کۆماری ئیسلامی ڕێگەیان لە پیلانی خائینەکانی ولات گرت، هەوڵەکان بە جۆرێک بوون کە چاوەڕوان لە برایان و خوشکانی کورد دەکرا کە هیچ کاتێک خۆ لە ئیسلام و ئێران جیا نەکەنەوە و ئەوەشی بەدخواهان دەیاندەنە پاڵ، شـتێکی جگە لـە پیلان و ئاژاوەگێڕی نییە، ئێستاکە من ئەوەی پێویسـتە لە ئێوەی خوشکان و برایانی کورد و هەموو برایان داواکاری دەکەم: ئێسـتا لەم دۆخە ناسکەدا میللەتەکەمان لەگەڵ تالانچییان بە سەرۆکایەتی ئەمەریکا ڕووبەڕوو بۆ بەدەسـتهێنانی مافی خۆی و گێڕانەوەی سـامانی دزراو لەلایەن محەمـەد ڕەزای پەهلەوی و دادگاییکردنی ئەم تاوانبارە ڕاپەڕیون و هەموو توێژەکانی کۆمەڵ لەم مەسەلە ژیانییەدا هاودەنگن، برایان و خوشـکانی کورد لە هەرکوێ بن پێویستە بە تەواوەتی ڕێگا لە هەر دووبەرەکییەک بگیرێ کە بەدخواهان دروستی دەکەن.

ئەمە و هەموو میللەت لەو سـتەمانەی کـە بە درێژایی حوکمی ئیسـتیبدادی و بە پێچەوانەی ئیسـلامەوە لە ئێوەی برایانی کورد کراوە ئاگادارە، بەڵام پێویسـتە بزانین کە بە تەنیا هەر ئێوە لەژێر چەوسـانەوەدا نەبـوون، بەڵکو هەموو برایانی ئێـوە، تورک، لوڕ، بلووچ، فارس، تورکمەن لەگەڵ ئێوە هاوبەش بوون، ئەوانیش بێبەش

بـــوون لەوەی ئێوە لێی بێبەش بوون، ئەگەر تەماشـــایەکی گەڕەکە هەژار و چادرنشـــینەکانی تاران بکەن دەبینن ئەوانە لە هەمووکەس بێبەشـــترن، ئەوەش دەزانـــم کە ئەوەی ئێوە لـــە حکومەتی کاتی چاوەڕوانتان کردووە نەهاتۆتە دی، بەڵام پێویستە بزانن کە برایانتان دووبارە لـــەوەدا لەگەڵتانن و حکومەتی کاتـــی بەتەواوی توانایەوە خەریکە، بەڵام گرفتەکان هێندە زۆرن و چاکســـازی پێویســـتی بە کات هەیە.

لـــە لیژنەی هەڵبژێردراو داواکارم کە بە دانوســـاندنەکانی خۆی، بـــە تەواوی نیازپاکییـــەوە، درێژە بدات. لەگەڵ کەســـایەتی ئاینی و سیاســـی و میللـــی و تەواوی توێـــژەکان پەیوەنـــدی بگرن، تا خواستەکانی ئەوان کە هی ئێمەشن بەرقەرار بێت، وە ئێوەی برایانی کورد لەگەڵ برایانی دیکەی خۆتان بە خۆشـــی و شـــادمانی بژین و دەستی بێگانە بۆ هەمیشە لە وڵاتمان ببڕێت. ئیسلامی مەزن هەموو دووبەرەکی و چەوساندنەوەیەکی ڕیسوا کردووە و بە هیچ گرووپێک تایبەتمەنـــدی نەداوە، چاکـــە و پابەندبوون بە ئیســـلامەوە تەنیا کەرامەتی ئینســـانەکانە، لە پەنای ئیسلام و کۆماری ئیسلامییەوە مافـــی بەڕێوەبردنی کاروباری ناوخۆ و هەرێمی و لابردنی هەر جۆرە ســـتەمێکی فەرهەنگی و ئابووری و سیاســـی پەیوەست بە تەواوی توێژەکانـــی میللەتە لەوانەش برایانی کـــورد، کە دەوڵەتی کۆماری ئیســـلامی پابەندبوونی خۆی بە دابینکردنی ئەمانە بە زووترین کات دەکات و یاســـا و ڕێ و شـــوێنی پێویست لەم بارەیەوە بە زووترین کات ئەنووسرێت، ئەگەر خودا حەز بکات.

لە کۆتاییدا دووبارە دیدی عولەمای ئەعلام و مەشایخە گەورەکان

و ڕۆشـــنبیران و هەمـــوو برادەرانـــی ئازیز لە سەرانســـەری ئێران ڕادەکێشـــین بۆ ئەم بارودۆخە ناسکە و ســـەنگەربەندی دوژمنانی وڵات و ئیســـلام بەرامبەر بە میللەتی ئازیـــز و هەوڵی بێ وچانیان بۆ ســـەرکوتکردنی ڕابوونی ئیسلامی و میللەتی پایە بڵند، ئایا لەم کاتەدا داواکاری ئاســـانی ئەم خزمەتـــکارە کە چەند ڕۆژێکی کەمی ژیانی ماوە و بەسەری دەبات بەجێ نییە؟

خوشـــکان و برایانی هاونیشـــتمانی لە سەرانســـەری وڵات، من دەســـتی خۆمتان بۆ درێژدەکەم، لە ئێـــوە داواکارم کە بۆ خاتری خودا و ئیســـلام و وڵاتی پەککەوتەتان هەموو هێز و توانایەکتان بۆ ڕزگاری وڵاتەکەتان بخەنە گەڕ، چەکی گەرم و ساردتان واتە قەڵەم و بڵاوکـــراوە و تفەنگتان لەیەکتری وەرگێڕن و ئاڕاســـتەی دوژمنی مرۆڤایەتی بکەن کە لە ســـەروو هەموویانـــەوە ئەمەریکایە، خودایا من وەزیفەی خۆم کە ئامۆژگاری میللەتە بەپێی توانای لاوازی خۆم ئاڕاستەی خەڵک کرد، تۆش ئەی خودای مەزن بە توانای خۆت دڵی میللەتمـــان پێکەوە گرێ بدە، هەر تۆ نزیک و وەڵامدەری، ســـڵاوی گەرمـــی من بۆ میللەتی ئازیـــز و برایانی کورد و ڕەحمەتی خودا لە هەمووان.*

روح الله الموسوی الخمینی
٢٦ ابان ٥٨-٢٦ ژی الحجه٩٩

*لە کتێبی (کوردستانی ئێران- لێکۆڵینەوەیەکی مێژوویی لە جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەی گەلی کورد)ی
د. یاسین سەردەشتی، وەرگێڕاوە.

کوردەکان، ئێران، شۆڕشی ئیسلامی
گفتوگۆیەکی نوێ لەگەڵ
«شێخ عیزەدینی حوسێنی»دا

دواندنی: عیرفان قانعی فەرد

پ: چ زەمانێک دەستت بە کاروباری سیاسی کرد؟

و: بنەماڵەکەمان نیشـــتەجێی شاری (بانە) بوون. شێخ سالّحی باوکم کەسایەتییەکی بەڕێز و لە سەییدەکانی بەرزنجە بوو، پەیوەندی لەگەڵ شێخ مەحمودی حەفیدا هەبوو و خۆشی دەویست. ئەو دەمە لەناو بنەماڵەی ئێمەدا هەستێکی نەتەوایەتی زاڵ بوو، لە شاری بانە و دەوروبەریشیدا خەڵک هەواداری ئەم بیر و هەستە بوون، ئەمەش لە چوارچێوەی حیزبایەتی و ڕێکخراوەییدا نەبوو.

دابەشـــکردن و داگیرکردنی کوردســـتان لە نێوان پێنج دەوڵەتدا و هەروەها بزافی شۆڕشـــگێڕانە لە ناوچەکانی دیکەی کوردســـتاندا دژی ئینگلیز و ڕەزاشـــا و تورکەکان هەبوون، کە ئەمانە زۆر کاریان کردبووە سەر بیروڕای خەڵک. ئەم بزافە کۆمەڵایەتی و نەتەوەییە لە بەرەوپێشـــچووندا بوو. منیش لەو ڕۆژگارەدا لاوێکی خاوەن هەستی نەتەوەیی بووم، بەڵام بەشێوەیەکی سادە و ساکار.

باوکم کە دژی حکومەتی ڕەزاشـــا بوو بە ســـتەمکار و دژی دین دەیناســـی ئەوە پتر کاری کردە سەر هەستی من. لە ساڵی ١٩٣٨ دا کاتێک کە فەقێ بووم بۆ درێژەدان بە خوێندن ڕۆشـــتمە یەکێک

له گوندەکانی سەردەشـــت. لەو ناوچەیەشدا ڕاپەڕینێکی چەکدارانە بـــە فەرماندەیـــی کاک عومەر حەمە ســـوور هەبوو کـــە ناوەندی فەرماندەییەکەی گوندی (قەلە ڕەشە) بوو.

ئەم ڕاپەڕینە دژی ســـوپا و دەسەڵاتی ڕەزاشا بوو کە ئەوپەڕی کاری کردبوویە سەر خەڵکی ئەو ناوچەیە و زیانی زۆریان بە سوپای ڕەزاشـــا گەیاند. جارێکی دیکە هەســـتی بەرگریکردن لە گەلەکەم و ڕزگار بوون لە ستەمی حکومەت لە ناخمدا گەشەی کردەوە.

لە هاوینی ١٩٤١ دا حکومەتی ڕەزاشـــا شکستی هێنا و موژدەی نەســـیمی ئازادی و ســـەربەخۆیی لە ســـتەم لە هەموو ناوچەکانی کوردستاندا لە دڵی خەڵکیدا گزنگی دا، ئەمەش لە هەر ناوچەیەکدا بەشێوەی تایبەتی خۆی، لە شاری بانەدا هەستی خەبات و تێکۆشان گەشـــتە لووتکە. لە بەرئەوە محەمەد ڕەشـــید خانی بانەیی کە لە خەباتی دژی ڕەزاشادا هەڵهاتبوو بۆ ناوچەی (شلێر) گەڕایەوە بانە ســـەربازگەکەی گرت و چەکی کردن و فەرمانڕەوایی شارەکەی گرتە دەست خۆی.

ئەو ڕێگر بوو لەوەی کە کەســـێک ســـتەم لە کەسێکی تر بکات. سەربازەکانی حکومەت ناوچەکەیان بەجێ هێشت و محەمەد ڕەشید خـــان بۆ گرتنی ســـەقز بەڕێ کـــەوت، بەڵام خەڵکـــی ئەوناوە لە هەڵسوکەوتی محەمەد ڕەشید خان ناڕازی بوون. هەستی ئازادیخوازی و تێکۆشـــانی خەڵک لە ناوچەکانی کورستاندا گەشتە لووتکە و بیر و ئەندێشەیان گەشە و نەشئەی تەواوی کرد.

ساڵی ١٩٤٢ هاتمە ناوچەی موکریان. چالاکی سیاسی و نەتەوایەتی لـــەو ناوچەیەدا بەربڵاوتر بوو. خەڵکی ئەوێ لەڕووی خوێندەورای و

زانســـتەوە لە پێشـــتر بوون. زۆر لە بنەماڵە گەورەکانی کوردستان بەر لە شکســـتی حکومەتی ڕەزا شـــا دژی ڕژێمـــی حاکم دەدوان. ڕۆشنبیرانی مەهاباد و بۆکان لە چالاکییە سیاسی و نەتەوەییەکاندا باڵادەستبوون.

لـــەم حاڵ و هەوایەدا بوو کە کۆمەڵەی (ژ. ک) دروســـتبوو، بە فراوانی دەســـتی کرد بە چالاکی و خەڵکی لەم ڕێخکراوەدا بوون بە ئەنـــدام. هێزەکانی دەوڵەت ناوچـــەی موکریانیان چۆڵ کرد و ئازاد بوو. نە هێزەکانی هاوپەیمانان و نە ســـوپای ڕوسی لەوێ نەبوون و جێگیر نەبوون. کۆمەڵەش بە نهێنی کاری دەکرد. بیری سەربەخۆیی و ناسیۆنالیســـتی ژ. ک لەو ناوچەیەدا زۆرتر تەشـــەنەی کرد. لەو دەمـــەدا بوو کە منیش بوومە ئەندامی کۆمەڵـــەی ژ. ک و مەودای چالاکیم فراوان کرد.

لە ساڵی ١٩٥١ بوومە هەواداری حکومەتی (م×دق) و بە کردەوە پشـــتیوانیم لێ دەکرد. هەر لەو ساڵانەدا بزافی جوتیارانی ناوچەی بۆکان دەستی پێکرد، لەگەڵ زۆر مەلا و جوتیار و خەڵکی ناوچەکەدا بەشـــداریمان تێدا کرد و دەســـتمان بە تێکۆشان کرد، بەڵام پاشان ئەم بزافە تێکشکا و مەلاکانی دیکەیان لە گوندەکان دەرکرد.

ســـاڵانی ٤٦ و ٤٧ لە مەهاباد هاوکاری کۆمیتەی شۆڕشـــگێڕیم دەکرد کە باس و خواسی ئەوە دوور و درێژە و لێرەدا جێگەی نییە. لە کوردستان پەیوەندی نزیکم لەگەڵ نووسەران و ڕۆشنبیراندا هەبوو بەتایبەتی ئەو قوتابیانەی کە لە دەرەوەی کوردستان دەیانخوێند.

پ: جەنابــت کە ئەندامی کۆمەڵە بوویت لوتف بفەرموو قســەی لەسەر بکە.

و: ساڵی ١٩٤٣ بە ناوی نهێنی (هەوێن) بوومە ئەندامی کۆمەڵە. ئامانجەکانی کۆمەڵەی ژ. ک سەربەخۆیی کوردستان و دروستکردنی دەوڵەتی کوردی بوو. کۆمەڵە ڕێکخراوێکی نەتەوەیی و کۆمەڵایەتی و ناسیۆنالیســتی بوو، هەستی ڕاستگۆیی و هاوکاری و داوێن پاکی بەسەر هەموو جەستەیدا زاڵ بوو.

ڕێکخــراوی ژ. ک لە پارچەکانی دیکەی کوردستانیشــدا چالاکی دەنواند. لەوانە لقێکی چالاکی لە شاری سلێمانیدا کردەوە و مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد بەرپرسی بوو.

کۆمەڵە لەگەڵ حیزبی هیوادا هــاوکاری و پەیوەندییەکی چاکی هەبوو. لە کوردستانی باکووریش قازی مەلا عەبدولوەهاب بەرپرسی بوو. ڕابەڕانی ژ. ک کەســانێکی خوێندەوار و ڕۆشــنبیر بوون، ئەو وتارانــەی کە بە زمانی کــوردی لە ئۆرگانەکەیدا بــڵاو دەکرایەوە هۆشیاری پتری دەبەخشی بە توێژەکانی خەڵک.

ژ. ک بۆ هەڵبژاردن و وەرگرتنی ئەندام زۆر وریا و بەرپرســانە مامەڵەی دەکرد. کەســەکانی تاقی دەکــردەوە تا بە تەواوی دڵنیا نەبوایە نەدەبووە ئەندام.

ســاڵگارێک بوو کە حکومەتی ڕەزاشــا لە کوردســتانی ئێراندا پۆشــینی جلوبەرگی کوردی و برەوپێدانی کولتــور و خوێندنی بە زمانی دایک قەدەغە کردبوو، زیان و فشار و خەفەقان لە کوردستان و هەروەها سەرتاسەری ئیرانداناڵەی دەهات.

لەگەڵ ئەوەشـــدا کە لە دوای مانگی خەرمانانی ١٩٤١ کارمەندە ناکوردەکانی دەوڵەت و هەروەها هێزەکانی حکومەت موکریانیان چۆڵ کردبوو، بەڵام کۆمەڵەی ژ. ک هەر بە نهێنی کاری دەکرد. هێزەکانی ڕوسیا و بەریتانیا زۆر هەوڵیان دا کە سەرانی ئەم ڕێکخراوە بناسن، بەڵام سەرکەوتوو نەبوون، یەکێک لە دەستپێشخەرییەکانی کۆمەڵەی ژ.ک کە لە ئاڕاستەکردنیدا ســـەرکەوتوو بوو، خەباتکردن بوو دژی خەفەقان و کۆنەپەرستی.

کۆمەڵــــە توانی بە بڵاوکردنەوەی (نیشـــتمان) کە ئۆرگانی بوو هەروەها چاپکردنی ڕۆژژمێری کوردی و پەیام و هۆنراوەکانی (دیاری مەلای کۆیە) لە زیندوکردنەوەی زمان و ئەدەبیاتی کوردیدا ڕۆڵێکی گەورەی بینی. شاعیرانی وەکو هەژار و هێمن و خاڵە مین و حەقیقی و... گەشەیان کرد و چالاکتر بوون.

پ: پەیوەندیت لەگەڵ قازی محەمەد_دا هەبووە؟

و: لەگەڵ قازی محەمەد — یادی بەخێر — پەیوەندی شەخســـیم نەبوو، بەڵام دەمێک بوو پێشـــەوام دەناســـی. بەر لە دروستبوونی کۆمەڵــــە و فراوانبوونی بزافـــی ئازادیخوازی گەلی کـــورد (قازی) کەسایەتییەکی بەناوێ بوو.

بنەماڵەی قازی هەموویان کەسانی ڕۆشنبیر و زانستپەروەر بوون، بەتایبەتی کەسایەتییەکی وەکو (سیف القچات) و (شێخ ئەحمەدی ســـرێل ئاوا) و ئەوانەی کە چوونە تاران و تەورێز، وەکو محەمەدی قازی وەرگێڕ و نووســـەری بەناوبانگ، (قـــازی محەمەد) و (×در الاسلام)یش لەگەورەییدا پیاوی پیاوانە بوون.

خوایار قازی محەمەد ســێ جۆر هەڵکەوتویــی تایبەتی هەبوو. یەکەم ئەوە بۆخۆی کەسایەتییەکی هێژا و زانا و مەلایەکی پایەبەرز و جەماوەری بوو. دووەم لە دەوڵەمەند و هێژاکانی ناوچەکە بوو کە گرفتی خەڵکیان چارەســەر دەکرد و خزمەتگوزاریان بوون. سێیەم ئەو لە سەرمایەداری و دەوڵەمەندیدا بەناوبانگ بوو، دەستبڵاوییەکی مەردانەی تایبەتی هەبوو، دەوڵەتیش ڕێزی لێ دەگرتن.

پ: ئامانجــی لەو کۆمارە چــی بوو؟ جیابوونــەوە لە ئێران یا سەربەخۆیی ژێر دەسەلاتی حکومەتی ناوەندە؟

و: قــازی پەیوەندی لەگەڵ ئەو بزوتنەوانەدا هەبوو کە پێشــتر لە پارچەکانی دیکەی کوردســتاندا ســەریانهەڵدا بوو. ئەو تەنیا لە دەورانی کۆمەڵەی ژ. ک دا دەستی نەکردبوو بە خەباتکردن، بەڵکو ســاڵانێک بوو پەیوەندی بە خەبات و بزوتنــەوە ئازادیخوازەکانەوە هەبوو کە لە تورکیا و عێراق و شــوێنەکانی دیکە سەریانهەڵدا بوو. ئەو دەمەی کە لە مەهاباد بووم لە کۆڕی قســەکردن و خوتبەکانی قازی محەمەددا بەشداریم دەکرد.

کاتێک کە قوتابییەکی زانســتە دینییــەکان کۆتایی بە خوێندن هێنــا، لە مزگەوتی بازاڕی مەهابادا بــەو بۆنەیەوە کۆبوونەوەیەک کرا، قازی لەو کۆبوونەوەیەدا بەشداری کرد و وتاری خوێندەوە ئەو لەوێدا فەرمووی ئێمە دوو ئەرکی گەورەمان لەسەر شانە:

یەکەم: ئەرکی دینی و ئیسلامی کە پێویستە بە جوانترین شێوە برەویان پێ بدەین و درێژەی پێ بدەن.

دووەم: ئەرکــی نەتەوایەتــی کە دەبێت بە نــاوی یەک گەلەوە

پشتیوانی لە مافەکانمان بکەین، بۆ بەدەستهێنانی ئەم ئامانجانەش لەســـەرمان پێویستە کە یەکێتی و تەبایی تەواومان هەبێت. ئەو لە کۆبوونەوەکانـــی وتار خوێندنەوەدا کە هەم لە گۆڕەپانی چوارچرای شاری مەهاباد و هەم لە مزگەوتی عەباس ئاغادا بەڕێوە دەچوو، ئاوای دەگوت: وڵاتی جوگرافی گەلی کورد، دوای جەنگی جیهانی یەکەم لە نێوان چەند وڵاتێکدا دابەشکرا، ئێمە لەم وڵاتانەدا کەوتووینەتە ژێر ستەمی زۆر و سووکایەتی و کوشتن و بڕینەوە.

گەلی کورد پێویستە بۆ سەربەخۆیی خۆی لە هەموو جۆرە ستەم و ڕەگەزپەرســـتییەک لە هەموو هەلێکی گونجاودا سوود وەربگرێ. گەلەکەمان ئەمڕۆ هۆشیارە و لە حاڵی گەشە کردن و پێشکەوتندایە. من بەرگری لە مافە پێشێلکراوەکانی دەکەم.

ئەمـــە ناوەڕۆکی وتارەکانی خوایار قازی محەمەد بوو. بەداخەوە ئەو زەمانە تۆمارکردن و ئارشیف زۆر لاواز بوو. هەر بەم هۆیەشەوە کە نووســـینەکانی قازی محەمەد وەیا کۆماری کوردستان کەمتر لە بەردەســـتی خەڵکدایە. ئەو (قازی محەمەد) کوردســـتانی بە یەک پارچەی جوگرافیایی دەناسی.

بـــەڵام ئەوەی کە ئامانجی کۆمار جیابوونەوە بێ لە ئێران یاخود ســـەربەخۆیی پەیوەند بە ناوەند، لەو کاتەدا هیچ یەکێک لەوانە لە ئـــارادا نەبوو. ماوەی چوار ســـاڵ بوو کە ئۆتۆنۆمـــی لە مەهاباد و ناوچەی موکریاندا دروستبوو بوو.

هەروەکو ئاماژەشـــمان پێکـــرد هێزەکانی حکومەتـــی ناوەندی لەوێ دەرچوو بوون. لە ناوچەکانی دیکەی کوردســـتانەوە نوێنەران هاتبوونە مەهاباد و دەســـتەیەکیان بەناوی (دەســـتی سەرۆکایەتی

میللی) پێکهێنا بوو کە خودی قازی محەمەد سەرپەرشتی دەکرد.
لــە هاوینـــی ١٩٤٦ دا کــە قازی محەمەد ڕۆشـــت بـــۆ تاران. داخوازییەکانی خۆی کە بریتی بوون لە مافی ئۆتۆنۆمی و لە حەوت ماددە پێکهاتبوو دابوویە دەوڵەتی (قوام السلگنە) ئەم بەڵگەیەش تا ئێســـتە هەرماوە. ئەم بەڵگەنامەیە لە دیدارێکی ڕۆژنامەیی قازی محەمەد خرابوویە ڕوو کە پێشـــتر لە ڕۆژنامەدا چاپیان کردبوو. لە ڕۆژنامەی (شهباز) ڕێکەوتی بەفرانباری ١٩٤٥ چاپ کرا. قازی کاتی دیتنی (پیشەوەری)ش باسی ئەم داخوازیانەی کردبوو.
لەو پێشـــنیارەدا هاتووە کە (گەلی کورد لــە ناوخۆی ئێراندا بۆ بەڕێوەبردنی کاروبـــاری ناوچەکەی ئۆتۆنۆم و ئازاد دەبێت و لە ســـنووری دەوڵەتی ئێراندا مافی ئۆتۆنۆمی بە دەست دێنێ، زمانی کوردی لە قوتابخانـــەکان و فەرمانگەکاندا فەرمی بێت، کارمەندانی دەوڵەتی لە خەڵکی هەرێمەکە بن...
کاتێکیش ڕووســـەکان لە باکووری ئێران بانگیان کرد و پێشەوا لێیـــان نائومێد بوو، هەوڵیدا بەلای کەمـــەوە مافەکانی گەلی کورد لەلایەن دەوڵەتەوە دابین بکات.

پ: گوایە ئێوە فەقێی وەزیری دادی کۆماری کوردستان (حاجی مەلا حسێنی مەجدی) بوون، ڕوانگەی ئەو حکومەتە چۆن بوو؟
و: بەڵـــێ. من لە ڕۆژی ١٤ ی خاکەلێوەی ١٩٤٦ هاتمە مەهاباد کە حکومەتی کۆماری کوردســـتان لــە لوتکەی چالاکی خۆیدا بوو، نزیکەی شـــەش مانگ لە مزگەوتی بازاڕ لە خزمەتی مامۆستا حاجی مەلا حســـێن مەجدیدا درێژەم بە خوێندن دا. لەوێ کتێبی (شـــرح

مواقف) م خوێند. مامۆســـتا کەسێکی زانا و دووربین بوو، ئەوەندە دڵنیا بوو لە دامەزراندنی حکومەت، زۆر کەسیش هاوڕای ئەو بوون، بەتایبەتی کاتێک کە ڕووسەکان لە ئێران پاشەکشەیان کرد.

بەداخەوە لەو کاتـــەدا ڕاگەیاندن دژی حکومەت لەلایەن خەڵکی گومان لێکراوەوە پەرەی ســـەند. هەر لەبـــەر ئەوەش بوو کە قازی محەمەد هەوڵی ئەوەی دەدا کە لەگەڵ حکومەتی ناوەندیدا ســـازش بـــکات و پێک بێ، تاکو بەلای کەمەوە مافـــە نەتەوەییەکانی گەلی کورد لە ڕێگەی ئاشـــتی و دیالۆگەوە بەشـــێوەیەک لە شـــێوەکان چارەســـەر بکات. هەڵهاتنـــی هێزەکانی حکومەتـــی ناوەندی دوای شکســـتی ڕەزاشـــا، گۆڕانکارییەکی زۆری لە هەناوی خەڵک و باری مەهاباد و ناوچەکە دروستکرد.

لە زەمانی حکومەتدا ئاڵای کوردســـتان هەڵکـــرا و ئەنجومەنی دەوڵەت پێکهات. ڕێکخراوە کۆمەڵایەتی و میللییەکان دروستبوون و لە قوتابخانەدا زمانی کوردی خوێندرا و ئاسایشی ناوخۆ لە دەستی خەڵکدا بوو.

حکومەتی کوردستان لە بیریدا بوو ئیدارەی ناوخۆی کوردستان بە دەســـت خەڵک بێت. ئاســـتی ژیانی خەڵک و خۆشی و ئاسایش باش بوو. هەروەک لە داخوازییەکانی پێشـــەوا قازی محەمەد دا لە دیدارەکەیدا لەگەڵ (قوام السلگنه)دا گەلاڵە کرابوون.

پ: ئایا لە زەمانی شادا گیراویت؟

و: ڕۆژێ بردمیـــان بۆ ســـەربازگەی (جەڵدیان) و تا نیوەشـــەو لـــەوێ بووم، لێکۆڵینەوەیان لەگەڵ کردم، ئـــەو تاوانانەی درابوونە

پاڵــم و چەند ڕاپۆرتێکیش کە دژم نووســرابوون هەر هەموویانم بە درۆخستەوە. لە مەهاباد دەیانویست ڕاپەڕین بەرپا بکەن، ئەنجومەنی شاری مەهاباد و مەلا حسێنی مەجدی و مەلاکانی دیکە زۆر هەوڵیان دا و پشتیوانییان لە من کرد.

ژمارەیەکی زۆر مەلا و خەڵکی تر گیران، زۆرجار لە مەهاباد منیان بانگ کردووە و تەنانەت هەڕەشــەیان لێکردم کــە بەرگی مەلایەتی داماڵم. ئەنجومەنی شاری مەهاباد و گەورە پیاوان و ڕیش سپییەکانی شار بەرگرییان لە من کرد. لە زەمانی شادا لەژێر فشاردا بووم. بەڵام بەهۆی کەســایەتیم و هەبوونی لایەنگرانمەوە نەیاندەویست کە زیانم پێ بگەیەنن.

پ: دیداری شات کردووە؟

و: کاتێک شــا هاتە مەهاباد لەگەڵ چەنــد مەلایەکی تردا لەوانە مامۆستا حاجی مەلا حسێنی مەجدی چووینە دیداری. لەگەڵیدا دیدار و گفتوگۆی دوو قۆڵیم نەبوو.

پ: زەمانی شۆڕشی ئێران لەساڵی ١٩٧٨ جەنابت لە مەهاباد چ بەرپرسیارییەکت هەبوو؟

و: ئەو کاتە دەســتێکی باڵام هەبوو لە بەرەوپێشبردنی شۆڕش و دروستکردنی ڕاپەڕیندا دژی دەسەڵات. کاتێک تەرمی خوایار (عەزیز یوســفی) یان لە تارانەوە هێنایەوە مەهاباد، ڕۆژی پانزەی پوشپەڕی ١٩٧٨ بوو کە لەو ڕێوڕەسمەدا وەک مەلایەک بەشداریم کرد و بە وتار و خوێندنەوەی شــیعری کوردی شاعیران داوام لە خەڵک کرد و هانم دان بۆ خەباتکردن، بەشداربووانیش جۆش و خرۆشیان تێکەوت.

دوای بەخاکسپاردنی تەرمەکە بۆ ماوەی سێ ڕۆژ پرسە لە مەهاباد بەڕێوە چوو، ڕۆژی سـێیەمی هەڤدەی پووشپەڕ خەڵک لە شارەکانی دیکەی کوردستانەوە هاتنە مەهاباد و خۆپیشاندانێکی شکۆمەند لە گۆڕستانی شارەوە دەستی پێکرد و ئەمەش سەرەتای دەستپێکردنی خەباتی ئاشکرای خەڵک بوو دژی ڕژێمی دەسەڵاتدار.

کەسـێک بووم کە ئـەم ڕاپەڕین و بزافەم لەگـەڵ چین و توێژە جیاوازەکانـی خەڵکدا ڕابەرایەتی کرد، بەتایبەتی خوێندکارانی زانکۆ و لاوان و خەڵکی بازاڕ و ڕۆشنبیران... ئەگەر کەسێک شەهید بوایە، هەموو بەرپرسیاریەتییەکەیم لە ئەستۆ دەگرت و چالاکی زۆرم نواند، گەورەترین ڕۆڵم لە ناوچەکەدا دەبینی.

لە شـارەکانی دیکەی کوردسـتاندا وەک بۆکان، سەقز، نەغەدە ئەگەر کەسـێک شەهید بوایە، هەر کە بمزانیایە دەچووم بەدەمیەوە. هەندێک شەو درەنگانێ دەهاتن بۆ لام و منیش بۆ هەر شوێنێک بوایە دەچووم. تا ئەوەی کە پاشـان زیندانییە سیاسـییەکان ئازاد بوون، ئەندامانی حیزبە سیاسییەکان دەستیان بە چالاکی نواندن کرد و من گەورەتریـن ڕۆڵم لە مەرکەزییەت و ڕابەڕی و ڕێنوێنی کردنی خەباتدا هەبوو دژی ڕژێمی دەسەڵاتدار.

لـە خەزەڵوەری ۱۹۷۸ دا کە تـرس و لەرز هێزەکانی حکومەتی هەراسان کرد بوو، بە هاوکاری خەڵکی مەهاباد و ناوچەکە ئەنجومەنێکی کۆمەڵایەتی دروسـتبوو بۆ دەستپێکردنی ڕاپەڕینی سەرتاسەری دژی حکومەتی دەسـەڵاتدار و بەڕێوەبردنی کاروباری شـار، خەڵک منی بە بەرپرسـی ئەو ئەنجومەنە هەڵبژارد. پاشان لە شارەکانی دیکەی ئازەربایجان و کوردستان ئەنجومەن و کۆمیتەی تر دروستکران.

پ: لەنـــاو کوردەکانـــدا لە ڕووی سیاســـی و کۆمەڵایەتییەوە چ پێگەیەکت هەیە؟

و: وەک کەسایەتییەکی دینی و ڕاگەیەنەری ئیسلامی پێشکەوتوو لە کوردستاندا و لەناو چین و توێژەکانی گەلی کورددا ڕێزی زۆرم لێ دەگیرێ و جێگەی متمانە و مەرجەعیەتم. ئازادیخوازان و ڕۆشنبیران ئـــەوە دەزانن کە من دژی خورافیات و گرفتی دواکەتوویی کە لەناو خەڵکدا برەوی هەبوو، هەوڵ و کۆششی زۆرم داوە، هەمیشە شەیدای لێکۆڵینەوە بووم، کتێبی جۆارجۆرم دەخوێندەوە، هەم کتێبی دینی و هەم سیاســـی و هەم کۆمەڵایەتی و کولتـــوری، دەربارەی هەموو هـــزر و بۆچوون و بیـــروڕا و مەزهەبە جیـــاوازەکان بەدواداچوون و لێکۆڵینەوەم هەبوو، لەم ڕێگایەوە لەمەسەلەکانم دەکۆڵییەوە.

ماوەی ســـی ساڵ دەرسم وتۆتەوە لەسەر (فقه، حدیپ، تفسیر، فەلســـفە و ئەدەبیـــات) ئەوپـــەڕی هۆگری ئازادی و دیموکراســـی بووم. کەســـانێک کە من دەناسن، ئەم ڕاســـتییە دەزانن، ئەڵبەتە دوای کۆمەڵـــەی ژ. ک ڕاســـتەوخۆ لە هیچ ڕێکخراوێکی سیاســـیدا کارم نەکردووە. وەک زۆر لە ئەندامانی کۆمەڵە کە بە ســـەربەخۆیی چالاکییان دەنواند کارم دەکرد. کاتی وتاردان لە کۆڕەگشـــتییەکاندا بە پێی هەلومەرج قسەم دەکرد. بۆ نموونە کاتێک کوردەکانی عێراق واتە: هەوادارانی ژەنەڕاڵ مەلا مســـتەفای بارزانی کە ئاوارە بوون و هاتنە موکریان لە مەهاباد و هەموو شـــوێنەکانی تر یارمەتییان درا و پێشوزاییان لێکرا.

ڕۆژێک لە مزگەوتی جامیعەی مەهاباد قسەم لەبارەی کۆچکردنی

پێغەمبـــەر (S) کــرد لە مەککەوە بۆ مەدینــــە و گوتم کە خەڵکی بە گەرمی پێشـــوازییان لێ کردن و لــــە ماڵەکانی خۆیاندا جێگایان کردنەوە، پشـــتیوانییان لێکردن و ئەمەشـــیان بە ئەرکی سەرشانی خۆیان زانی.

لەمبارەوە بە دوور و درێژی قســـەم کرد و لەناوەڕۆکدا سەردەمی کۆچکردنـــی کوردەکانم بەدەورانی پێغەمبـــەری خوا (S) چوواند، کە پێویســـتە هەر وەک خەڵکـــی مەدینە یارمەتییـــان بدەین و لە ماڵەکانی خۆماندا پێشـــوازییان لێ بکەیـــن. کاتێک کە لە مزگەوت هاتینـــە دەرەوە پیاوێک بەناوی مام ســـەعید کە خەڵکی هەولێری کوردستانی عێراق و ئاشنام بوو، پیاوێکی سەنگین و میهرەبان بوو، هاتە لامەوە سوپاسی کردم و گوتی: ئەم خوتبەیە بۆ ئێمە بوو.

کاتێکیش کچی محەمەد ئەمینی معینی یادی بەخێر – خوشکی معینی – کۆچی دوایی کرد، خەڵکێکی زۆر ئامادەی بە خاکسپاردنی بوون، منیش بە زمانی کوردی تەڵقینم دادا کە ئەمەش کاریگەرییەکی گەورەی هەبـــوو، بەڵام ئەم وتارانەم لە قاڵبـــی دینی و مەزهەبیدا پێشکەش دەکرد.

چەندیـــن مەلا لە حوجرەی منـــدا خوێندنیان تەواو کردووە و لە ڕووی بیر و ئەندێشەشەوە پەروەردەکراون، زۆر لەوانە چوونە زانکۆ و ژمارەیەکیشـــیان پلەی دکتۆرایان بە دەست هێنا. هەندێکیشیان لەناو حیزبە سیاســـییەکاندا دەستیان بە تێکۆشان کرد و ئێستەش هەر چالاکی دەنوێنن. کەســـێکی وەکو مەلا ئەحمەدی شەڵماشـــی ناســـراو بە مەلا ئاوارە – یادی بەخێر – یەکێک بوو لەوانە کە لە حوجرەی مندا بوو. ئەو هەر لەســـەرەتای لاویدا هۆشیار و چالاک و

بەتوانا بوو.

لە ڕووی سیاسـی و کۆمەڵایەتییەوە وەک مرۆڤێکی ئازادیخواز و ڕۆشـنبیر ناسـراوم، هەر لەو دەمەوەی کە بـە فەقێیەتی هاتمە موکریان ئیتر زیاتر ئاشنایەتیم لەگەڵ ڕووداوە سیاسییەکاندا پەیدا کرد و خەڵکیش بە تەواوی لێم دڵنیا بوون.

با ئەوەش بڵێم کە خەڵکانێک هەبوون دژایەتییان دەکردم. پێیان دەگوتم کە وەهابیم یا بەهایی یا کۆمۆنیسـتی، ئەمەش لەبەر ئەوە بوو کـە بیروڕای من لەگەڵ بەرژەوەندی ئەواندا نەدەگونجا، چونکە ئەوان دەیانویسـت کە ئەو خەڵکەی ئێمە هـەروا بە دواکەوتوویی بمێننەوە.

لە دەورانی شۆڕشـی (ئێـران) بەدواوە هەروەکو لە پێشـەوە ئاماژەم پێکرد، دەسـتێکی باڵام لە مەسـەلەی کوردستاندا هەبوو، منیان بە سـەرۆکایەتی نوێنەرانی هەر دەسـتەیەک هەڵدەبژارد کە لەگەڵ دەوڵەتدا دەربارەی کوردستان پەیوەندی و گفتوگۆ بکات. لە پشتیوانی کردنی گەلی کورد لە کوردستاندا بەشدار بووم. نموونەی ئەمەش ئەو پێشـوازییە گەورە و شـکۆمەندانە بوون کە لە شارە جیاوازەکانی کوردسـتانەوە لێم دەکرا و ئیتـر نامەوێ لەم بارەوە زیاتر قسە بکەم.

پ: ئایـا بەر لە شـۆڕش لەگەڵ مەلا تێکۆشـەرە شـیعەکاندا پەیوەندیت هەبووە؟

و: پەیوەنـدی زۆرم هەبـوو، ئەوانەی کـە دوور خرابوونەوە بۆ مەهاباد هەموویانم دەناسی و لەگەڵیاندا پەیوەندی و دیدارم هەبوو.

لەگــەڵ یەکتردا دیدار و گفتوگۆمان دەکرد و دەهاتنە ماڵم. ڕێزمان لە یەکتر دەگرت. لە ســـەرەتای مانگی بانەمەڕی ١٩٧٧ دا هەندێک مەلا و نوێنەر لە شـــاری سنە نامەیەکیان ئاڕاستەی شا کردبوو، بۆ ئەوەی پێ بزانم ناوی منیشـــیان تێ خستبوو دژی ئاغای خومەینی و شۆڕشگێڕان. منیش وەڵامێکم نووسی و دام بە ڕۆژنامەی کەیهان. ڕۆژنامەی کەیهانیش چاپ و بڵاوی کردەوە کە لە ئارشیفی کەیهاندا مـــاوە. هەر ئەو ڕۆژە ئاغای مەکارم شـــیرازی و ئاغـــای قیرائەتی و دەســـتەیەک مـــەلا هاتنە لام، زۆر شـــاد بوون بـــە وەڵامەکەم و بـــە بەرپەرچدانەوەی ئەو ڕاگەیاندنە. پێیـــان وتم: چۆن زاتت کرد ئەم وەڵامە بنوســـیت، منیش وتم: چونکـــە هیچ پەیوەندییەکم بەو مەســـەلەوە نییە و هیچ کەسێکیش مافی ئەوەی نییە بەناوی منەوە کاری وەها ئەنجام بدات. بە ئەرکی خۆم زانی کە ئەوە بڵاو بکەمەوە تا کەس نەتوانێ خۆی بکات بە نوێنەری من و بەم شـــێوە بەرگری لە بیروڕای خۆم دەکەم.

ئاغای ســـاڵحی _ یش هەبوو کە لەسەر کتێبی (شهید جاوید: شـــەهیدی نەمر) دوور خرابوویەوە پەیوەندی باشم لەگەڵیدا هەبوو. هەردوو ئاغای جەنەتی و ئایەتوڵڵامەدەنی زۆر کات دەهاتن بۆ ماڵمان. ئایەتوڵڵاتاهیریش هەبوو کە لە ئەسفەهانەوە هاتبووە مەهاباد هاتە ســـەردانم. منیش دیدەنی ئەوم کرد و بەرماڵێکی دەستکردی کوردم پێشکەش کرد و برای بەڕێزم شێخ جەلالیش لە بانە زۆر چالاک بوو، هەردووکمان هاوکاری یەکترمان زۆر دەکرد.

ئەوکاتـــەی کە لە ڕووداوەکانی کۆماری کوردســـتاندا لە مەهاباد بووین، شـــێخ جەلال شـــیعری دەخوێندەوە و دووپارچە شیعری لە

ئۆرگانی کوردستاندا بڵاو کردەوە. من شانازی بە ژیان و تێکۆشانی خۆمەوە دەکەم. لەوانەیە لە هاوڕێیەتی هەندێ کەسدا هەندێ هەڵەم کردبێ، یاخود کەسانێکم ویستبێ و پاشان بە هەڵەکەمم زانیوە، چونکە مرۆڤ هەڵە دەکات.

پ: چ پەیوەندییەک لە نێوان تۆ و ئاغای موفتی زادەدا هەبوو؟ سەباغییان باوەڕی وا بوو کە موفتی زادە گوتوویەتی من (شەریعەتی)ی ناوچەی کوردستانم...

و: دەمێک ساڵ بوو پەیوەندیم لەگەڵ خوایار موفتی زادەدا هەبوو. ئەو پیاوێکی زانا و دانا و ڕۆشنبیر بوو، ئەو لە ڕیزی ئەو کەسانەدا بوو کە بیرکردنەوەی لە ئێمەوە نزیک بوو، هەردووکمان دەربارەی مەسەلەی نەتەوایەتی و بیرکردنەوەی دینی هاوئاهەنگ بووین. بۆ نموونە لەبارەی مەسەلە شەرعییەکان و خەبات دژی خورافیاتی مەزهەبی و دواکەوتوویی و هەروەها بەرپەرچدانەوەی تەریقەت و مەکتەبی شێخایەتی هاوڕا بووین.

لەسەردەمی حکومەتی شادا چەندین جار یەکترمان لە سنە و بۆکان و مەهاباد دیوە و باس و خواسمان لەگەڵ یەکتر کردووە. ئەو لایەنگری حکومەتێکی دینی سەر بە ڕێباز و ئەندێشەی سەیید قوتب بوو، بەڵام من بیر و ئەندێشەکانی شێخ محەمەد عەبدەم قبوڵ بوو، کتێبی (رسالە التوحید)ی ئەوم دەخوێندەوە، کتێبەکانی دیکەیم پێشنیار دەکرد بۆ خەڵک، لەم ڕووەوە جیاوازی بیروڕامان هەبوو.

لە سەردەمی شۆڕشدا هاوکاری یەکترمان دەکرد و چەندین جار دیداری یەکترمان دەکرد. بۆ نموونە لە کۆتایی مانگی ڕەشەمێی

١٩٧٧ دا لە شاری سەقز مەلاکان لە ماڵی خوایار مەلا عەبدوڵڵای محەمەدیدا کۆبووینەوە، کە موفتی زادەش یادی بەخێر بەشدار بوو. لەوێ هەمووما‌ن نامەیەکمان ئاڕاستەی دەوڵەتی (بازرگان) کرد کە جەختمان لەسەر سێ بنەما کرد.

یەکەم: حکومەتێ کە پێکدەهێنرێ بەشداری کردن و دەخالەتی زانایانی ئەهلی سوننەت لەبەرچاو بگرن.

دووەم: ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان بە فەرمی بناسرێت.

سێیەم: ئیتر باری ئابووری بە قازانجی هەژاران و زەحمەتکێشان گۆڕانێکی بەسەردا بێت.

لە سەرەتای هاوینی ١٩٧٨ یشدا لە گوندی (بوغدە کەندی) یەکترمان بینی و قسە و باسمان کرد، پێکەوە بەیاننامەیەکمان واژۆکرد و بڵاومان کردەوە.

من ڕەحمەت بۆ ئەو دەنێرم، هەرچەندە تووشی هەڵەی زۆر بوو، مەلا شیعەکان گۆڵیان لێکرد و ستەمێکی زۆریان لێکرد. چەندین ساڵ گیراو کاتێک کە زانییان لە زینداندا دەمرێت ئازادیان کرد، تا نەڵێن ئەو لە زینداندا کوژرا و بە شەهید بدرێتە قەلە□م. لەبارەی ئەم قسەیەی سەباغییانەوە کە گوایە گوتوویەتی (شەریعەتی) کوردستانم، گومانم لەم قسەیە هەیە. ئەڵبەتە ئەهلی سوننەت بوو زۆریش دەمارگیر بوو، بەڵام موفتی زادەش وەک زۆر لە ڕۆشنبیران کە دەیانگوت: بە خۆیدا چووەوە و دژی خورافات خەباتی کرد، زانای خوایار مەلا هادی لە بۆکان و زۆری تر لە ڕۆشنبیرانی هزر و ئەندێشە لێیەوە نزیک بوون.

پ: ئێوە بە ڕابــەری مەزهەبی ناودەبەن، بە بڕوای خۆتان ئێوە ڕابەر بوون؟

و: ڕابــەر بــەم واتایــەی کە لەلایــەن حیزبێکی سیاســییەوە هەڵبژێرریَ و لە هەموو کارێکدا بڕیار بە دەســت بیَ، ئەوە نەخێر، بەم شــێوە نەبووە، بەڵام وەک کەسێکی ڕۆحانی کە سەر باشقەی ڕووداوە سیاسی و دینییەکانی خەڵک بێت و جێگەی دڵنیایی بێت و پشتیوانی لیَ بکەن، چ لە خۆپیشاندانەکان و کۆبوونەوە گشتییەکان و چ لەبارەی نوێنەرایەتی شــارە جیاوازە کوردنشــینەکان و حیزبە سیاسییەکان بیَ، ئەوە بەڵیَ پایەیەکی وەهام هەبوو. ڕووداوەکە یەک ڕووداوی مەعنەوی کۆمەڵایەتی بوو، ساڵانێک بۆ خەڵکی کوردستان و ناوچەکە ناسراو و چالاک بووم و هەم.

پ: لە ڕووداوی شۆڕشدا بەرنامە و ئامانجی ئێوە چی بوو؟

و: لەناوبردنــی ڕژێمــی دیکتاتۆری ســەڵتەنەتی و دامەزراندنی حکومەتێکی ئازاد و دیموکراســی کە دادپــەروەری کۆمەڵایەتی لە ئێراندا بێنێتەدی. دوای ســەرنگومکردنی شــا، بەرنامە و ئامانجی سەرەکی ئێمە هەر ئەو نوسراوانە و بڕیارنامانە و بەڵگەنامانە بوون کە لــە قۆناغە جیاوازەکاندا بەشــێوەی داخوازییەکانی گەلی کورد داومانەتە دەست نوێنەرەکانی حکومەت.

کە ئەم بەڵگە نامانەش لە ئەرشیفەکاندا ماون. تاوەکو ئەوەندەی لە بیرم مابیَ ٧ تا ٨ خاڵمان داوەتە دەست نوێنەرەکانی حکومەت. گرنگترینیــان هەمان گەلاڵــەی ٢٦ ماددەیی دەســتەی نوێنەرانی

کوردســـتانە. بۆ نموونە ئێمە دەمانویســـت کە مافە نەتەوەییەکانی گەلی کورد بە فەرمی بناســـرێ و لە دەستووردا بنووسرێت. ناوچە کوردنشـــینەکان کە لە نێوان چوار پارێزگادا (ئازەربایجان، ئیلام، کرماشان، ســـنە) دابەش بووە، بەشـــێوەی یەکەیەکی جوگرافی و لەژێر چاودێـــری ئەنجومەنی نەتەوەیی کوردســـتاندا ببرێ بەڕێوە. زمانی کوردی وەک زمانێکی فەرمی لە قوتابخانەکان و فەرمانگەکان و دام و دەزگاکانی کوردســـتاندا بخوێنرێت و پێی بنووســـرێت و لە یاســـادا جێگەی بکرێتەوە و ببێتە فەرمی. نوێنەرانی گەلی کورد لە بەڕێوەبردنی کاروباری دەوڵەتی ناوەندیدا بەشدار و هاوبەش بن.

زێرەڤانی ناوخۆ و ئاســـایش خودی کوردەکان بەڕ□ێوەی بەرن. لە بودجەی گشـــتی دەوڵەت بەشـــێک بۆ کوردستان دیاری بکرێ و ئابووری کوردســـتان کە بەهۆی ستەمی نەتەوایەتییەوە دواکەوتووە قەرەبوو بکرێتەوە و هەروەها ئـــازادی چاپەمەنی، کۆ بوونەوەکان، حیزبـــەکان و مەزهەبـــەکان و هـــزر لە سەرانســـەری ئێراندا دابین بکرێ.

مەســـەلەیەکی تر ئەوە بوو کە سوننییەکانیش وەک شیعەکان لە حکومەتی ناوەندیدا بەشدار و دەست بەکاربن. زانایان و بیرمەندان و ڕۆشنبیرانی کوردستان سەربەخۆ لە پلاندا بەشدار بن. باری ئابووی و کۆمەڵایەتی کوردســـتان بەرەو باش بچێت و کولتور و ئەدەبیاتی کوردی پێشکەوێت.

بەڵام بەڕاســـتی گەلی کورد وڵاتی خۆی بە داگیرکراو دەزانێ کە لە نێوان چەند وڵاتێکدا دابەش کراوە و خۆی بە یەک گەل دەزانێت. هەروەک ئامانجەکەی کۆمەڵەی ژ. ک کە لە ماوەیەکی درێژدا زەمینە

بـــۆ پێکهێنانی دەوڵەتێکـــی کوردی ئامادە بـــکات و مافی چارەی خۆنووســـینی خۆی دیاری بکات کە ئەمەش مافێکی مرۆیی و ڕەوای خۆیەتی. لە هەلومەرجەکاندا کە دێنە پێشەوە بەشێوەی جۆراوجۆر درێژە بە خەبات بدات بۆ گەشتن بەم ستراتیژە. هەروەک ئێستە لە چوارچێوەی فیدڕاڵیزم درێژە بە خەبات دەدەین. هێزە کوردییەکان خەباتیان بۆ ئازادی و دیموکراسی کردووە.

پ: بۆ لە جێی سەربەخۆیی، پتر سوود لە ئۆتۆنۆمی وەردەگریت و حەساسییەتی دەوڵەتی ناوەندیت وروژاندووە؟

و: پێویستە ئەم کێشـــەیە ڕوون بکەمەوە. هیچ کاتێک دەوڵەت نەیدەویست دەربارەی کێشەی نەتەوەیی لەگەڵ گەلی کورددا ئامادە بێت و لێکۆڵینەوە لەسەر خواستەکانمان بکات و بیخاتە دەستمان. نە پێش لە شـــەڕی ســێ مانگەی کوردســـتان و نە کاتێکیش کە دەســـتەی نوێنەرانی خەڵکـــی کورد بە فەرمی کەوتـــە دیالۆگەوە. نوێنەرانی دەوڵەت بە هیچ شـــێوەیەک ئامادە نەبوون کە لەم بارەوە بـــە جددی گفتوگۆ و دیالۆگ بکەن. ســـەرگەرمی کات بەفیڕۆدان و دروســـتکردنی ناکۆکی و پشـــێوی نانەوە بوون. تەنانەت دەوڵەت ئامادە نەبوو ئەو ســـەربەخۆییە کە خۆی پێشنیاری کردبوو بیکاتە پڕۆســـە، بەڵام ئەگەر دەربارەی دەورانی حکومەتەکانی پێشـــویش قسە بکەین. دەبینین هەم لە سەردەمی ڕەزاشا و هەم محەمەد ڕەزا شـــادا بوونە هۆی ســـتەمی جۆراوجۆر و کوشتن و بڕین دژی گەلی کورد لە کوردستاندا. سەرانی حکومەتی نوێش توندتر درێژەیان بەم پڕۆســـەیەدا. لەکاتێکدا کە دەوڵەت لەکاتی دیالۆگدا بڕیاری لەسەر

هیچ یەکێک لە مادەکانی ئۆتۆنۆمی نەدا، لە دواقۆناغدا کلێشەیەکیان بەناوی سەربەخۆیی هێنا کە ئێمە پێی ڕازی نەبووین و ڕۆژی دواتر کاک دکتۆر قاسملۆیش لە وتارێکیدا لە مەهاباد بەتوندی ئەوەی ڕەت کردەوە و گوتی: ئێمە دوێنێ شەو لە کۆڕێکدا بووین قسەمان لەسەر ســـەربەخۆیی دەکرد و لە مێردمنداڵێکم پرسی کە ئەم سەربەخۆییە چۆن دەبینی؟ ئەو گوتی: واتە ســـەرگەردانی. پاشـــان دەســـتەی نوێنەرانـــی کوردیش ئەوەیان ڕەتکردەوە و خەڵکی کوردســـتانیش ئەوەیان ڕەتکردەوە، لەبەر ئەمە غەنی بلوریان گوتویەتی کە قاسملو فریوی منداڵێکی خواردووە.

کاتێک ئێمە دەستەی نوێنەرانی کوردستانمان پێکهێنا، هەموومان کۆک بووین لەســـەر ئەوەی کە دابڕاوانـــە و بەنیازی پاکەوە لەگەڵ دەوڵەتدا قســـە بکەین و بەرگری لـــە داخوازییەکانمان بکەین. ئێمە دەمانگوت کە دەبێ هاوئاهەنگ و یەک دەنگ لەگەڵ دەوڵەتدا گفتوگۆ بکەیـــن، چونکـــە دەمانزانی کە ئەوان دەیانـــەوێ دووبەرەکی لەناو ڕیزەکانماندا دروســـت بکەن. زۆر هەوڵماندا کـــە دەوڵەت بەفەرمی لەگەڵماندا بکەوێتە دیالۆگەوە.

ئەڵبەتە ئێمە حەساســـییەتی دەوڵەتـــی ناوەندیمان نەوروژاند. هەروەک چەندین جار گوتومانە دەوڵەت هەر لە ســـەرەتاوە ئامادە نەبوو کە کێشـــەی کورد چارەســـەر بکات و وەڵامی داخوازییەکانی ئێمە بداتەوە. هەر ئێســـتەش دوای بیســـت و حەوت ساڵ بەهەمان شێوە خەڵکی کوردستان ناڕازین و لەهەر هەلومەرجێکدا بێت درێژە بە خەباتی خۆیان دەدەن.

بۆ نموونە ئێستەش بەرپرسانی هەرێمی کوردستان زۆربەی هەرە

زۆریان کورد نین و نەک ئاسایشیش لە دەستی خەڵکدا نییە، بەڵکو زۆربەی شارەکانی کوردستان لەلایەن هێزەکانی دەوڵەتەوە ئارام نین و ڕێگرن لە چالاکییەکانی نووســەران و ڕۆژنامەنووسان و کەسانی کولتووری، ئەمانــە دەگرن و زیندانیان دەکەن و هەڕەشــەیان لێ دەکەن و سووکایەتییان پێ دەکەن.

مەســەلەی ئۆتۆمی لە چوارچێوەی ئێراندا لــە زەمانی کۆماری کوردســتاندا لە بەرنامەی حیزبی دیموکراتی کوردســتاندا جێگەی خۆی گرتبوو، لەو کاتەشــدا لەناو خەڵکی کوردستاندا داخوازییەکی گشتی بوو کە حکومەتی شا بە هیچ شێوەیەک قبوڵی نەکرد.

پ: (ســەحابی) دەڵێت: کە ئێوە هەستی ڕکابەری و هاوشانیت لەگەڵ خومەینیدا هەبووە... چونکە هەمیشە وتووتە کە من ڕابەری سوننییەکانی کوردم.. ئەمە ڕاستە.؟

و: پێموایە ئەمە ڕاســت نییە. من بــڕوام بەوە نییە کە مەلا لە چڵەپۆپەی دەسەڵاتدا بێت و دەزگای دەوڵەتی کۆنترۆڵ بکات. بڕوام وایــە کە دین دەبێ لە دەوڵەت جیا بێــت و مەلا بۆ ئازادی خەڵک تێبکۆشــێ، بەڵام نابێ هەموو دەســەڵات بگرێتە دەست. ئامانجی خومەینی ئەوە بوو کە دەسەڵات بە دەست مەلا شیعەکانەوە بێت و (ویلایەتی فەقی) فەرمانڕەوا بێت.

من و خومەینی لەسەر ئەم مەسەلەیە هیچ کۆک و هاوڕا نەبووین. من لە گفتوگۆیەکدا کە ناوەڕۆکەکەی لەبەردەستدایە و پرسیار کراوە کە بۆچی بەرگی مەلایەتی داناماڵم؟ گوتوومە: ئەگەر بزافی نەتەوەی کورد سەرکەوێ من دیسان دەگەڕێمەوە مزگەوت و لەبەر ئەمەیە کە

بەرگی مەلایەتیم دەپارێزم.

(ســـەحابی) کە لە بڵاوکراوەی (چشـــم انداز)دا قســـە دەکات. گەلێک مەســـەلە ڕوون دەکاتەوە. لەوێدا دەڵێ کە بە منیان گوتووە بۆ لەگەڵ ئەواندا دانوســـتان دەکەیت؟ دەڵێ فەرمانیان پێ داوین، ئێمـــە دەبێ لەگەڵیانـــدا گفتوگۆ بکەین تا جیـــاوازی و دووبەرەکی بخەینە نێوایانەوە و خومەینی بە ئێمەی گوتووە کە پاشـــان هێرش بکەنە سەریان، چونکە ئێستە نفوزیان هەیە. دەبێ ئەوان بێ متمانە کەن و نفوزەکەشـــیان تێک بشکێنن پاشـــان دەتوانین سەرکوتیان کەین، کە تاڕادەیەک بە ئامانجەکانیشیان گەشتن.

پ: ڕەوایی مەرجەعییەت و فەقاهەتی تۆ لە چ ڕادەیەکدایە؟

و: ئەهلی سوننە وەکو شیعەکان نین کە وەک (پاپ) دەسەڵاتی باڵابە دەست یەک کەسەوە بێت و نوێنەر و ئیمامی زەمان و ویلایەتی فیقهی هەبێت. لە فیقهی سوننەدا مەسەلەکان بەشێوەی ئەنجومەن و دەستە جەمی لێکۆڵینەوەی لەسەر دەکرێت.

مەســـەلە ئەمەیە کە ئەم کەســـە تـــا چ ڕادەیـــەک دەتوانێ لە کۆمەڵگایەکدا کە ڕوو لە گەشە کردن و بەرەو پێشچووندایە کاریگەر بێت و بۆ ســـوودی خەڵک تێبکۆشـــێ. مەرجەعییـــەت و فەقاهەت لە کوردســـتاندا بەم شـــێوەیە کە ئەم کەسە چۆن لەم کۆمەڵگایەدا گۆڕانکاری دروست دەکات. لەم کۆمەڵگایەدا خەڵک ئەم کەسایەتییە مەلایەیـــان تاقیکردۆتەوە و باوەڕیان پێی هێناوە و ڕووی لێدەکەن. زۆر مەلا لە کوردســـتاندا بنکەی ڕوو لێ نان و دڵنیایی خەڵکن. من خۆم لە کوردســـتاندا زەمانێ کە ســـەرگەرمی وانەوتنەوە بووم، لە

مەسـەلەکانم دەکۆڵییەوە و توێژینـەوە و خوێندنەوەم بەرفراوانتر دەکـرد. لەوێدا ئاغای (موەفەقـی) زۆر خزمەتگوزار بوو. زۆر کات کتێبگەلێ لە میسـر و دیمەشقەوە دەگەشـتنە مەهاباد. تەفسیری جۆراوجۆر و کتێبگەلی فەلسـەفی وەک فەلسـەفەی (ئیشراق) و فەلسـەفەی (مەشـا) فیقهی و کتێبگەلی تر دەربارەی سیاسەت و زانستی کۆمەڵایەتی و کولتوری لەوێ دەست دەکەوت. لە شاری سنە و شوێنەکانی تر وەها نەبوو کە کەسایەتی مەلا لەلایەن یەک دەزگا دیاری بکرێ و هەموو شـتێک بێت. ئەم کەسـایەتییە لە کارلێکی کۆشش و هۆشیاری خۆیدا لەوانەیە بە پلەی مەرجەعییەت و جێگەی متمانەی خەڵـک دەربچێت، بەڵام ئەوەی کە وەک کەسـایەتییەک هـەوادار و پەیڕەوانی زۆری هەبێت، ئەمـە پەیوەندی بە چالاکی و پایەبەرزی ئەو کەسـەوە هەیە. لە کوردستان و لە نێوان کۆمەڵگای ئەهلی تەسەننوندا ئاسۆی بیرکردنەوە کراوەیە.

ئازادییەک کە لەم کۆمەڵگەیەدا هەیە، جیاوازە لەو ئازادییەی کە لە کۆمەڵگەی خۆپارێز و دەمارگرژی شیعەدا هەیە. ئەم زنجیرە پلە و پایەیـە کە لەناو شـیعەکاندا وەک (مەکتەب) هەیە، لەناو ئەهلی تەسـەننوندا نییە. ئێمە لە جامیعەی ئەزهەر و شوێنەکانی دیکەش ئەمە دەبینین.

پ: پەیوەندی ئێوە و (بازرگان) چۆن بوو؟

و: لە سـەرەتاوە لەگەڵ ئەندازیار بازرگانـدا پەیوەندیم نەبوو. سەرەتای شـۆرش نامەگەلێک کە لەوەوە دەگەشـتنە لامان، دەم خوێندنەوە و ئەوم بە کەسێکی ئیماندار و ئازادیخواز دەزانی. شێوازی

بیرکردنەوەی بـــە پێچەوانەی زۆر لە ئاخوندە شـــیعەکانەوە کراوە بوو، لە دەرەوەی وڵاتیش خوێندبووی و کەســـێکی زانا بوو. چەند ڕۆژێک دوای شـــۆڕش ۲۲ی ڕێبەندان لە نووســـینگەکەی بازرگانەوە پەیوەنـــدی تەلەفونیم پێوەکرا و لەبارەی بارودۆخی کوردســـتانەوە هەندێک قســـەمان کرد، کە ئەنجامەکەشـــی ئەوە بوو لە سەرەتای ڕەشـــەمێی۱۹۷۷دا نوێنەرانی دەوڵەت لە تارانەوە هاتنە مەهاباد و ئێمەش کەوتینە گفتوگۆ لەگەڵیاندا. ئەوان ماوەی سێ ڕۆژ لە مەهاباد مانەوە کە ئەمەش ڕاڤەی زۆری دەوێ، کاتێک کە ڕۆشتین بۆ تاران لە نووسینگەی سەرەک وەزیران لەگەڵیدا دیدار و گفتوگۆمان کرد.

پ: لەگەڵ (فروهـــەر) و (ئەمیر ئینتیـــزام) پەیوەندیتان چۆن بوو؟

و: لەگەڵ فروهەردا.. یادی بەخێر.. دۆست بووین. ئەو کەسێکی وریا و ژیر بوو، لەگەڵ کەسانی دیکەی کابینەی دەوڵەتدا جیاوازییەکی بنەڕەتی هەبوو. ســـەبارەت بە ئەو دەتوانم بە ئاســـانی قسە بکەم، چونکە ئـــەو (مەکتەبی) نەبوو پێشـــتریش پان ئێرانیســـتی بوو، چونکـــە پێی وابوو کە کوردەکانیش ئێرانین کوردســـتانی بەتایبەت خۆشدەویســـت. بۆ نموونە پشتیوانی لە شۆڕشی کوردەکانی تورکیا و بزووتنەوەی عەبدوڵلائۆجەلان دەکرد. (کیانوری) لە یاداشتەکانیدا دەڵێ فروهەر پیاوێکی دڵسۆزە و سەرەتای گفتوگۆکانی کوردستانمان ئامادە کرد.

ئـــەو ڕایگەیاندووە کە فروهەر دەڵێت: کە دەســـتەی نوێنەرانی خەڵکی کورد کەســـانی تر لە باریان برد. ناڵێ کە ئەو کردوویەتی،

بەڵکو دەڵێ فراکسیۆنی فلانی. بۆ پەیوەندی لەگەڵ ئەمیر ئینتیزامدا بیــرم نایەتەوە، بەڵام دەزانم کە ئــەو دەمە وتەبێژی دەوڵەت بوو. گەلێک چالاکی پەیوەند بە کوردستانەوە هەیە.

پ: لە ساڵی ١٩٧٨ دا کە دەستەی نوێنەران هاتنە شاری سنە، جەنابت لە دانوستانەکەدا چیت فەرموو؟

و: حەتمەن مەبەســتتان شــەڕی خوێناوی نەورۆزی سنە بوو. کاتێک ئەم شەڕ و هەرایانە لە ٢٧ی مانگی ڕەشەمەدا دەستی پێکرد ئێمە لە شــاری سەقز بووین. لەوێ کۆبوونەوەیەکمان هەبوو لەگەڵ کۆمەڵێک مەلای پایەبەرزی کوردســتاندا لــە ماڵی مەلا عەبدوڵڵای محەمەدی کە خوالێخۆشبوان ئەحمەدی موفتی زادە و مەلا محەمەدی ڕەبیعیش بەشدار بوون.

ئێمــە لەوێ ســەرگەرمی پڕۆژەیەکی ســێ مادەیــی بووین کە واژۆمان کرد و گەیاندمانە دەوڵەت، هەر لەوێ هەواڵمان پێگەشــت کە (سەفدەری) بەرپرسی کۆمیتەی ئیمام لە سنە تەقەی لە خەڵک کــردووە و هەندێک کوژراو و برینداری لێکەوتۆتەوە و ســەربازگەی لەشــکری ٢٨ ی سنەش بەشــدار بووە و بە چەکی جۆراو جۆر لە ناوشــاردا تەقەیان کردووە. داوایان لێکردین کــە بە زووترین کات بڕۆین بۆ سنە، تا بەڵکو بتوانین ئاشتییەک دروست بکەین و کۆتایی بە شەڕەکە بێت.

ئێمە سەرلەبەیانی ڕۆژی (٢٨ / ١٢ / ١٩٧٧) گەشتینە سنە کە لە زۆر شوێنی جیاوازی شاردا دەنگی ڕێژنە و تەقە بەگەرمی دەبیسترا. بووینە میوانی خوایار (داداش پور) کە لەوەوبەر نەمدەناسی و زۆر

ڕێزی لێ گرتین. هەوڵم دا کە پەیوەندی بە نوێنەرانی شارەوە بکەم. کۆبوونەوەیەکمان لەگەڵ ســاز کردن و لە ڕێگەی سەرهەنگ ئەمینی فەرمانداری مەریوان و نوێنەری پارێزگاری سنە پەیوەندیمان کرد بە سوپا و سەربازگاوە بۆئەوەی کە گفتوگۆ بکەین.

پاشــان ڕۆشــتم بۆ ناوەندی ڕادیــۆ و تەلەفزیۆنی ســنە و بە بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەک داوام لە هێزەکانی ســوپا و خەڵک کرد کــە بەزووترین کات ئەو شــەڕ و هەرایە کۆتایی پێ بێنن. هەر لەم کاتەدا بوو کە ڕاگەیاندنێــک لەلایەن ئاغای خومەینییەوە ڕاگەیەنرا کە پاشــان لەلایەن ســەرەک لەشــکرەوە بڵاو کرایەوە و خەڵکیان بە دژەشــۆڕش دابووە قەڵەم کە ناوەڕۆکی ئــەم بەیاننامانەش لە دەستدایە.

ئێمە لەم نێوانەدا ســەرمان ســوڕما، لەلایەکەوە هەوڵ دەدەین کە ئاشــتی بچەسپێ و لەلایەکی دیکەوە بە بڵاوکردنەوەی ئەمجۆرە بەیاننامانە هەستی شۆڕشگێڕانەی خەڵکی دەوروژا کە سووکایەتییان پێ دەکرێت. دوای ئەمە بە ئامادەبوونی موفتی زادە لەگەڵ نوێنەرانی خەڵکی سنەدا بەیاننامەیەکی هاوبەشمان واژۆ کرد و بڵاومان کردەوە کە ڕاگەیاندنەکانی دەوڵەتمان لە تاران بە درۆخستەوە و سەفدەری و سوپا و سەربازگەی لەشکری ٢٨ی سنەمان بە تاوانبار دایەقەڵەم و داوای ئاگر بەستی خێرامان کرد.

منیــش نامەیەکم بۆ ئاغای تاڵەقانی نووســی و داوام لێکرد کە سوود لە نفوزی خۆی وەربگرێ و بۆ کۆتایی پێ هێنانی ئەم شەڕ و هەرایە دەستبەکار بێت . ئاغای سارم خانی سادق وەزیریش لە تاران داوای کردبوو کە دەســتەیەک لە تارانەوە بچنە ســنە. لە ئەنجامدا

ئێمە ڕۆژی ٢٩ ی ڕەشـــەمە توانیمان تا ڕادەیەک ئارامی بسەپێنین و ســـەربازگەی ســـنەش بڕیار بوو کوردە زیندانییەکان ئازاد بکات. من ئێوارەی هەمان ڕۆژ کە شـــەوی نـــەورۆز بوو گەڕامەوە مەهاباد. پەیوەندی تەلەفۆنی لەگەڵ شارەکانی دەرەوەی سنەدا بڕا بوو.

ڕۆژی نەورۆز دیسان پێیان ڕاگەیاندم کە بارودۆخی سنە ئاڵۆزە و بڕیارە دەستەیەکیش بە ڕابەرایەتی ئاغای تاڵەقانی لە تارانەوە بێتە پارێزگای ســـنە، داوایان لێکردم دیســـان بگەڕێمەوە سنە. ئێمەیش سواری ئۆتۆمۆبیل بووین و شەو لەگەڵ دەستەیەکدا گەشتینە سنە، بـــەڵام فڕۆکەکەی نوێنەران (نوێنەرانی تـــاران — و) کە بڕیار بوو بگاتە ســـنە نەگەشـــتبوو، ئێمەیش ئاگادار بوویـــن کە فڕۆکەکە لە کرماشان نیشتووەتەوە و هەندێک لەو نوێنەرانە بە ئۆتۆمۆبیل بەرەو ســـنە دێن. بارودۆخی شار دیســـان قەیران بوو، هەوڵماندا لەماڵی یەکێک لە دۆســـتان کۆبوونەوەیەک ساز بکەین و ناردمان کە ئاغای موفتی زادەش بێت. جەنابی ســـادق وەزیریش گەیشـــت و هاتە ئەو ماڵەی کـــە ئێمەی تێدا بووین. لەوێ کۆبوونەوەیەکی هاوبەشـــمان پێکهێنا کە بڕیارماندا ســـبەینێ دیداری وەزیـــری دەوڵەت بکەین، بـــەڵام ئێمە کە چاوەڕوانی موفتی زادە بووین، ئەو دوای نیوەشـــەو پەیدا بوو دەســـتی بە هەندێک قسە کرد کە نوێنەرانی دیکەی سنە هاودەنگی قسەکانی نەبوون.

چوارچێوەی قسەکانمان دیاری کرد و دوای کەمێک پشوو ڕۆشتین بۆ قوتابخانەی (تربیت معلم، ڕاهێنانی مامۆستا)، سەرهەنگ سەفەری و فەرماندەی سەربازگەشـــمان لەگەڵدابوو هاتـــن بۆ کۆبوونەوەکە. نزیکـــەی کات دەی دووەم ڕۆژی نـــەورۆز کۆبوونەوەکەمـــان بـــە

ئامادەبوونی حاجی سـەیید جەوادی و سـادق وەزیری و ئیبراهیم یونسـی و چەند بریکارێک و نوێنەرانی سـنە، ئەنجامدا کە ئاشتی بسەپێ، بەڵام موفتی زادە نەهاتە ئەو کۆبوونەوەیەوە.

ئێمـە نەماندەزانی کـە تاڵەقانی و ئەو دەسـتەی کە لەگەڵیدا بوو دێنە سـنە و موفتـی زادە بە تەنیا چوو بوو بـە پیریانەوە، تەنانەت ئاغای حاجی سـەیید جەوادی وەزیری دەوڵەتیش ئەمەی بـە ئێمە نەگوتبـوو. ئێمە لەو کۆبوونەوەیەدا سـەرگەرمی باس و خواس بووین، کە چەند فڕۆکە یەک هاتن و بە ئاسـمانەوە دەنگیان بەردایـەوە و کۆبوونەوەکە ئاڵۆز بوو. سـەیید جەوادیش لە هاتنی فڕۆکەکان ناڕەحەتبوو، لە ڕێگەی بێتەلەکەی شـێر و خورشـێدی سـنەوە تەلەگرافێکی نارد بۆ (قەرەنی) کە نەهێڵێت فڕۆکەکان بەو ناوەدا بسوڕێنەوە، بەڵام قەرەنی پێی گوتبوو کە من فەرمانی ئیمام بە جێ دێنم.

لەوکاتەدا هەواڵمان پێگەشت کە تاڵەقانی و هاوڕێکانی گەشتوونەتە سنە. ئێمەش لەگەڵ نوێنەرەکانی دیکەدا بە پێ ڕۆشتین بۆ زانکۆی (رازی) کـە ئەوانی لێبـوو. لەکاتێکدا کە دەیان هـەزار کەس لە خەڵکی سنە لە شەقامەکاندا کۆبووونەوە و دروشمیان دادەدا.

تاڵەقانی و هاوڕێکانی پێشوازییەکی گەرمیان لێکردین و ئێمەش قسـە و باسـمان لەگەڵ کردن. ئێمە لەسـەر چەند مەسـەلەیەک پێکهاتین وەک:

١ — ئەم شەڕ و هەرایە خێرا دوایی بێت و سەربازگاش ئاگربەست قبوڵ بکات.

٢ — زیندانییەکانی سەربازگەکە ئازاد بکرێن.

٣ — ئەوانەی ئەم شـــەڕ و هەرایەیان هەڵگیرســـاندووە دادگایی بکرێن.

٤ — شاری سنە لەلایەن نوێنەرانی شارەوە ئیدارە بکرێ.

هەندێک لە نوێنەرەکانی شـــار داوای هەڵوەشاندنەوەی کۆمیتەی ئیمـــام (ســـەفدەری) و کۆمیتەی موفتی زادەیـــان دەکرد، کە ئەم داخوازیانەش پاشـــان جێبەجێ کران، تا ئەوەندەی کە یادم مابێت ڕادیۆ و تەلەفزیۆنە گشـــتییەکان ڕاپۆرتیان لەسەر ئەم کۆبوونەوەیە بڵاو کردەوە.

پ: بەنی ســـەدر لە یاداشـــتەکانیدا دەڵێت: کە تاڵەقانی لە تۆ تووڕە بووە کە بۆچی لەگەڵ چەکداردا هاتوویتە ئێرە، ئایا ڕاستە؟

و: لـــە مەهابـــادەوە کە بۆ جـــاری دووەم هاتمە ســـنە جگە لە چەند پاســـەوانێک هیچ هێزێکی سەربازی و پێشمەرگەی شەڕخوازم لەگەڵـــدا نەبووە. ئێمە بە دوو ئۆتۆمۆبیـــل هاتین لەگەڵ لۆرییەکدا کـــە ئازووقە و خواردنی خەڵکـــی مەهابادی پێ بوو بۆ یارمەتیدانی خەڵکی سنە.

لەگەڵ تاڵەقانی و هاوڕێکانیدا هیچ جۆرە ناڕەحەتییەکمان نەبووە. ئێمە ڕێزمان لـــەوان گرت و ئەوانیش زۆر ڕێزیان لە ئێمە گرت. ئەو ڕۆژە (ڕۆژی دووەمی مانگی بانەمەڕ) لە سنە کۆبوونەوەیەکی گەورە بەڕێوە چوو. پتر لە بیست کەس بەشدارییان تێدا کرد. لە دەرەوەی زانکۆ خەڵکێکی زۆر کۆببوونەوە دروشـــمیان دەدا و خۆپیشاندانیان دەکرد. تاڵەقانی دەیویست کە قسە بۆ خەڵکەکە بکات، ئێمەیش ئەو زەمینەیەمان بۆ ڕێکخســـتن، بەڵام خەڵک دژی وتاردانی بەنی سەدر

بوون، چونکە گوتبووی ئەگەر کوردەکان ئۆتۆنۆمی یا سەربەخۆییان دەســـت بکەوێت ئەوا ناتوانن کاروباریان بەرن بەڕێوە و پشـــت بە بێگانەکان دەبەستن.

پ: تاڵەقانی توانی تۆ ئارام بکاتەوە، ئەوت بەلاوە چۆن کەسێک بوو؟

و: ئەمـــە هەڵەیە. من لەگەڵ تاڵەقانیـــدا هیچم نەبووە تا ئارامم بکاتەوە. ئێســـتەش لە تاران و ناوچەکانی دیکەدا ڕاگەیاندنی خراپ دژی خەباتی گەلی کورد و حیزبە سیاســـییەکان و ڕابەرەکانی کورد دەکرێت. لەبەر ئەوە لـــە درێژەی خەباتداین دژی ویلایەتی فەقی و ئەم حکومەتە.

تاڵەقانی کەســـایەتییەکی ڕۆشنبیر و هێژا و سەنگین بوو. لەناو ئاخوندەکان و مەلا شـــیعەکاندا باڵـــی جیاواز هەیە. باڵە توندڕەو و دەمارگرژەکان کە بیروڕای کەسانی دیکە وەرناگرن. وام دێ بە بیردا کە خوایار تاڵەقانی لە دەســـتەی کەســـانێک بوو کە بیرکردنەوەی جیـــاوازی لە شـــیعەگەری و ئیســـلام هەبوو. دەتوانرا بە ئاســـانی قسەی لەگەڵدا بکرێ. لە ســـنە بەلای کەمەوە پشتگیری لە هەموو داخوازییەکانـــی ئێمە کـــرد. تەنانەت کاتێک کە نوێنەرانی ســـنە پێداگر بوون لەسەر هەڵوەشاندنەوەی کۆمیتەی سەفدەری و موفتی زادە، ئـــەوەی قبـــوڵ کرد و کاتێک گەڕایەوە بۆ تاران سەرلەشـــکر (قەرەنی) لەســـەر کار لابرد. کاتێکیش کە پێشنیاری دروستکردنی ئەنجومەنێکی کاتی پێنج نەفەرمان کرد، ئەوەشـــی قبوڵ کرد. ئێمە (بۆ ئەو ئەنجومەنە — و) چوار کوردمان هەڵبژارد و پێنجەممان دانا

که بەخواســـتی تاڵەقانی بێت. ئەم داخوازییەشی پەسەند کردین و دکتۆر موزەفەر پڕتەوماهـــــی کاندید کرد. ئەم ئەنجومەنە کاتییە هەم ئیدارەی کاروباری شـــاری گرتە ئەســـتۆ و هەم ســـەرەتاکانی هەڵبژاردنـــی ئەنجومەنی یازدە نەفەریش دارِشـــت، کە دوای ئەمە هەڵبژاردن لە سنە بەڕێوە چوو.

پ: کاتێک کە دیالۆگ دەســـتی پێکرد و دوو فڕۆکە لە ئاسمانی ســـنەدا دەرکەوتن، (موهتەدی) یا (کەمانگەر) دروشـــمیان دابوو ئێوەش دەستتان دابوو بەسەر مێزەکەدا کە من ئیتر لەگەڵ دەوڵەتدا دیالۆگ ناکەم.. بۆ؟

و: هەروەک ئاماژەم پێکرد. دەســـتەیەک لەگەڵ وەزیری دەوڵەت و یەحیا خان و ســـارم خانی ســـادق وەزیری و دکتۆر پاکنەژاد و دکتۆر یونســـی، شەوی پێشـــوو بە ئۆتۆمۆبیل هاتبوونە سنە. کە بـــەر لە نیوەڕۆی ڕۆژی دووەمی خاکەلێوەی ١٩٧٨ لەکاتی دیالۆگدا فڕۆکەکان هاتن و بە بەرزایی ئاسمانی شارەوە دەنگیان بەردایەوە و تیژ تێپەڕین و بۆ هێزنواندن ویستیان ئێمە بترسێنن. واتە لەم کاتە و هەلومەرجە قەیرانییە و ئاڵۆزەی سنەدا. ئەم کەسەش سدیقی کە مانگـــەر بوو یادی بەخێر کە هاودەنـــگ لەگەڵ نوێنەرەکانی دیکەدا ناڕەزایەتی دەربڕی. تەنانەت خودی حاجی ســـەیید جەوادی ناڕازی بـــوو. منیش نەمگـــوت کە دیالۆگ ناکەم، ئەو ڕســـتە بەناو بانگەم دەربڕی کە: «جیاوازی تاج و مێزەر چییە؟» هەروەک کاک یوسفی ئەردەڵان وتەکەی من دەڵێتەوە. ئێســـتە دەزانـــم کە هەردووکیان یەکێکن. کەسانێک ئەم قسانە دەکەن کە زۆر لە کۆماری ئیسلامییەوە نزیکن. ئەوانە دەڵێن کە کورد نەتەوەیەکە لە فارس و زمانی کوردی

لەگەڵ زمانی فارســـیدا زۆر جیاواز نییە. ئێمە ئەو دەمە زۆر ڕێزمان لە ئاغای حاجی سەیید جەوادی دەگرت.

هیچمان نەبوو کە پێشکەشـــی بکەیـــن، چونکە زەحمەتی زۆری کێشـــا. ئێمە سوپاســـنامەیەکمان ئاڕاســـتە کرد. واتە دەســـتەی نوێنەرانی کورد کە لە سنە بووین گوتمان ئەمە تەنیا دیاری ئێمەیە. ئەویش زۆر خۆشـــحاڵ بوو. ئەو کاتەش کە من ڕۆشتم بۆ تاران زۆر هەوڵی لەگەڵدا داین. لەم دواییانەدا ئەوەندە فشاریان بۆ هێنا ناچار جێگۆڕکێی کرد.

پ: لە ماڵی باقرخانی وەکیلدا چی ڕوویدا؟

و: ئەوان خێزانێکی هێژا و شایانی ڕێزن. ئاغای یەحیاخان ئێمەی بۆ ئەوێ بانگهێشـــت کرد و حاجی ســـەیید جەوادیش لەوێ میوان بوو، کۆڕێکی ســـادە و ئاسایی بوو. ڕاستە کە دەربارەی بارودۆخی کوردستان و هەروەها مەسەلە گشتییەکان قسەمان کرد دوای ئەوە بۆ جـــاری دووەم چوومە دیداری تاڵەقانی. ئـــەوان نانی ئێوارەیان دەخوارد. منیشـــیان خوڵک کرد و گوتم دەمەوێت کۆبوونەوەیەکی تایبەتیـــم لەگەڵ ئاغای تاڵەقانیدا هەبێـــت. ئەوێ ژوورێکی بچکۆلە بوو، ڕۆشـــتین بۆ گفتوگۆکردن کە خوایار یەحیا خانیش لەوێ بوو. نازانم حاجی سەیید جەوادی بوو یان نا، بە وردی لە بیرم نییە. من دەربارەی بارودۆخی کوردســـتان و کێشەی نەتەوەیی گەلی کوردم لەگـــەڵ تاڵەقانیـــدا باس کرد. پێی گوتم: ئەوانـــەی کە تۆ دەیڵێی هەمووی ڕاســـتە و چارەســـەر دەکرێت و تـــۆ دەتوانیت ئۆتۆنۆمی ببەیت بەڕێوە. گوتم: نا بەم شـــێوە نابێ، دەبێت ئەمە بە فەرمی و بە نووسراو بێت.

گوتی: باشـــه داخوازییەکانتان بنووســـە و بیدەرە دەســـتمان. منیش سوپاسم کرد و لەگەڵ نوێنەرەکانی دیکەدا کۆبوونەوەیەکمان پێکهێنا و داخوازییەکانی خۆمان بەشـــێوەی نووسین دایە دەستی، هەر لەوێدا وتی کە کاتێک گەڕاینەوە لە کابینەی دەوڵەتدا گەڵاڵەی دەکەین، چونکە مـــن لێرەدا ناتوانم وەڵامی هەموو داخوازییەکانتان بدەمەوە. پاشـــان کاتێک گەڕانەوە بۆ تاران لەگەڵ دەســـتەیەک لە نوێنەرانـــی دەوڵەتی تورکیـــادا دیداری کردبـــوو، نوێنەری تورکیا ناڕەزایـــی دەربڕیبوو کە دەوڵەتی ئێمە بە هیچ جۆرێک ئامادە نییە و قبوڵـــی ناکات کە ئۆتۆنۆمی بدرێتە کوردەکان، هەر لەوێدا حاجی سەیید جەوادی پێی گوتبوون کە ئێمە نامانەوێت ئەم کارە بکەین و ئێمەش نیگەرانی ئێوە هەست پێدەکەین.

پ: کاتێـــک کە (یونســـی) پارێزگار بوو بـــۆ هاوکاریت لەگەڵدا نەکرد؟

و: من لە هەڵبژاردن و دانانی دوو کەســـدا کاریگەر بووم، یەکەم فەرماندراری مەهاباد خوایار سەیید حەسەن باباتایەری کە لە تەورێز بوو ئەوم پێشـــنیار کرد و پشتیوانیم لێکرد و هەڵیشبژێردرا، ئەوی تریان (یونســـی) بوو پشـــتگیریم لەویش کرد. تەنانەت دەستەیەک نـــاڕازی بـــوون. خوایار موفتـــی زادە دەیگوت کە ئـــەو بێ دین و کۆمۆنیســـتە، هێزە شۆڕشگێڕەکانیش هەر ناڕازی بوون و دەیانگوت کە تودەییەکان (شیوعییەکانی ئێران — و) ئەویان ناردووە. موفتی زادە مکوڕ بوو کە یەکێک لە هاوکارەکانی خۆی دکتۆر خوســـرەوی پارێزگار بێت (پارێزگاری ســـنە. و) کاتێک پرسیاریان لە من کرد،

پرســیارم له شــێخ جه‌لالی برام کرد که ئه‌وی (واته یونسی — و) باشــتر ده‌ناسی، له‌وه‌ڵامدا پێی باش بوو، گوتی: ئه‌و ڕابردووه‌ی که ئه‌مانه باســی ده‌که‌ن په‌یوه‌ندی به کۆنه‌وه هه‌یه و ئێسته بیروڕای گۆڕاوه. کاتێک که ویستی ده‌ست له کار بکێشێته‌وه ته‌له‌گرافێکم بۆ ڕه‌وانه کرد که درێژه به کاره‌که‌ی بدات. ده‌قی ته‌له‌گرافه‌که ماوه.

پ: بــۆ کاتێک تاڵه‌قانی و هاوڕێکانیتان به‌ڕێ کرد نه‌چوویت بۆ فڕۆکه‌خانه و ڕۆشتی بۆ سه‌قز؟

و: دواجــار که له ســنه دیدارم له‌گه‌ڵ تاڵه‌قانیــدا هه‌بوو بڕیار بــوو که بگه‌ڕێته‌وه تاران، به‌ڵام مه‌ســه‌له‌ی بڕیارنامه‌ی ئه‌نجومه‌نی یازده‌که‌ســی شاری ســنه هاته پێشه‌وه که ده‌ســته‌ی ده‌وڵه‌ت و تاڵه‌قانی بڕیاریان دا ڕۆژێکی دیکه بمێننه‌وه، دوای ته‌ســلیمکردنی داخوازییه‌کانمان ئیتر کاری من ته‌واو بوو، ئێمه خۆشــمان له سنه میوان بووین. کۆمه‌ڵێکی زۆریش له‌گه‌ڵ ده‌ســته‌یه‌ک مه‌لادا له‌گه‌ڵ مندا بــوون. کاری زۆرمان هه‌بوو خواحافیزیمان له تاڵه‌قانی کرد و به‌ڕێمان کرد. مه‌ســه‌له‌ی سه‌قامگیرکردنی ئاشتیش ته‌واو بوو بوو. تاڵه‌قانــی که هاتبوو میوانی موفتی زاده بوو. ئێمه‌ش له‌وێ میوانی خه‌ڵکــی بوویــن. تاڵه‌قانی له‌گه‌ڵ مندا نێوانــی خۆش بوو، منیش ڕێــزم له‌و ده‌گرت. ئه‌و کاته‌ی که تاڵه‌قانیم بینی پێم گوت که ئێمه نه‌مانزانیوه که ئێوه هاتوون. به‌داخه‌وه موفتی زاده سه‌ره‌ڕۆیی زۆر ده‌کرد، به‌ڵام ســه‌رکه‌وتوو نه‌بوو. هێزه توندڕه‌وه‌کانی دیکه‌ش له دژی موفتــی زاده پڕوپاگه‌نده و ســه‌ره‌ڕۆییان ده‌کرد. ئێمه له‌وێدا بۆ هاوئاهه‌نگ و یه‌کێتی و ته‌بایی هه‌موو هێزه‌کان زۆر تێکۆشــاین

و لەمبارەوە سەرکەوتنگەلێکی بەرچاو هاتە دی. ئەو هەولانەی کە لەگەڵ ڕۆشنبیران و تێکۆشەرانی سنەدا ئەنجامماندا بەشێکن لە شانازییەکانی ئێمە. هەموو ئەوانەی کە لەوێدا هەوڵیان دا بەشانازییەوە یادی ئەم کۆششانە دەکەنەوە. ئەو بەڵگەنامانەی کە هەن ئەو ڕاستییە دەسەلمێنن.

پ: بۆچی ڕیفراندۆمت ڕەت کردەوە؟

و: ئەو ڕۆژانە بۆچوونەکانی من بەشێوەی ڕاگەیاندن بڵاو دەبوویەوە و هەروەها لە بڵاوکراوەکاندا پێچەوانە دەبوویەوە. من خوازیاری حکومەتێکی ئازاد و ئەنجومەنی و هاوپەیمانی بووم کە لە ڕێگەی کۆڕی دامەزرێنەرانەوە پێک بهێنرێ. بە ڕاستی هەر لەو سەرەتایەدا دژی حکومەتی ئاخوندی و دەسەڵاتی (ویلایەتی فیقهی) بووم، ئێستەش لەسەر بیر و بۆچوونی خۆم و دیموکراسی و خەڵکسالاری ماوم و بەردەوامم، لە لایەکی دیکەوە ئێمە باوەڕمان بەوە هەبوو کە دەبێ حکومەتێکی ئازاد و دیموکراسی دابمەزرێ. نوێنەرانی هەموو گەلەکان (گەلانی ئێران. و) و حیزبەکان و هێزی ئازادیخوازان پێکەوە حکومەت دامەزرێنن. ڕاستە کە مەلایەتی پێویستە جێگەی ڕێز بێت و لە خزمەتی خەڵکدا بێ و بۆ ئەوان تێبکۆشێ. بەڵام نابێ لەسەرووی دەستەڵاتەوە بن و خەڵکی لە دیکتاتۆری و سەڵتەنەتی ڕزگار بکەن و نابێ لەژێر باری دیکتاتۆریەتی (ویلایەتی فیقهی) دا دیل بن و خراپتر بن. لەبەرئەوە ئەم حکومەتە هەم لایەنی مەزهەبی هەیە و هەم لایەنی دەسەڵات، ئەمەش بە زیانی دین دەبێ و هەم بە زیانی سیاسەت.

ئەم کارەی من کردم زۆر بەجێ بوو. کەسانێکیش ئەو دەمانە کە بە نهێنی یا بە ئاشـــکرا بە خەڵکیان دەگوت دەنگ بدەن، ئێستەش هەر ئەوانە دەڵێن: ئێمەش ڕەتمان کردبوویەوە. من ئێستەش پێموایە کە دین دەبێت لە سیاسەت جیا بێت.

لە هەمانکاتدا پێویســـتە دیـــن جێگای ڕێز بێـــت، بەڵام نابێت لـــە لوتکـــەی حکومەتێکی مەکتەبیدا بێت. نـــەوەک تەنیا دین هەر مەکتەبێکـــی دیکە بێت ســـەرەنجام بە دیکتاتۆری دەشـــکێتەوە و زۆرینەی ئەنجامەکەشی کوشتار و خوێنڕشتن دەبێت. دنیای ئەمڕۆ دنیای زانســـت و مەعریفە و کامڵبوون و پێشکەوتن و پیشەسازییە. دنیای کۆن بەسەر چوو کە هەستی مرۆڤەکان تێیدا لاواز بوو، دین و مەکتەبە توندڕەوەکان تاقە دەستەڵات بوون و هزری خەڵکیان داگیر کردبوو.. ئەوە بەسەر چوو باوی نەما.

پ: لـــە دیدارتدا لەگـــەڵ ئیمام (خومەینـــی — و) لە قوم چی ڕوویدا؟

و: لەلایەن وەزیری دەوڵەتی ئەو دەمەوە ســـەدر حاجی ســـەیید جەوادی داوەتنامەیەک بە ویســـتی ئاغای خومەینیم بۆ هات. ڕۆژی بیست و دووی بانەمەڕی ١٩٧٨ لەگەڵ دەستەیەک مەلای پایەبەرزی کوردستان لەکاتێکدا کە شاری مەهاباد لە پشووی گشتیدا بوو، لەناو پێشـــوازییەکی گەورەی خەڵکدا بە فڕۆکە بەرەو سنە وەڕێکەوتین. نیوەڕۆ میوانی پارێزگار بووین. هەمان ڕۆژ لە فڕۆکەخانەی ســـنەوە بە فڕۆکە گەشتینە تاران.

لـــە فڕۆکەخانەی تاران لەلایەن ئاغایان ســـەدر حاجی ســـەیید

جەوادی و یەحیا خان و ســـارم خانی سادق وەزیری و دەستەیەکی دیکە لە کەســـایەتییەکانی کورد و ناکورد پێشـــوازییەکی گەرممان لێکرا.

ســـبەینێ بۆ ڕێزلێنانی شـــەهیدانی ڕاپەڕینی ئێران ڕۆشتین بۆ گۆڕستانی شـــەهیدان. هەمان ڕۆژ دەمانویست بۆ دیداری خومەینی بچینـــە قوم، بـــەڵام پێیان گوتیـــن کە بڕیارە نووســـینگەی ئیمام ئاگادارمان بکات.

ئاغای ساڵحی نیکبەخت هەڤپەیڤینێکی ڕۆژنامەیی بۆ ساز کردم کە پەیامنێرانی ناوەوە و دەرەوە بەشدار بوون. ئەوانیش گفتوگۆکانی ئێمەیان بڵاوکرەوە. ڕۆژی ســـێیەم لەگەڵ ئاغای تاڵەقانی بۆ ماوەی دوو ســـات دیدار و گفتوگۆمان کرد. یەکەمجار ئەوم لە شاری سنە دیتبوو، لەسەر ڕووداوی شەڕی براکوژی نەغەدەیش داوای یارمەتیمان لێکرد کە بۆ کۆتایی هێنان بەو جەنگە ماڵ شـــێوێنە دەســـتەیەک لە نووســـینگەی ئەوانەوە بنێرێتە نەغەدە. لە تـــاران چەندین ڕۆژ دیدارم لەگەڵ گروپە جۆراوجۆرەکانی خەڵک و هێزە سیاســـییەکان و کەســـایەتییەکانی کورد و تارانیدا هەبوو. هەروەها لەگەڵ خێزانی شـــەهیدانی ڕێکخراوی موجاهیدینی خەڵـــک و چریک فیدابییەکان و کۆمەڵێک کوردی دانیشتووی تاراندا دیدارم هەبوو.

پاشـــان لەلایەن کوردەکانی نیشـــتەجێی ناوەندەوە (تاران. و) میتینگێکیان بۆ یادی بەخێر ئیســـماعیل شەریف زادە و شەهیدانی دیکەی کوردســـتان لە زانکۆی (×نعتی شـــریف) سازکرد. جەنابی ســـارم خانی سادق وەزیری منی بانگهێشـــت کرد کە لەوێ وتارێک بخوێنمەوە. کاتێک کە ڕۆشـــتینە ئەوێ کۆمەڵێک خەڵک کە پتر لە

ده هـــەزار کەس دەبوون کۆببونەوە، چەندین دروشـــمیان بۆ من و هەروەهـــا مافەکانی گەلی کورد دا. لەوێ وتارێکی شۆڕشـــگێڕانەم خوێندەوە کە لەلایەن خەڵکەوە بە گەرمی پێشوازی لێکرا.

دوای نیوەڕۆی ڕۆژی ٢٨ ی بانەمەڕی ١٩٧٨ کە بڕیار بوو بەرەو قـــوم بچین بۆ دیداری خومەینی، هاوڕێ لەگـــەڵ وەزیری دەوڵەتدا چووینە زانکۆی ئەفســـەری کە لەوێوە بە سواری هەلیکۆپتەر بڕۆین بۆ ئەوێ. فەرماندەی بەرپرس گوتی کە هەوا خراپە و فڕۆکە ناتوانێ بفڕێت. حاجی ســـەیید جەوادی گوتی بگەڕێنەوە سبەینێ دەڕۆین. منیش گوتم: کە ماوەیەکی زۆرە لێرەم و لە کوردســـتان کاری زۆرم هەیـــە و بەو ئۆتۆمۆبیلانەی کە دۆســـتەکانمان هێناویانین دەڕۆین. ئاغای ســـادق وەزیریش لەوێ بوو پێی باش بوو بڕۆین. گەشـــتینە شـــوێنی ئاغای خومێنی و پێشوازییەکی گەرمیان لێکردین. لەبارەی سێ مەسەلەوە قسەمان کرد.

یەکـــەم: حکومەت حکومەتێکی ئیســـلامی بێت نە شـــیعە و نە ســـوننی، بەڵکو ئەحکامەکانی ئیســـلام پیادە بکرێـــت، چونکە لە ئێرانـــدا مەزهەب و دینی تریش هـــەن. لەمبارەوە بە دوور و درێژی قسەمان کرد.

دووەم: مەســـەلەی گەلی کورد ئەمـــەی کە کوردەکان خوازیاری مافی چارەی خۆنووســـینن بەشێوەی ئۆتۆنۆمی، ئەم مەسەلەیەشم بـــۆ شـــیکردەوە کە لە ڕووی سیاســـی و کولتـــوری و ئابوورییەوە لەسەردەمی حکومەتی ڕەزاشـــا و کوڕەکەیدا ستەمی جۆراوجۆر لە کوردەکان کراوە لەوانە ســـتەمی نەتەوایەتی پەیدا بووە. خومەینی لەمبارەوە دیســـان نەچووە ناو وردەکارییـــەوە و گوتی ئێمە هەوڵ

دەدەین هەموو شــتێک بەدەست بێت لە قوم و تارانیش ستەم هەر کراوە و جیاوازی لە نێوان کورد و فارس و ئازەریدا نەبووە.

ســێیەم: مەســەلەی ئاســایش و هێزەکانی کۆمیتە و سوپا و ژاندارمری لە کوردستان کە دەبنە هۆی گێرمە و کێشمە وەکو شەڕی خوێناوی سنە و جەنگی ئەم دواییەی نەغەدە.

نووســەرەکەی ئیمام ئەم قسانەی دەنووسییەوە. خوایار حاجی مەلا ســاڵحی نەغەدەش ڕاپۆرتێکی وردی لەبارەی شەڕی براکوژی نەغەدەوە پێ ڕاگەیانــد، کە تەنانەت بە ڕواڵەت خومەینی نیگەران بوو. پاشــان کۆمەڵێک وێنەی دەســتە جەمییــان پێکەوە گرتین. ئاغــای خومەینــی داوای لێکردین کە بۆ نانخواردنــی ئێوارە لەوێ بمێنینەوە، بەڵام ئاغای حاجی ســەیید جەوادی گوتی ئێمە میوانی ئاغای شەریعەتمەدارین و قەولمان پێداوە.

کاتی خواحافیزی کــردن خومەینی قۆڵی عەباکەی منی گرت و گوتی: ئاسایشی کوردســتانم لە تۆ دەوێت. منیش قۆڵی عەباکەی ئــەوم گرت و پێم گوت: منیش ئۆتۆنۆمی کوردســتانم لە حەزرەتی ئایەتوڵڵادەوێت. سەرەتای شــەوی هەمان ڕۆژ ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی سەرانســەری ڕاپۆرتێکیان لەســەر ئەم دیدارە بڵاو کردەوە. چەند ڕۆژێــک بەر لەوەی ئێمە بچین بۆ قوم لە شــارەکانی کوردســتاندا خۆپیشاندانێکی گشتی بە پشتیوانی ئێمە دژی سانسۆرکردنی ڕادیۆ و تەلەفزیۆن و ڕۆژنامەکانی وڵات بەشــێوەیەکی فراوان و شکۆمەند بەڕێوە چوو.

پ: گوایە دیدارێکی تایبەتیشــت لەگــەڵ تاڵەقانی هەبووە، لەو

دیدارەدا قسە لەسەر چی کرا؟

و: بەڵـــێ.. هەروەک ئاماژەی پێکرا، ســـەفەرەکەمان بۆ دیداری خومەینی دواکەوت. ڕۆژی سێیەمی مانەوەمان لە تاران کاتی عەسر چووین بۆ دیداری تاڵەقانی. پێشـــوازییەکی گەرمی لێکردین و زۆر شاد بوو زۆریش ڕێزی لێ گرتین. لەڕاستیدا تاڵەقانی مرۆڤێکی دڵپاک بوو. بە ڕێکەوت ئاغای هانی ئەلحەســـەنی باڵیو□زی فەلەستین و نوێنـــەری یاســـر عەرەفاتیش لەوێ بوو. کە ئێســـتەش ماوە و زۆر بەســـۆزەوە ڕووبەڕوو بوویەوە لەگەڵمدا و منی لە دوورەوە دەناسی. قسەی زۆرمان پێکەوە کرد.

لەگـــەڵ ئاغای تاڵەقانیدا دەربارەی کێشـــەکانی کوردســـتان و بارودۆخی گشتی. تەنانەت باسی مەسەلەی فیقهیشمان کرد. تاڵەقانی پێی گوتم کە من لەبەرئەوەی کاروباری زۆرم هەیە ناتوانم هەمیشـــە لەکاتـــی خۆیدا نوێژەکانم بکەم، هەندێ کات کۆیان دەکەمەوە. ئایا بە ڕای تۆ ئەگەر کەسێک کاروباری زۆری هەبێت دەتوانێ نوێژەکانی یەک بخات؟ منیش فەرموودەیەکی پێغەمبەرم لە ڕیوایەتی (مسلم) ەوە بـــۆ خوێندەوە و ڕاڤەم کرد. کە ئەو دەڵێ کەســـێک کاروباری زۆری هەبێ و لە سەفەریشـــدا نەبێت دەتوانێ نوێژەکانی یەکبخات. دیدارێکی دۆســـتانە بوو. سوپاســـمان کرد کە لە ڕووداوی جەنگی نەغەدەدا، ئەو دەستەیەی ئەو ناردبووی هەوڵی باشیان دا. تاڵەقانی لـــە زۆر لە مـــەلا و ئاخوندەکانی دیکە بیر و بۆچوونی کراوەتر بوو. لە سەرتاســـەری ئێراندا لە کردەوەی کۆمیتەی شۆڕشگێڕییەکان کە دروست بوو بوون ناڕازی بوو. لەمبارەوە زۆر هەوڵی دەدا. تەنانەت کوڕەکانیشـــی لەمبارەوە تووشی ئازار و ناڕەحەتی بوون و خۆیشی

بەناوی ناڕازی بوونەوە ماوەیەک تارانی بەجێهێشــــت. ئەو قســـەیە بـــڵاوە کە گوتوویەتی: چۆن دەبێ لە تـــاران یا لە قوم چەند جۆر حکومەتمان هەبێت و هەر کەسێ ویستی دەسەڵات بگرێتە دەست و خەڵکی تر سەرکوت بکات.

پ: بەڵام یونســـی پێی وایە کە دیدارێکی سارد و سڕ بووە و تۆ بە ئەنقەست خۆت نواندووە و زیادەڕۆییت کردووە؟

و: کاک ئیبراهیمی یونسی لە دیداری قومدا لەگەڵمان نەبوو.

پ: لە دیداری (بەهەشتی) و (ڕەفسنجانی) و (شەریعەتمەداری) دا قسە لە چی کرا؟

و: لە تاران دیدارم لەگەڵ بەهەشـــتی و ڕەفســـنجانیدا نەبووە. دیداری ئەوانم لە کۆبوونەوەکانی شـــاری سنەدا بووە. دوای دیتنی خومەینی میوانی شـــەریعەتمەداری بووین کـــە زۆر میوانداربیەکی ڕێک و پێک بوو. لەگەڵ ئەویشـــدا دەربارەی کێشـــەی سیاســـی و نەتەوەیی هەردوو گەلی ئازەربایجان و کوردستان کرا. ئاغای حاجی ســـەیید جەوادیشـــمان لەگەڵ بوو. لەگەڵ ئاغای شەریعەتمەداریدا کۆبوونەوەیەکـــی تایبەتـــی دوو قۆڵیمـــان هەبوو. پێـــم گوت: کە جەنابیشـــت لە ئازەربایجاندا نفوزێکی زۆرت هەیە و دەست بکە بە بەرگریکردن لە خەڵکی ئازەربایجان، هەردووکمان دەتوانین فشـــار بۆ دەوڵەت بێنین و خواســـتەکانمان بە دەســـت بێنین، ئێســـتە لە ئازەربایجانـــدا (حیزبی خەڵکی موســـڵمان) دەســـتیان بە چالاکی کردووە. شـــەریعەتمەداری گوتی: هەرچی بدەن بە کوردەکان دەبێ

بە ئازەربایجانییەکانیش بدرێت. دوای نانخواردنی ئێوارە هەمان شەو گەڕاینەوە تاران. بەیانی ئەو ڕۆژی دیسـان کۆنفرانسـێکی ڕۆژنامە نووسی لە تاران بەڕێوەچوو.

ئێوارەی هەمان ڕۆژ میوانی ماڵی ئاغای سـەیید جەوادی بووین کە تاڵەقانی و فروهەر و دەسـتەیەک لە بەرپرسانی سوپایش لەوێ بوون. لەوێ قسە و باسـی زۆر کرا. تەنانەت دەعوەتیشیان کردین بۆ زیارەتی مەشـهەد، منیش لەوەڵامدا گوتم کە کاروباری زۆرم لە کوردستان هەیە و ئێستە دەبێت بگەڕێمەوە.

بەر لە نیوەڕۆی ڕۆژی ٣٠ بانەمەڕ لە نووسینگەی سەرەک وەزیران دیدارم لەگەڵ (بازرگان)دا کرد و لەوێش مەسـەلەی داخوازییەکانی خۆمان خسـتە ڕوو. (بازرگان) کەسـایەتییەکی نێـوان خۆش و سـەنگین بوو، بەڵام سەبارەت بە کێشـەی کورد ئەوەندە بایەخی پێنـەدا. تەنانەت دەیگوت کە هەندێک کـەس دەیانەوێت دەوڵەتی سـەربەخۆی کوردسـتانیان هەبێـت. منیش پێم گـوت: کە ئەوە ئاواتمانە و ئاواتەکانیش لەگەڵ واقیعیاتدا جیاوازە. پاشان تێگەشتم کە خەڵکانی دەوربەری بازرگان نەیانهێشتبوو پەیامنێرەکان ڕاپۆرت لەسەر ئەم دیدارە ئامادە بکەن.

بەشێوەیەکی گشتی دوای دیدارەکەی قوم ڕەفتاری پایەدارەکانی تـاران بەرامبەرمان گۆڕا. چونکە گفتوگۆکانی من لەگەڵ خومەینیدا کاری تێکردبوون. بەنیازێکی تەواو پاکەوە قسەم لەگەڵدا کرد (واتە لەگەڵ خومەینی. و) ئێمە هەمان ڕۆژی ٣٠ ی بانەمەڕ دوای نیوەڕۆ بە فڕۆکە گەڕاینەوە سنە. فڕۆکەخانەی سنە، فڕۆکەوانەکە دەیویست لە کرماشـان یا شوێنێکی تر دامانبەزێنێ، ئێمەیش گوتمان دەبێت

بمانگەیەنیتە سنە. کاتێک گەشتینە فڕۆکەخانەی سنە هەزاران کەسی خەڵکی سنە پێشوازییان لێکردین و لە گۆڕەپانی ئیقباڵ (ئازادی) سنەدا وتارێکم بۆ خوێندنەوە. شەو لە سنەماینەوە و سبەینێ لە ئامێزی پێشوازییەکی گەرم و شکۆمەنددا کە خەڵکی ناوچەکان و گوندەکان و شارەکانی دیواندەرە و سەقز کۆببونەوە سەر لە ئێوارە گەشتینە بۆکان. شەو لەوێ ماینەوە و سبەینێ خەڵکی بۆکان هاتن بە پیرمانەوە. گوندنشینەکانی ناوچەکە و خەڵکی مەهاباد بۆ پێشوازی کردنمان چەندین کیلۆمەتر هاتبوونە دەرەوەی شار و گەشتینە مەهاباد.

پ: بۆچی (مونتەزیری) لە وتاری نوێژی هەینیدا سووکایەتی بە تۆ کرد و تۆی بە عەرەبەکانی بەنی قورەیزە ناو برد؟

و: ئەگەر دەتوانی لە خۆت بپرسە و بە ئەو بڵێ کە ئێستە خۆی لە کوێیە؟

پ: کاتێک ئیمام حوکمی لە دین دەرچوونی تۆی ڕاگەیاند، لە دوای هێرشی هێزە سەربازییەکان بۆ سەر کوردستان ئایا گفتوگۆ لە نێوان جەنابت و حکومەتدا کرایەوە؟

و: حەتمەن مەبەستتان هەمان وتاری یەکەمین کۆبوونەوەی کۆڕی (خبرگان = پسپۆڕان، شارەزایان) ە کە خومەینی هەم بە من و هەم بە خوایار دکتۆر قاسملو سوکایەتی کرد و ڕۆژی پاشتر فەرمانی هێرشکردنە سەر کوردستانی دەرکرد. لەو سەردەمەدا ماوەی سێ مانگ لەسەرتاسەری کوردستاندا شەڕ و کوشتار بەردەوام بوو،

ئەمەش بۆ خۆی بەســـەرهاتێکی دوور و درێژە . خەڵکی شارەکانی کوردستان لە هەموو شوێنێکدا ڕاپەڕین و خۆپیشاندانی گەورە دژی دەوڵـــەت بەرپابوو. لە مانگی خەزەڵوەری هەمان ســـاڵدا فروهەر و دەســـتەی هاوەڵی دووجـــار لەگەڵ من و هەروەها هێزە سیاســـییە بەشـــدارەکانی بزووتنەوەی کوردستاندا دیدار و گفتوگۆیان کرد، کە لەلایـــەن ئاغـــای خومەینییەوە نێردرا بـــوون. دوای پەیامی ٢٦ ی خەزەڵوەر ئێمە دەســـتەی نوێنەرانی خەڵکی کوردمان دروستکرد و نزیکەی شـــەش مانگ هەوڵمان دا کە بە ئەنجام و ئامانجێ بگەین، بـــەڵام نوێنەرانی دەوڵەت ئامادە نەبوون داخوازییە نەتەوەییەکان و کێشـــەی کوردەکان چارەســـەر بکەن. پاش دوایی هاتنی کاروباری دەســـتەی نوێنەرانی کوردســـتان، هیچ جۆرە دیالۆگێکی جیدی لە نێوان دەوڵەت و کوردەکاندا نەبووە . ئەگەر هەوڵ و پەیوەندییەکیش بـــوو بێت ئەوە بۆ دەســـت وەشـــاندن یا لاوازکردنـــی بزووتنەوەی ئازادیخوازی کوردســـتان بـــووە . کورتەی مەبەســـتەکە ئەمەیە کە هیچ کاتێک کوردەکان ڕێگەچارەی ئاشـــتی و کێشە و مەسەلەکانی کوردستانیان ڕەت نەکردۆتەوە .

پ: لە دەستەی (حســـن نیت = نیاز پاک) دا (چەمران) چۆن بوو؟

و: چەمران لەو دەستەی نیاز پاکەدا کە ئاغای فروهەر سەرۆکایەتی دەکرد، ئەندام نەبوو، ئەو کەسێکی توند و شەڕفرۆش بوو.

پ: جەنابت لەو زەمانەدا چ ڕابردوویەکی سیاسی و دیپلۆماسیت

هەبوو؟ بۆ لەگەڵ یەکتردا تەبا نەبوون؟ بۆ نموونە کەسێکت لەلایەن هەموو کوردستانەوە نەکردە نوێنەری قسە و باس و دیالۆگ لەگەڵ دەوڵەتدا؟ یا بەشێوەیەکی تر بڵێین بۆ کەس کەسی قبوڵ نەبوو؟

و: ئەگـــەر بگەڕێینەوە بۆ ســـەردەمی ڕاپەڕینـــی گەلانی ئێران، دەبینین کە گەلـــی کورد هەروەک هەمـــوو گەلەکانی دی چالاکانە لە شۆڕشدا بەشـــداری کرد و شەهیدی زۆری کردە قوربانی و زیان و خەســـارەتی زۆری لێکەوت. من بۆ خۆم لەم ڕاپەڕین و خەباتەدا ڕۆڵێکی گەورەم هەبوو لە ڕێنوێنی و ڕابەرایەتی کردندا. ئەو کاتەی کە ڕێکخراو و هێزە سیاسییەکان کە دوای سەرکەوتنی شۆڕش هاتنە ئـــاراوە، یەکێتی و هاودەنگی و برایەتـــی و تەبایی لە نێوان هەموو خەڵکی کوردستاندا هەبوو.

ڕیزی هێزەکانی خەڵک یەکدەنگ بوو، تێکۆشـــانێکی گشتی دژی ڕژێمی دیکتاتۆری شـــا لە هەموو ئێران و هەم لە کوردستانیشدا بە جوانترین شێوە بوو. لەم سەردەمەدا هەر ڕۆژەی دروشمێکی تازە لە شەقامەکان و شوێنە گشتییەکاندا بەرز دەکرایەوە. لە کوردستانیش لـــە هەمان ڕۆژانی ســـەرەتای ڕاپەڕیندا دروشـــمەکانی ئێمە لەگەڵ دروشمی شـــارەکانی تری درەوەی کوردســـتاندا جیاواز بوو، زیاتر دروشـــمی نەتەوایەتی بۆ ئازادی و دیموکراســـی و بەرگریکردن لە ئۆتۆنۆمی و مافەکانی گەلی کورد بوو.

لەناو ڕیزەکانـــی خەڵکدا ئەم یەکێتـــی و تەباییەمان بە هەموو توانایەک پاراســـت. ئەگەر هەندێکجار لە شـــوێنێکدا پێکدادانێک یا دووبەرەکییەک دروســـت بووایە، ئەوا ئەگەشتمە سەری و کێشەکان چارەســـەر دەکران، حیزب و ڕێکخراوە سیاسییەکان کە پەیدا بوون

وردەوردە ناکۆکی و دوو دەســـتەیی ســـەریهەڵدا و هەر کەسێک بۆ خۆی و یا دژی ئەوی تر کاری دەکرد. ئەمەش فەرمانێکی سروشتی بوو. تەنیا لە کوردســـتاندا بەم شـــێوە نەبوو، لە هەموو ئێراندا لە نێـــوان حیزبەکان و هێزەکان و ڕێکخراوە سیاســـییەکاندا ناکۆکی و بیروبۆچوون و شـــێوازی جیاواز هەبوو. لەلایەن کوردستانەوە، واتە هەم لەلایەن نوێنەری ئەنجوومەنی شـــارەکانی کوردســـتان و هەم لەلایەن حیزبە سیاسییەکان و نوێنەرانی خەڵکەوە من بەناونیشانی ســـەرۆکی دەســـتەی دیالۆگ لەگـــەڵ دەوڵەتدا هەڵبژێـــررام، ئێمە لەمبارەوە زۆر تێکۆشاین و سەرکەوتنگەلێکی بەرچاومان بە دەست هێنا و بە دەستەجەمی چووینە ناو دیالۆگەوە، من دەستەی نوێنەرانی کوردســـتانم دامەزراند کە یەکێک بوو لە گرنگترین دەستکەوتەکانی گەلی کورد.

ڕاســـتە کە ئەم دەســـتەی نوێنەرە لە کاری خۆیدا سەرکەوتوو نەبوو بە ئامانجەکانی نەگەشـــت، ئەمە مەسەلەیەکی دیکەیە، بەڵام ئەم یەکێتی و هاوئاهەنگییە هەوڵێکی بەجێ بوو. حیزب و ڕێکخراوە دیموکراتی و ئازادیخوازەکان و دژەستەم ئێمەیان هان دەدا و ئافەرینیان دەکرین، بەڵام دەوڵەت و سەرانی دەسەڵاتداری ئێران نەیاندەویست کە مافەکانی گەلی کورد بســـەلمێنن. بەتایبەتی کەســـانێکی وەکو هاوبیری ســـەباغیان بە هەموو توانیایەکەوە دژایەتییان دەکردین و تەنانـــەت لە ڕێگەی حیزبی (تودە = شـــیوعی) کە لەناو ڕیزەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا نفوزیان پەیدا کردبوو، ناکۆکی نێوان ئەو حیزبەیان لەگەڵ کەســـانی ســـەر بە حیزب و هێزەکانی دیکەدا بڵاو دەکردەوە. فشاری دەوڵەتیش لە گوند و شارەکانی کوردستاندا

ڕۆژ بە ڕۆژ زیادی دەکرد. ســـەربازگاکانیان بەهێز دەکرد و لە کاری پێکهێنانی هێزی (بەســـیج) و چەکدارکردنی کەســـانی نابەرپرسدا بوون. ئەم هەموو کوشـــتارە گشـــتی و بە کۆمەڵە لە سەرانسەری کورســـتاندا لە (قارنە) و (قەڵاتان) و شوێنەکانی دیکەدا بەرپاکراو زیندانـــەکان ســـیخناخ بوون. بزووتنەوە و جوڵانـــەوەی گەلی کورد یەک بزووتنەوەی ڕەسەن و هیلاو بوو. هێزە سیاسییەکانی بەرپرس هەموویان لەسەر ئەوە کۆک بوون کە بە هەر شێوەیەک بووە بەلای کەمەوە داخوازییەکانی گەلی کورد بچەســـپێت. خومەینی خۆیشی فەرمانی جیهادی دا. ئەمەش لای کەس شاراوە نییە و پاشان بەنی سەدریش ئەم فەرمانەی ئەوی دووبارە کردەوە.

پ: ئایـــا دەتوانین بپرســـین کە جەنابت وەکـــو مەلایەک چۆن نزیـــک بوویت لە کۆمەڵە یا حیزبی ڕزگاری یا دیموکرات؟ بۆ نموونە پەیوەندی جەنابت بە فوئادی سوڵتانی و قاسملو و... تا چ ڕادەیەک بیر و بۆچوونتان بە لای ئەوانەدا ڕۆشتووە؟

و. پێشەکی من لەگەڵ حیزبی ڕزگاریدا هیچ جۆرە پەیوەندییەکم نەبـــووە و نازانم چۆن دروســـت بـــووە. دەربارەی هێـــز و حیزبە سیاســـییەکانی کوردستانیش هەر یەکە لە ئێمە ڕێباز و بیرکردنەوە و ڕوانینـــی خۆمان هەبووە. من وەک مەلایەکی ڕۆشـــنبیر لایەنگری ئـــازادی و هاوکاری هەموو هێزە سیاســـی و نەتەوایەتییەکان بووم. خوایار دکتۆر عەبدولڕەحمان قاسملو وەک ڕابەری حیزبی دیموکرات و ئەندازیار فوئاد مســـتەفا سوڵتانی — یادی بەخێر — وەک ڕابەری کۆمەڵە لە یەک مەسەلەی هاوبەشدا کۆک و تەبا بووین ئەویش بەرگری

له دیموکراسی و ئازادی و گەشتن بە مافی ڕەوای گەلی کورد بوو، لەبەر ئەم مەسەلەیە لەگەڵ یەکدا هاوئاهەنگی و ئارەزووی هاوکاری کردنمان هەبووە. من لەگەڵ موفتی زادەش هاوکار بووم، بەرلەوەی بچێت بۆ کرماشان و بلوچستان لەگەڵ دەوڵەتدا هاوئاهەنگی و هاوکاری هەبووە. لە سەردەمی شۆڕشدا (شۆڕشی گەلانی ئێران. و) بیرکردنەوەی هێزە چەپەکان لە دەروونی حیزبی دیموکرات و کۆمەڵەدا بە جۆرێک بەرچاو دەکەوت. ئەو کاتە کۆمەڵە ڕێکخراوێکی کوردستانی بوو بە ناوی ڕێکخراوی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستان کاری دەکرد و مەسەلەی گەلی کوردی لا گەڵاڵە کرا بوو. کە ویستیان حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دروست بکەن، پێم ڕاگەیاندن و ڕەخنەی خۆمم نووسی و هەڵەکانم دا بە گوێیاندا، چونکە ئێمە چەڵمەی هاوکاری و خەباتمان لەژێر چەتری هێزەکانی دیکەدا چەشتبوو، خۆیشم هەر لە بنەڕەتدا باوەڕم بە کۆمۆنیست نییە.

ئەمڕۆ دوای بیست و حەوت ساڵ بیروباوەڕی خەڵک تەواو گەشەی کردووە و تێکۆشان لە پێناوی ڕابوونی نەتەوایەتیدا بەشێوەیەکی فراوان لە ئارادایە. بە پێی هەلومەرج و گۆڕانکارییەکانی ڕۆژ و ناوچەکە خەباتی نەتەوایەتی و مەسەلەی دیموکراسی و خەڵک سالاری و ئامانجەکانی ئازادیخوازانە بەشێوەیەک پێشکەوتووترە لە حاڵی گەشەکردنی تەواودایە و درێژە بە ڕێگای سروشتی خۆی دەدات.

جگە لەمەش لە تاران لەگەڵ کۆمەڵێک لە کوردەکانی دانیشتووی ئەوێدا بەتایبەتی جەنابی سارمەدینی سادق وەزیری هاوکاریم کردووە و دڵبەندم پێیەوە، هەروەها لەگەڵ ڕێکخراوە سیاسییە

سەرانســـەرییەکاندا و دەســـتە و هێـــزە دیموکراتخوازەکانـــدا دژی ئیمپرالیـــزم لـــە پەیوەندیدا بووم و هەروەک لەگـــەڵ حیزب و هێزە سیاسییەکانی ناوچەکانی دیکەی کوردستاندا.

کاتێکیش کە هاتمە ئەوروپا چالاکی و بەدواداچوونی خۆمم فراوانتر کردووە و پەیوەندیم لەگەڵ پەیوەندییە گشتییەکاندا هەیە، لە کۆڕ و کۆنگرە نەتەوەییەکانی کوردستان لە (برۆکسێل) و کۆنفرانسەکانی وڵاتی ئەڵمانیا و ســـتۆکهۆڵم و پاریسدا بەشـــداریم کردووە،ساڵی ١٩٨٢ کە ســـەفەرم کرد بۆ فەڕەنســـا کاک ئەحمەد ئەسکەندەری نوێنـــەری خۆمم نارد بۆ (ڤاتیکان) کە ســـەفەرەکەی قازانجی تێدا بوو، هەر لەو کاتەوە پەیوەندیم لەگەڵ ڤاتیکاندا پێکهێناوە.

لە دنیای سیاســـەتدا خەبـــات و پەیوەندی و هـــاوکاری لەگەڵ ئـــەو هێزانەدا کە بۆ بەهێزکردن و پشـــتیوانی گەلێکی ســـتەمدیدە تێدەکۆشن، کارێکی سروشتی و پێویستە.

حکومەتی جمهوری ئیســـلامی، یاخود بە دەســـتەواژەیەکی تر، ڕژێمی ویلایەتی فەقی لە ســـەرەتادا لەگـــەڵ حکومەتی (برێژنیف)ی ســـۆڤیەت و (ڤیدڵ کاسترۆ)ی کوبا و ڤەنزوێلا پەیوەندی نزیکی هەبووە و ئێستەش هاوکارییان دەکات.

پ: (سەحابی) و ئەوانی دیکە باوەڕیان وایە کە (کۆمەڵە)ییەکان لە ناوخەڵکدا ناشیرین بوون، جەنابت بۆ سەربەخۆییت نییە؟

و: ئەمە وایە کە (سەحابی) دەبێ وابڵێت، چونکە لە کوردستاندا تێکۆشان هەیە. کۆمەڵە لە (سنە) و ناوچەکانی باشووردا نفوزێکی گەورەی هەبوو ڕێکخراوێکی خۆڕاگر و شۆڕشـــگێڕ بوو، بۆیە دەبێت

قســـەکانی (ســـەحابی) لەمبارەوە بەڵگە بێت. سەحابی کە خۆی دەڵێت: ئێمە لە بەرنامەماندا بوو کە ئەوانە لاواز بکەین، واتە هەموو هێزەکانی کوردســـتان و پاشـــان بە فەرمانی خومەینی هێرشـــیان بکەینە ســـەر. دەبێت لە بەرامبەر ڕێکخراوێکی سیاســـیدا کە دژی ئـــەو چالاکی دەنوێنێ ئـــاوا بێت و ئاوای ڕابگەیەنێ. ســـەحابی و هاوبیرەکانی ئەمجۆرە قســـانەیان بەزۆری لە کەســـانێک وەرگرتووە کە لە کوردســـتاندا هاوکاری هێزەکانی دەوڵەت دەکەن و دژی هێزە ڕاپەڕیوەکانی کوردستان چالاکییان نواندووە.

من سەربەخۆیی خۆمم پاراستووە و بەناونیشانی کەسایەتییەکی مەلای پێشکەوتنخواز و ڕۆشنبیر لە تێکۆشانی گەلی کورددا ڕۆڵێکی تایبـــەت و گرنگم هەیـــە. کۆمەڵەش بە هێزێکی پێشـــکەوتنخواز و شۆڕشـــگێڕی ناوخەباتـــی گەلی کورد دەناســـم، هـــەروەک حیزبە چالاکەکانی دیکەی کورســـتان پشـــتیوانی لەویش دەکەم. ئێمە لە کوردســـتاندا خەبات بـــۆ مافە نەتەوەییەکانی کـــورد دەکەین، هەر هێزێکی بەشـــدار و هاوبەش بێت لای من پەســـەندە. هەر ئێستە لە کوردستاندا حیزب و هەندێک هێز چالاکن و یەکێتی و هاوکاری زیاتر پێویستە.

پ: بۆ پەنات بردە بەر چەک؟

و: مـــن بۆ خـــۆم هیچ کاتێک چەکدار نەبووم و فیشەکیشـــم بە کەســـەوە نەناوە. ئـــەوە خودی حکومەت بوو کە شـــەڕ و ئاژاوەی دەست پێکرد. لە شەڕی ســـنەدا کە بە نەورۆزی خوێنین ناوبانگی دەرکرد نزیکەی ٢٠٠ کەس کوژران و سەدانیش بریندار بوون.

لــه ڕووداوەکەی پاوەدا چ تاوان و کوشـــتارێک ڕووی دا، مەگەر خومەینـــی خۆی لــە مانگی گەلاوێــژی ١٩٧٨ دا فەرمانی جیهادی دەرنەکرد. ئەم هەموو لەشکرکێشـــی و کۆکوژیـــە نەدەبوو. مەگەر (سەباغیان) کە ئەندامی دەستەی تایبەتی دەوڵەت بوو بۆ مەسەلەی کورد، ناڵێت کە ئێمە دەمانویست هێرشیان بکەینە سەر و قەڵاچۆیان بکەین. بەڵام شـــەقامەکانی مەهاباد بەرتەسک بوون بۆ تانکەکان و زۆرترینی خەڵک چەکدار بوون.

ئەوان بوون کە هێرشیان کردەسەر کوردستان، ئێمە هیچ کاتێک شەڕمان بە قازانجی گەل نەزانیوە. پێشمەرگە دلاوەرەکانی کوردستان و هەمـــوو هێزەکان و حیزبی دیموکرات و کۆمەڵە و شـــێخ جەلالی ڕابـــەڕی ڕێکخـــراوی خەبات و هێزەکانی دیکـــە و هەروەها خەڵکی کوردستان لە بەرامبەر ئەو هێرشە گەورەیەدا بەرگریمان کرد.

بەناونیشـــانی مەلایەک لەم ڕووداوی بەرگرییەدا بەشداریم کرد و ڕۆڵێکی گەورەم بینی. بەرگریم لە خۆڕاگرتنی خەڵکی کوردســـتان و هەموو پێشـــمەرگەکان کرد. هەموومان لایەنگری ئاشـــتی و ڕێگە چارەی ئاشتییانە بووین. تەنانەت بە کەمتر لە مافە ڕاستەقینەکانی خۆمـــان ڕازی بووین، بەڵام دەســـتەڵاتدارە حوکمەتییەکان بە هیچ مافێکی ئێمە قایل نەبوون و ئەوان ڕێگەی توندوتیژی و سەرکوتکردن و کوشتاریان هەڵبژارد.

لـــە بەهـــاری ١٩٧٩ دا دووبارە ئەم فەرمانـــە دەرکرایەوە، واتە بەناوی فەرماندەی هەموو هێـــزەکان. مەگەر نەیانگوت کە قەیتانی پۆستاڵەکانتان نەکەنەوە تا سەرکوتیان دەکەن و بەدبەختییەکە تەواو دەبێت. ئەم هەموو لە سێدارەدانە بە کۆمەڵە و کوشتاری خەڵکی بێ

دیفاع و زیندانی کردن و دوورخستنەوە کێ دەستپێشکەری بوو؟

پ: ڕۆڵی جەلال تاڵەبانی لەوکاتە چۆن بوو؟

و: کاک جەلال تاڵەبانی، ڕابەری یەکێتی نیشتمانی کوردستان، بەناوی کەسایەتییەکی سیاسی ناوچەکە گەورەترین ڕۆڵی خەباتکردنی دژی ڕژێمی دیکتاتۆری عێراق بینی و ئەم ئەرکە دژوارەی خۆیشی بە سەرکەوتوویی گەیاندە ئەنجام، بۆ هاوئاهەنگی یەکێتی هێزە کوردستانییەکان و عێراق بۆ سەرکەوتنی خەبات، زۆر دەوری هەبوو. ئەو هەمیشە دەیگوت کە خۆشحاڵم ئەگەر برایانی کوردی ئێرانیم بە مافە نەتەوەییەکانی خۆیان بگەن و لەمبارەشەوە کۆششێکی زۆری کرد. لە ڕووداوی شەڕی سێ مانگەی ١٩٧٨ ڕۆڵێکی بنەڕەتی بینی بۆ دیداری نێوان فروهەر — یادی بەخێر — و هاوڕێکانی لەگەڵ ئەو دەستەدا کە من سەرۆکی بووم. هەم لە گوندی (بەنو خەڵەف) و هەم لە گوندی (بێوران) ی سەردەشت ئامادە بوو. یەکێتی نیشتمانی کوردستان هەم لە ڕووی سیاسی و هەمیش لە ڕووی ئاسایشییەوە پشتیوانی لە ئێمە کرد.

پ: (بەنی سەدر) چی بە جەنابت دەگوت؟

و: من هیچ کاتێک لەگەڵ بەنی سەدردا گفتوگۆی دوو قۆڵیم نەبووە، نە بەشێوەی تایبەت و نە بەشێوەی کۆ، بەنی سەدر هەمیشە دژی کوردەکان قسەی دەکرد. لەبەرئەوەش بوو کە لە سنە زۆر هێرشیان کردە سەری. لە بەهاری ١٩٧٩ دا هەمان بەنی سەدر بوو کە فەرماندەی گشتی هێزەکانی دەوڵەت بوو فەرمانی

به هێزه سەربازییەکان دا کە قەیتانی پۆستاڵەکانتان نەکەنەوە تا بزاف و ئاژاوەی کوردستان کۆتایی پێ دێت. بەبێ ئەوەی کە ئاشنایەتی هەبێت لە بارودۆخی ناوچەکە و هەستی دەروونی و مەعنەوی هەرێمی کوردستان، بۆ (تورکمان سەحرا) یش هەمان قسەی کرد. لە ساڵی ١٩٨١ کە ڕۆشتم بۆ فەڕەنسا پرسیاریان لێ کردم کە ئایا دەبیتە ئەندامی ئەنجومەنی میللی بەرگری؟ گوتم نەخێر. گوتیان بۆ؟ گوتم، چونکە بەنی سەدری تێدایە و ئەویش زۆر ڕقی لە کوردە و خراپەکاری زۆری کردووە. ئەوکاتەی کە دەنگۆی ئەوە هەبوو دێتە کوردستان لێیان پرسیم ڕات چییە؟ وتم: نایەڵم کە قەیتانی پۆستاڵەکانی بکاتەوە.

پ: ئایا کۆمەڵە و هێزەکانی دیکە پارە و کۆمەکیان لە عێراق وەردەگرت؟ ئەمەش بەهۆی تاڵەبانییەوە؟

و: ئەمانە مەسەلەیەکی سیاسین و پەیوەندی بە ڕێکخستنی نهێنی و دەروونی حیزب و ڕێکخراوە سیاسییەکانەوە هەیە، چونکە خاکی کوردستان لەلایەن دەوڵەتانی داگیرکەرە گەمارۆ دراوە و جێگەی دەستدرێژی کردنی دوژمنانییەتی. هەر بەشێک لەو پارچانە دەتوانن سوود لە دژایەتی نێوان ئەو حکومەتانە وەربگرن و ئەم ڕووداوە سیاسییانەش پەیوەندی بە خۆیانەوە هەیە کە ئەم پەیوەندییانە بە چ شێوەیەک دەبەنە پێشەوە. گوتنی مەسەلەیەک بە پێویست دەزانم، هەموو هێزە سیاسییە ڕەسەنەکانی کوردستان کە سەر گەرمی چالاکی سیاسی و سەربازین لە خاکی خۆیاندا بۆ بەدەستهێنانی مافە نەتەوەییەکان خەبات دەکەن، بەکرێگیراوی هیچ

حکومەتێک نین، بەڵکو لەبەر خاتری پێداویستی درێژەپێدانی خەبات لەگەڵ ئەو دەوڵەتانەدا پەیوەندی دروســـت دەکەن و وەک پێویست ســـوود لەو ناکۆکییە وەردەگرن. تاڵەبانی خۆیشی یەکێک بووە لە دوژمنە سەر سەختەکانی دەوڵەتی عێراق، ئیتر چۆن دەتوانێت وەک ئێوە دەڵێن ببێتە ناو بژیوان؟

پ: ئـــەی وڵاتانی دەرەوە؟ بۆ نموونە (ســـیا) و بەعســـییەکان ناویان هەیە. ئایا لەڕاستیدا جەنابت پەیوەندیت هەبووە؟

و: وا دەزانـــم لەهەمـــان ئەو ڕۆژگارەدا کە لە هـــەر پارچەیەکی کوردســـتاندا بزافـــێ ســـەریهەڵداوە، حکومەتـــە دیکتاتـــۆر و دەستەڵاتدارەکان بە هەموو شێوەیەک هەوڵیانداوە کە هەڵسوڕێنەر و ڕابەرانـــی ئـــەم بزافانە وابەســـتە بکەن بە دەوڵەتانـــی بێگانە و داگیرکەرانـــەوە. ئێمـــە لە مێـــژووی خەباتی گەلانی شۆڕشـــگێڕی تریشدا ئەم جۆرە بانگەشانەمان بیستوە یا خوێندۆتەوە. ئەم جۆرە بانگەشانە دەستەڵاتداران و هەوادارنی حکومەتی پێشویش بە چەندین شێوەی جۆراوجۆر بڵاویان کردۆتەوە. هەروەها کەسانێک کە خۆیان پێشـــتر لەگەڵ هێزە شۆڕشـــگێڕەکاندا هاوکارییان کردووە و پاشان بەهەر جۆرێک بووە خۆیان تەســـلیم کردۆتەوە و لەگەڵ حکومەتدا پەیوەندییان دروست کردووە، بەم شێوە پەنا بۆ ئەم ناو و ناتۆرانە دەبەن. تا بۆ ئەوەی پلەیەک یا کارێکیان دەســـت کەوێ یا ژیانیان بپارێزن. من ئۆپۆزیســـیۆنی هێزە کوردییەکان لە هەموو بەشەکانی کوردســـتاندا بە یەک ئۆپۆزیسیۆنی ســـەربەخۆ دەزانم. ئەگەر ئەم هێزانـــە پەیوەندییەکیان بە یەکێک لە حکومەتەکانەوە هەبێت تەنیا

پەیوەندییەکە لـــە پێناوی بەرژەوەندیدا بووە و ناچار بوون کە ئەم پەیوەندی و دۆستایەتییەیان هەبێت. هەڵکەوتی جوگرافیایی ئێستەی کوردستان بەشێوەیەکە کە پەیوەندی کردنی بە دنیای دەرەوە تەنیا لەژێر دەسەڵاتی یەکێک لەو حکومەتە داگیرکەرانەوە دەبێت.

پ: ڕاتان بەرامبەر بیرەوەرییەکانی غەنی بلوورییان چییە؟

و: کتێبـــی بیرەوەرییەکانی غەنـــی بلوورییان بـــەوە نازانم کە کتێبێکی بەڵگەداری مێژوویی بێت کە ڕاســـتییەکانی درخســـتبێ. بیرەوەری نووســـین یاخود بە عیبارەتێکی دیکە تێپەڕین بە مێژوودا هەلومەرجێکی هەیە کە نابێت ڕق و کینە یا هەڵگەڕانەوەی ڕاستییەکان بخاتە یادی خوێنەرەوە و حیسابی خۆی بە چاکی یەکلایی بکاتەوە. ئەو کێشـــانەی کە ڕوویانداوە پێویســـتە وەک خۆیان بخرێنە ڕوو. کەســـانی تریش کە بەم شێوە بیرەوەرییەکانیان نووسیوەتەوە، بێ ڕق و کینەدۆزیی نەبوون.

پ: توودەییەکان (شـــیوعییەکانی ئێـــران. و) و محەمەد عەلی عەمویی لە نێوان حیزبی ڕزگاری و ئێوەدا چی دەکرد؟

و: هیچ پەیوەندییەکم لەگـــەڵ توودەییەکان و ڕزگاریدا نەبووە. توودەییـــەکان کـــە لایەنگری ســـۆڤیەت و وابســـتەی بـــوون، بە پێچەوانەی بیروڕاکانیانەوە لە پێناوی بەدەســـتهێنانی دەســـەڵات و ئیمتیازدا پشـــتیوانییان لە حکومەت دەکرد و لە ڕیفراندۆم و هەموو هەڵبژاردنەکانی دیکەدا بەشـــدارییان کـــرد. ڕابەرانی حیزبی توودە پاداشـــتی کاری چاکەی خۆیان لە چاڵە تاریکەکانی زینداندا دەست

کەوت و لە بیروڕاکانیان پاشگەز بوونەوە.

پ: ئێستە ئایا لە کاری ئەو ڕۆژگارەی خۆت ڕازیت؟ بەڕای ئێوە نەنگیەکانتان لە کوێوە بوو؟

و: دیارە کەسێک کە دەستی بە خەبات کرد دەتوانێ هەڵە بکات. بەتایبەتی لەسەرەتای ئەم خەباتەدا کە شتێکی قەیراندار و ناسروشتی و ناجێگر فەرمانڕەوایە و سنووربەندی و چەند دەستەیی دەبێ هەبێت. هیچ سیاسیەتمەدارێ ناتوانێ بڵێت کە من لە چالاکییەکانی خۆمدا هەڵەم نەبووە، بەڵام هەڵە لەگەڵ خیانەتدا جیاوازییان هەیە. لایەنگرتنی دوژمنی سەرکوتکەر و دژایەتیکردنی گەل، پیلان و تاوانە، ئەمە مەسەلەیەکی جیاوازە و بە لایەنگرتنی خەڵک لە پێناوی بەرژەوەندییاندا خەبات و چالاکییان نواندووە مەسەلەیەکی ترە. نەک هەر من بەڵکو هەموو ڕێکخراوە سیاسییەکان کەوتوونەتە هەڵەوە. ئەزموونگەلێک کە ئێستە هەمانە ئەگەر ئەو کاتە بمان بوایە، بەجۆرێکی تر مامەڵەمان دەکرد.

پ: ئایا مەبەستی جەنابت جیابوونەوە و پارچە پارچە کردنی (ئێران. و) بوو، یا سەربەخۆیی لەژێر چاودێری حکومەتی ناوەندیدا؟.

و: لە ماوەی ساڵانی ڕابردووا داخوازییەکان و تێڕوانینی کوردەکان گۆڕاوە و بەشێوەگەلی دیکە داخوزییەکانیان دەخەنە ڕوو، ئەو سەردەمە ئێمە بەشێوەی ئۆتۆنۆمی لە چوارچێوەی ئێراندا کە حکومەتێکی ئازاد و دیموکرات پێک بێنێ داخوازییەکانمان

دەخســـتە ڕوو. ئێمە خوازیـــاری مافی چارەی خۆنووســـین بووین بەشـــێوەی ئۆتۆنۆمـــی، نەک بەشـــێوەی ســـەربەخۆیی. ئێمە ئەو دەمە ســـەربەخۆییمان ڕەت دەکردەوە، هەم خەڵکی کوردســـتان و هەمیش دەســـتەی نوێنەرانـــی خەڵکی کورد. تەنانـــەت لە دواییدا ئەم ســـەربەخۆییەیان گۆڕی و بەشـــێوەیەکی دیکە لە دەستووردا گونجاندیان و تا ئێســـتاش جێبەجێیان نەکردووە. لەبارەی جیاوازی خوازییەوەش ئێمە نەماندەویســـت، ئەو کاتە لـــە گفتوگۆیەکدا کە (ســـەفا حایری)ش بەشداربوو، گوتم ئێمە چۆن لەم هەموو نەوتەی وڵات چاوپۆشی دەکەین.

پ: چـــۆن نەتتوانی لەناو نەخشـــەی دەســـتەڵاتی حکومەت و پەڕلەمان و دەوڵەتدا جێگایەک بە دەست بێنی؟
و: من بۆ خۆم بە نیازی جێگا و پایە نەبووم. نەشمدەویست بە تەنیایی بڕیار بدەم، ئێمە پابەند بووین بە قازانج و بەرژەوەندییەکانی گەلی کـــوردەوە و لەگـــەڵ یەکتردا هاوکاری بکەیـــن. هەم حیزبی دیموکرات و هەم شێخ جەلال و هەم کۆمەڵە و هێزەکانی تریش.

پ: ســـەدر حاجی ســـەیید جەوادی پێی وایە کـــە دووبەرەکی ناسازگاری و شوێنگیریی ئێوە هۆی دڵساردیی دەوڵەت بوو، ئەگینا کەسێک دژی ئێوە نەبووە، ئایا ئەم قسەیەت قەبووڵە؟
و: نەخێر. وانەبوو. هەروەک لە پێشـــەوە ئاماژەم پێکرد، ئەوە دەوڵـــەت بوو کە بووە هۆی جیـــاوازی و دووبەرەکی. لەکاتێکدا کە ئێمـــە بەتەواوی ئامـــادەی یەکێتی و تەبایی بووین کە دەســـت بە

دیالۆگ بکەین و دەستەی نوێنەرانی کوردستانیشمان هەبوو.

کاربەدەســتانی دەوڵەت ئامــادە نەبوون کــە داخوازییەکانمان لەبەرچاو بگرن و بێنە پێشەوە. چۆن دەبێ کەسێک دژی من نەبێت، چونکە من سەرباشــقەی ڕووداوە سیاســییەکان بووم و بەرگریم لە گەلی کورد دەکرد، تەنانەت چەندین جار پیلانیان دژم ڕێکخست کە تیرۆرم بکەن.

کەواتــە ئەگــەر وایە!!! بۆ لەگــەڵ حاجی ســەیید جەوادی و هاوکارەکانیدا لە ڕابوونی ئازادیدا وەها ڕەفتاریان کرد؟

تێبینی:

ئەم کتێبە ئامادەی چاپکرا و خرایە ســـەر سیدی. برای هاوکارم «هۆشـــەنگ دارا» لە ســـایتێکی ئەنتەرنێتدا ئەم گفتوگۆ نوێیەی مامۆستای بۆ دۆزیمەوە، زۆر سوپاسی دەکەم.

گفتوگۆگە کە لە: ١١ / ١٠ / ٢٠٠٨ ساز کراوە.

ئەمەش سایتەکەیە:

.www.kurdistanrh.com/docum/sheikhE.h(1).htm

منیش بە کارێکی پێویســـتم زانـــی کە وەری بگێڕم و کتێبەکەی پێ دەوڵەمەند بکەم، چونکە لە وەڵامەکاندا گەلێ شـــتی بە کەڵکی تێدا بوو کە ڕۆشـــناییان دەخستە سەر ژیان و بەرهەمی تێکۆشانی مامۆستا (شێخ عیزەدین).

پاشکۆی وێنەکان

شێخ عیزەدینی حوسینی

شێخ عیزەدینی حوسینی

٢٦/١١/١٩٨٣، شێخ سەعید و شێخ عیزەدینی حوسێنی،
گەڵاڵە، بارەگای شێخ عیزەدین

داریوش فروهەر

هاشم صەباغییان

شـــێخ عیزەدینـــی حوســـێنی، صەباغییـــان، فروهەر و سەحابی

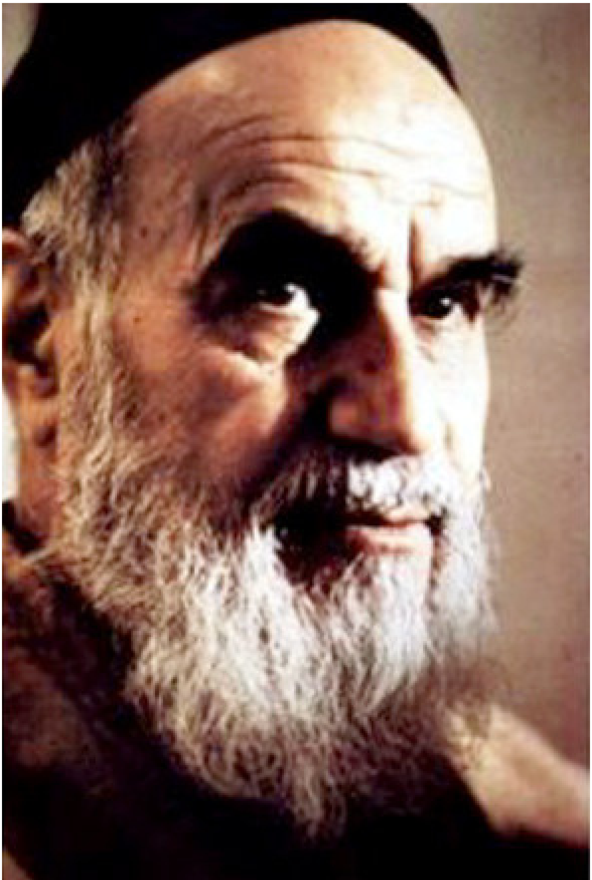

ڕووحوڵڵای موسەوی خومەینی

لە ڕاستەوە: موهەندیس بازرگان، موهەندیس هاشم ×ەباغییان، موهەندیس عەباس ئەمیر ئینتیزام، دکتۆر ئیبراهیم یەزدی

عەباس ئەمیر ئینتیزام

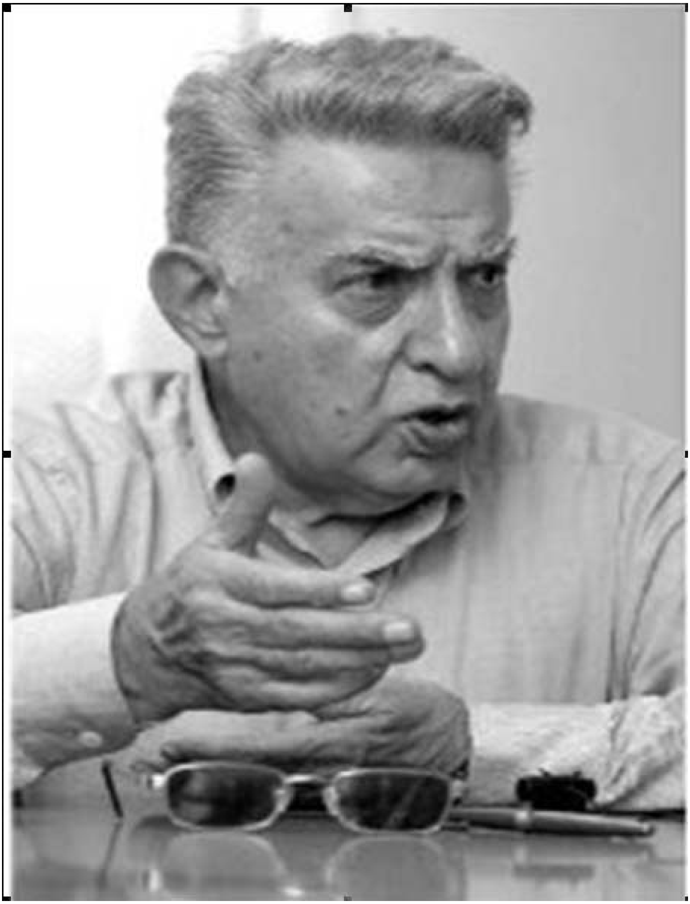

عیزەتوڵڵا سەحابی

موهەندیس بازرگان و ئیمام خومەینی

هاشمی ڕەفسەنجانی

-کۆتایی-